

PREFACE.

The Author of this book, Peddada Nagarazu Garu, was a very great Sanskrit and Telugu scholar and poet, and was for a long time pleader in the *Adalat Court* at Rajahmundry and the *Prorenciai Court* at Masulipatam. He was my great-grandfather on my paternal side and I find myself fortunate in the honour reserved to me by its publication. His son and my grandfather, . Mallikarjunudu Garu, being too young when the author died, all his extensive library together with his works was totally neglected and has consequently perished. At length, I was able to get a manuscript copy of the book from Guruzada Sreeramamurty Pantulu Garu, the author's brother's grandson, who in the course of conversation mentioned about it to me one day. Although the printing of the book was entrusted to the Proprietors of the Ananda Press long ago, its publication was delayed till now, for some reason or other and my own long serious sickness. It has been however ordained that my completing and taking the B. A. degree and the publication of this, my great-grandfather's work, should take place in the same year. I am only sorry that my father who was living at the time when I obtained the manuscript copy of this book and was writing it out for publication and Mr. Guruzada Sreeramamurty Pantulu to whom I am much indebted for the manuscript copy, and who both were so very anxious to see it in print, were not able to see it so afterall.

The merits and demerits of the book will be better judged by the readers themselves. The book is evidently

written on the lines of the renowned Peddanna's Manu-charitramu. If Kristnakavi's Sakuntalaparinayam published by the proprietor of the Vijayanti Press deserves to be called "*Pinnavasucharitramu*" this book should be called "*Pinnamanucharitramu*." The style of the book is very chaste and good and is entirely without mistakes. The author was a very great Sanskrit scholar and as such his work contains more Sanskrit than Telugu words. The theme in the book closely follows that in the Mahabharata and the book does not contain one single idea, borrowed from Kalidasa's Drama as Kristnakavi's book does in several places. The work is a Mahakavyam, as it has all the necessary qualifications of such under the rules of rhetoric. I have taken great care to publish this book without mistakes and shall correct all such blunders as might have crept into, in a second edition of it if it fortunately comes to be edited a second time. I am very much indebted to M. R. Ry. Vaddadi Subbarayudu Garu and Akundi Vyasamurty Sastry Garu who have helped me a good deal in correcting the proofs, when I was busy with my studies for the History branch of the B. A. degree examination.

COCANADA, }
 August 1900. }

K. R. V. KRISHNA RAU.

పీఠిక.

ఈ గ్రంథము గోదావరి మండలములోని వీరవా సరమని ప్రకృతిమున వ్యవహరింపఁబడుచున్న వీరాసనగ్రామవాస్తవ్యులును, గౌతమగోత్రులును, నాప్రపితామహులును నగు పెద్దాడ నాగరాజుగారిచే రచియింపఁబడినది. నాప్రపితామహులగు మల్లికార్జునుఁడుగారి బాల్యముననీయన స్వర్ణస్థుఁడగుటచే మాయింట నుండెడి సంస్కృతాంధ్రగ్రంథములన్నియు కిధిలములైపోయి యెట్టెటులో యీ గ్రంథము ప్రతియొకటి కృత్రికఁగఁగోదగుఁడు గంటలరాయుని మనుమఁడగు శ్రీగురుజాడ శ్రీరామమూర్తి పంతులుగారికి లభించినది. ప్రసంగవశమున నొకనాఁడు శ్రీరామమూర్తి పంతులుగారి గ్రంథమును గూర్చి మాటలాడుచు నా కీ గ్రంథము నొసఁగి విద్యత్కవియగు నాప్రపితామహుని గ్రంథమును నేనే యుచ్చిత్తించి ప్రకటించు భాగ్యమునాకుఁ గలుగఁజేసిరి. నేనీగ్రంథమును మిక్కిలి శ్రద్ధతో వ్రాసి ముద్రింపఁబలయునని యెంత యత్నించినను రెండవ ప్రతి లభింపకపోవుటచే నాలస్యము చేయవలసివచ్చినది. తుదకు నేను పట్టపరీక్షయందు సంపూర్ణముగాఁ గృతార్థుఁడనై శాస్త్రబ్రహ్మచర్యపదవి నందుటయు, నీగ్రంథము పూర్తియగుటయుఁ గూడ నొక్కసారి చేకూఱవలయునని పరమేశ్వరుని యుద్దేశముకాఁబోలును గాన నేటికీగ్రంథముద్రణము సంపూర్ణమైనది. విద్యత్కవియనమాత్ర్యకేళిరుఁడు నునై కీర్తివడసిన నాప్రపితామహుని గ్రంథమును నేనెచ్చిత్తింపఁ గలుగునట్లును గ్రహించి నందులకుఁ బరమేశ్వరున కనేక వందనము లాచరించు చున్నాఁడను. కాని యీగ్రంథముముద్రితమగుటఁ గాంచఁగోరిన నాతండ్రిగారగు నాగరాజు గారును నా కీ గ్రంథమును లభింపఁజేసిన శ్రీరామమూర్తి పంతులుగారును నిది యుచ్చిత్తింపఁబడి యుండుటఁగాంచి సంతసించు భాగ్యముమాత్రము గలుగక పోయినది.

ఈ కవితండ్రి సూరయామాత్యుఁడు, తల్లిసావిత్రిమ్మ. ఈయన ఆ 1760 సంవత్సరప్రాంతమున జన్మించి ఆ 1825 వ సంవత్సరమునకు సరియగు వ్యయసంవత్సరమున క్రైష్టి బర దినమున స్వర్గస్థులైరి. ఈయన ముప్పది సంవత్సరముల పర్యంతము మొగలితుఱులో శ్రీకలిదిండి తిరుపతి రాజుగారియొద్ద విద్యత్కవిగానుండి

వారిచే ననేక బహుమానములనంది ఆ 1802 సంవత్సరమున రాజమహేంద్రవరమున “అదాలతోర్త్య” లో న్యాయవాదిగానుండి తరువాతఁ గొంతకాలము కృష్ణామండలములోని మచిలీబందరున “ప్రావేన్ షల్” కోర్టులో న్యాయవాదిగానుండి యనేకమంది జమీందారులచేఁ గోమరాజుపాలెము తుపాకులగూడెము లోనగు గ్రామములు మొదలగు పెక్కు బహుమానములనంది సంస్కృతాంధ్ర భాషల యందును, సంగీతమునందును నఖండపాండిత్యమును సంపాదించియు భయభాషలయందును ననేక గ్రంథముల రచించి వీరవాసరమున భద్రకాళి ప్రతిష్ఠయు, శృంగవృక్షగ్రామమున శివాలయమును, ఇరుసుమండలో ధర్మారామమును వీరవాసరమున దనసోదరుడగు గంటలరాయుఁడుగారిచేర నొకతటాకమును నిర్మించి సప్తసంతానప్రాప్తిగ్రామముగా వడసి వదాన్యశిఖామణియని ప్రసిద్ధిగాంచెను.

ఈయన “చ॥ సూరిమండలహితముఖ్యకార్మిరని నాకుశలాత్ముడ నాగరాజువా వెలసినవాడ” నని యీ గ్రంథమున వ్రాసికొని యుండుటంజేసి ఆ 1802 వ సంవత్సరమున రాజమహేంద్రవరమున నదాలతోర్త్యలో న్యాయవాదిగాఁ బ్రవేశించిన తరువాతనే యీశకుంతలాపరిణయము రచియించెనని నిశ్చయింప వలసియున్నది. మఱియు నీకవి సంస్కృతాంధ్రములలో ననేకేతర గ్రంథములు రచియించెనుగాని యీయన పుత్రులగు మల్లికార్జునుఁడుగారు బాల్యులగుటచే నవియన్నియు నశించిపోవుటయేగాక నామమాత్రావశిష్టములైన గాక పోయినవి.

ఈశకుంతలాపరిణయకథ మొదట భారతాదిపర్వమున సంక్షేపముగాఁ జెప్పఁబడియున్నది. పిమ్మట కాళిదాసుఁడు దానిని గొన్నిమార్పులతో దృశ్యప్రబంధముగారచించెను. అనంతరము పదునేడవ శతాబ్దమున బిల్లలమఱ్ఱి పినవీరభద్రుఁడు తెనుఁగునఁ బ్రబంధముగా నొనర్చెను. తదనంతరమిందుమించు పదునెనిమిదవ శతాబ్దారంభమున నెల్లూరు మండలమున జిఱుమామిళ్ల పాపయ్యకుఁ గృతిగాఁ గృష్ణకవియొక శకుంతలాపరిణయమును గోదావరీమండలమున గుయ్యేటి గ్రామవాసియగు పిండిప్రోలి లక్ష్మణకవియొకటియుఁ బ్రకృత గ్రంథకర్తయొకటియు మూఁడుప్రబంధములు రచించిరి. వీరుమువ్వురును సమకాలీనులగుటచే నొకరిగ్రంథమును మఱియొకరుచూచి తమతమ గ్రంథములను వ్రాసిరిని తలఁపవీలులేదు. పినవీరభద్రుని శకుంతలాపరిణయమైనను గోదావరీమండల వాసులకలభ్యముగానున్నది. కృష్ణకవి

కిదియొక వేళ దొరకినదొరకి యుండవచ్చును. విదప ఆ 1890 సంవత్సరమున కృష్ణామండలములోని గుంటూరునివాసులగు విద్వాన్ మాడభూషి వేంకటాచార్యుల వారు “భరతాభ్యుదయ” మనునామమున వేటొండుగ్రంథమును రచించిరి. మఱియు విశాఖపట్టణమండలమున నొకకవి యొక శకుంతలాపరిణయమును రచియించెనని తెలియవచ్చుచున్నది. ఇందఱు కవిపుంగవు లీయొక్కకథనే కైకొని యనేకవిధములఁ దమ నేర్పుకొనఁదగిన బ్రబంధములను రచియించుటంజేసి స్త్రీపురుషులు ముఖ్యముగా నేర్చుకొనఁదగిన పతిభక్తి సూన్యతవ్రతాచరణము మొదలగు నీతివిశేషముల కిది యాకరమని వేటుగఁ జెప్పనవసరములేదు.

ఈకథను గాళిదాసుఁ డొకవిధముగాఁ గల్పించి నాటకముగా విరచించె. కృష్ణకవి మఱియొకరీతిగాఁగూర్చి ప్రబంధమొనర్చెను. ఈనాగరాజామాత్య కవి వరుఁడు భారతముననున్న మూలకథను మార్పుగావింపక యనేకచిత్రవర్ణనములతో నీమహాప్రబంధమును రచియించెను. ఈయనకవిత్వము మూఁడువంతులకంటె నెక్కుడుగ సంస్కృతపదభూయిష్టమైయున్నను శైశవీవృత్తాశ్రయమై వైదర్భీరీతితోఁ గదలీపాకముగా వినువారివీనులకు విందులుగొలిపెడు లలితమగు మృదుపదములతోఁ గడుమధురముగానున్నది. మనుచరిత్రము ననుసరించి యాకవి యీగ్రంథమును రచియించెను. పెద్దనామాత్యుఁడు మనుచరిత్రమున వరూధినీప్రవరాఖ్యుల సమావేశసందర్భమున వర్ణించిన విధముననే యాకవి మేనకావిశ్వామిత్రసమావేశ సందర్భమునఁ గడురమ్యముగా వర్ణించెను. గుణమణులచే మిగులఁబ్రకాశించుచుండుటచే నిందు దోషలేశములు మృగ్యములు.

“చ॥ తెఱవమొగంబుసౌరు, నడతీరు, కనుంగవడాల్పెడంగు, ముంగురులమెఱుంగు, గుబ్బకవగొప్పతనంబు, గళంబుసొంపు, వాతెఱుచుచెంపు, చెక్కుగవఁదేతినయందముఁ, గొనుచందముకొ, నెఱిజనునంబు సంపదగణింపఁదరంబె విధాతకేనియుకొ.”

ఆం-౧౫౭ పద్యము.

అను నీపద్యద్వితీయపాదమున “ముంగురులనుపదము రేఫనుటితమయ్యుఁ జెఱవలోనగు శకటరేఫప్రాసశ్రయముతోఁ గూర్చబడినది కావున మూఁడింటి కొక్కటి చేర్పవచ్చునను మతాంతరసిద్ధాంతముచే నీరేఫద్వయప్రాసప్రయోగము దూష్యముకాదు.

గీ॥ ఇందువంశజమణిభవాదృశులయిట్టు | లనృతమాడంగనితరులనబ నేమి॥

ఆ3-280 పద్యము.

మ॥ మత్పరాచరితపుణ్యం బట్టిదేయుండన | ల్వమదిందూఱుబ నేమటంచు సుతు
కేలంబూనిభిన్నాత్తయె॥

ఆ3-281 పద్యము.

అను నీరెండుపద్యములయందును “బనేమి” యను నెడ నిశ్చ్యసంధి గావింపఁ
బడియె. “ననఁగ నేల, దూఱఁగ నేల” యని సవరించినచో నేమియు విపరీతముండదు.

కాకినాడ,
ఆగష్టు 1900.

} కొచ్చర్లకోట - రామచంద్రవేంకటకృష్ణరావు.

శ్రీరామజయం

శుభమస్తు.

విఘ్నమస్తు.

శకుంతలా పరిణయము.

వాణీవర నానవానిసుగరాణి పార్వితాంఘ్రియ్యా

సేనానాగుసుధేమ మోళీసుతసంసిద్ధికియాశాశ్రియే

భావింపం దగులోకక్షణకళాప్రావీణ్యగణ్యుండు కా

ందు కేమతో నను శుభశీయుత్పన్నం జేయుతా.

శి. అక్షయభోగశాలిని మహాశ్రుతిమస్తకనాట్యశాలికా
లక్ష్మీతరూపలక్షణ కళానుసూహిషాన్విత భక్తశాలసం
గక్షణభద్రనీక్షణపరంపర శాకముత్యైయా విశా
లాక్షీ గరంబు మామకమమోభిమతార్థసమృద్ధిగూర్పుతా.

2

శి. కనుగొనఁజేరెదం బుడమికానుపుచన్దనకుంకుమద్యుతికా
బెనఁగొను క్రొత్తముత్తియపుఁబేరు నముజ్వలసాంగర్గర్జితముం
బెనసినరాగకాళి యన నింపెనలాగుది నేన నవంశపా
ననుఁడగురామదండ దుఁ డనన్యకృపానదృష్టి బోలుతా.

3

శి. మున్నీటిమొలనూలిముగుదగ్గము చల్లనిది యన్నయొన్నిక బొదలఁబెంచె
రెండైదుతేగులనండిరాతొలిచూలి కనువుగానిలుతేని తనమునిలిపె
సెకకంటిదొగిమిటి చిద్రుగులుననకు నుం కున యని జగమాడి కొనఁగవెలసె
దొలిమేన నోఁచుమోములపంట నాకిది యని తండ్రి తనుఁ గొనియాడమొసె.

తే. మొగులు తెగఁబాయని మెఱుంగు మొత్తమటులు
మగ నిడాచక్కి వెలసె నేసాగనుఁదన్ని
గీమువొరసాని యారాముగేస్తురాలు
పుడమికానుపు సిరులిచ్చి ప్రోచుఁగాత.

4

మ. పలుకుంబోటికగంబుఁగేలఁ గొని యాపద్మాక్షీ ప్రీడాభరం
బొలయం బోకు మపూర్వచిత్రకథ యొంహిష్టంబ్రసంగింతు మీ
క్కిలి ప్రేమం గనుమఁచుఁ దన్ని పసునం గెమ్మెవిజుంబించు నా
నలి నాక్షీహృదయేశ్వరండు నను నంత ర్వాణిగాఁజేయుతఁ.

5

ఉ. చేవిసిలురాచిలుక చెచ్చెర బింబమనీష సుక్కఁ గె
మ్మెవిఁదలిర్చుంటు నలుమోములవేలుపు గాంచి నవ్వఁ ద
దాబవ మెఱింగి సిగ్గుతడఁబాటున మోమరవంచుభారతి
దేవి యొనంగుఁగాత పరిది ప్తకవిత్వవచోవిచిత్రతఁ.

6

ఉ. వేదములాదిగాఁగలుగు విద్యల కొజ్జ నుటంచు లోకమా
మోదముతో నిగంతరము ముందు సచర్యల గారవింప న
త్యావృత్తి గోరికల్ నెరపునట్టిమహామహిమావలంబు లం
బోపరు నాపడాననసహౌదరు నాత్మభజించి మ్రొక్కెదఁ.

7

ఉ. ప్రాకటశబ్దగౌరవము భావనధ్వని పాకవృత్తు ల
స్తోకముగా జగంబభినుతుల్ సచరించఁగ రామభారతా
భ్రౌకకథావిశేషముల నామరభాష రచించినట్టివా
త్తికిసరాశరాత్మజుల మేదురభక్తి భజింతు నెమ్మదిఁ.

8

ఉ. న్యాసముఖోజ్జ్వలస్తధురవాగభిసర్దితభారతం బనా
యాసముచే మసౌహరసదార్థగనప్రతిపాదకంబుగాఁ
జేసి తెనుంగుబాసకృతి శిష్టజనస్తుతిగన్ననన్నయో
వీర్వసురమాళి నెఱున రవిద్యుతిఁ దిక్కిననాత్మఁగొల్పెదఁ.

9

చ. పలుకులతేట భావములపద్ధతి పాకముసొంప లంకియా
కలన సమాసరూఢి రసగౌరవ మర్థము వృత్తి రీతులుఁ

గలుగ రించిచుకబ్బములు కబ్బములెన్నిగ జల్లివాల్లుకూఁ
తలు గుదిగూర్చి చెప్పక వితల్ సరసుల్ వినిమెత్తుకొమడిక.

10

మ. మతినుద్రోదుపిఁ గాకపుల్ నిరిభవింక సారె శిష్టాధిపం
గతి నూహింపక తప్పులేవెదక నాకాంక్షింతు రుష్యత్తినూ
లత చెల్వారగఁదద్వణాగ్రముల వ్రాల న్వచ్చునాదంశక
ప్రతతుల్ సోపినఁబోక మూఁగెడుగతిన్ భవ్యప్రబంధంబులన్.

11

మ. అనియిష్టదేవతావంశవంబును నుకవిజనతాభిసంధవంబును గుకవినింపనంబునుం గావించి
నవరసానుబంధంబురంబుగా శకుంతలాపరిణయంబును నొక్కమహాప్రబంధంబు రచిం
పంబూని యొక్కశుభవానరంబున బంధుమిత్రసంహృష్టనంబులతో నిష్టమృష్టాన్నసంతృ
ప్త్యుదృష్టై సుఖశయ్య నిద్రించుచుండ నాటిరాత్రిచతుర్థయామంబున.

12

సీ. మినువాఁక వలగొన్న గొనబువిన్యెప్పుడై గతికి క్రొన్నెలవంక వెలయువాఁడు
పటికంపునిగ్గుడా పలి మీనఁ దళుకొత్తు నెఱపునీలపుఁజాయయువిదవాఁడు
తోలిమిన్మునుడువులు నొలఁకెడుపునుక పేరుల మొత్త మఱుతఁడై న్నలరువాఁడు
ననవింటిదంట నెట్టనఁబూదిగలిపిక కడిదిచిచ్చుఱకన్ను గలుగువాఁడు

తే చిలువరాజన్నిదప్రతీవిఁ జెలఁగువాఁడు,
మిత్తిమొత్తినముమైన మేకివాలు
వాఁడు కాశీవిహారి విశ్వప్రభుండు,
కనికరంబున నెదుట సాక్షాత్కరించె.

13

మ. ఇనసోమానలలోచనండిటులు విశ్వేశుండు సాక్షాత్కరిం
చిన హర్షాశ్రుజలార్ధ్రలోచనుడనై చేమోడ్చి యే నిర్మల
పనిపన్యాకృతి కేషనన్నతులు సల్ప నైచ్చి యడ్డేవుఁడి
ట్లనియెం గూరిమితో దరన్తి తరుచి పాంచన్తుఖాంభోజుడై

14

తే. వత్సి శుభదము పెద్దాడవంశ మతిప
విత్ర మభినందనీయ ముర్వీస్థలమున
నందుబ్రభవించి నకలవిద్యావివేకి
సంపదల బెంపుఁగాంచినజాణవీవు.

15

వ. సకలజనసంతోషముననుసరించి పాపిశేషంబున నాంధ్రభాష నీవురచించిన శకుంతలాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబు మదంకితంబు గావించి కృతార్థుండవు గమ్మని దీవించి యప్పు హనుభావుం డంతర్ధానంబు నొందిన ననంతరంబున నిద్రమేల్కొంచి కాలోచితకృత్యంబులునలపి సభాస్థలంబున కరుదెంచి విద్యజ్ఞసంబుల కీశుభస్వప్నంబు తెఱంగెఱింగించిన విని సభానదు లత్యంతసంతోషితస్వాంతులై యప్పుహాదేవునియనుమతి నట్లచేయుమిది శుభకరంబనిపల్కిన విని యేతత్కృత్యకారత్నంబున కనుసూల నాయకుండు కాశీ విశ్వేశ్వరుండయని నిశ్చయించితిని మువ్వంశ వతారవర్ణనాపూర్వకంబుగ నిక్కన్యారత్నంబునా దేవదేవునికి నమర్పించితి.

16

వంశావళి.

చ. విమలతపోభిరాముఁ డెరవిందభవప్రతిమానశేముషీ
నమధికమూర్తి నిర్విషయసంవిదుడొనెంచితుఁ డంతరింగడు
స్తమరిపుమర్దనప్రవణతాపరిభాసి యహర్వృక్షారూఢో
పమరుచిశాలి గౌతమతపస్విచెలంగుజగత్ప్రసిద్ధుడై.

17

క. అనఘులుగొందఱు గౌతమ
మునిపతిగోత్రమున మంత్రముఖులుకరుణా
ననధులు పెద్దాడకులాం
బునిధిసుధాకరులనంగఁ బొడమిరి పుడమిక్.

18

క. మానితయశుండుదత్తం
తానక్రమముగ జనించె ధైర్యకళాజాం
బూనదశిఖరి సుధీర
తానయతత్పరుడు పట్టస్రప్రభుఁడుమహిన్.

19

ఉ. తానరివారిలోమిగులభవ్యతఁగాంచిచెలంగె వేదవి
ద్యూసురబంధుమిత్రజనపుంజము రంజిలజేయుచుకానిశో
ద్యాసితసంపదం దనకుఁబట్టనమంత్రి నిరంతరంబు పీ
రానసభవ్యనామక పురంబు గరంబదిరాజధానిగక్.

20

ఉ. గుట్టునకబ్బి సెల్వమునకుఁసిరిపట్టి కరంబుదాల్చికిం
గట్టులఁటేడు ధీగరిమనల్వ విత్తిర్చిది నేంద్రనూతికిం

జుట్టము నైభవాప్తిబలసూదనుఁ డందు గణింపమించె న
పట్టనమంతి భూవరసభాపరిశృత్యదువారకీర్తియై.

21

ఉ. పండితసార్వభౌముడగుపట్టనమంతికిఁ గల్గె వానక
ర్లుండు నుతుం డఖండధృతి కూగ్రకుమంత్రము మోవిభీతికృ
చ్చండభుజాశృతాపుండ్రు వసంతనమాగమపుల్లమల్లికా
పాండురకీర్తి విశ్వసతి భావభవశ్రుతిమానరూపుడై.

22

క. శ్రీమత్పెద్దాడకుల
గ్రామణియగువిశ్వసతికి గాదిలికొమరుం
డై మహనీయుశ్రీ ను
ర్వీమండలి వీరరాజు వెలసెనుగీర్తికా.

23

క. నిరతాన్నదానదీక్షా
పరతంత్రుఁడు భోగభాగ్యపరిహసితపురం
దరుఁ డగువీరన చేకొనె
గురుమతి లింగాంబు దనకుఁ గులసతిగాఁగకా.

24

క. ఆజంపతులకు విద్యా
భోజమహీజాని నుజనపామణకరుణా
రాజీవాత్ముఁడు సూరిన
మాజస్తుతకీర్తి సూరమంత్రీ జనించెకా.

25

మ. అలపెద్దాడకులాభిసోముడగుసూరామాత్యశార్దూలుడ
త్వలఘుశ్రీనిధి నర్సమంబరిణయందై భోగభాగ్యోన్నతికా
బలవైరిప్రతిమానుడై ప్రబలెదిక్వాశీనమావీధని
ర్నలకీర్తిందనుసంభవాప్తకఫలప్రాప్తి న్నహీమండలికా.

26

నీ. అందగ్రజుండు సీతాంభోజలోచనారమణుండు శ్రీవీరరాజమంత్రీ
దృఢకీర్తికాలి ద్వైతీయీకుఁ డనఘవీరాంబికాపతి యచ్చయప్రభుండు
శ్రీయుతమూర్తితాత్త్వీ యీకుఁ డమలసీతాంబికాపతి రామయాహ్వయుండు
సుగుణాభి తదవరజుండు వేంకాంబికాహృదయేశ్వరుండు శ్రీకృష్ణమంత్రీ

తే. తగనుజన్మలు రాజాభిధాననాగ

రాజ శకభాఖ్య బుచ్చినప్రభులు వెలసి

రవనిబాంపము లక్ష్మీ పద్మాక్షి వియ్య

మలనందగుమలకాంతల ర్తిలిభజింప.

27

చ. అనుసమకీర్తి పీఠసచివ్వాగ్గణి సీతమయందుఁగాంచెఁగాం

చననగధీరు నిర్విసురశాఖిఁ బట్టికతుమారహీరచం

దనశరద్రభ్రతు భక్తిరణ్యప్రతిమాచయిశోనిధానునిన్

జనశకభాభిధానుని విశిష్టదృగ్విజ్ఞానికాంతభానునిన్.

28

తే. ఆశరభమంత్రిభువనవిఖ్యాతనయలఁ

దనయలను గాంచి యయ్యన యున్నెడువాని

సూరయాఖ్యుని నిరువుర సూరిజనము

వొగడఁజిరకీర్తిసంపదఁ బొలుపు మిగిలె.

29

ఉ. వీరమయందుఁగాంచె గుణవిశ్రుతుఁడచ్చిన పుత్రులకొమహేళా

దారచర్మిత్రులకొ నరసయాఖ్యుని గంగనఁ బాపయాహ్వయు

స్వీరయమంత్రికేళిరుని నీరజగర్భముఖంబు లట్లు దు

ర్వారకుమంత్రిగర్వహిమవారిజమిత్రుల భవ్యగాత్రులన్

30

ఉ. అంబుజబాంధ్రపూపమవిభాంగుడు కృష్ణయమంత్రి గాంచె వెం

కాంబికయందు నందనుల నయ్యస వెంకయఁ జేరయాఖ్యున

బ్రాంబకరూపలక్షణసమన్విత రామయమంత్రి బంధువ

ర్గంబు సుతింపఁగా నలువురకొఘనదానకళాసురీబలన్

31

ఉ. భారవిరాజనాఖ్యునకుఁ బాపమ కిర్వరుపుత్రు లంగజా

కారకళాభిరామఁడగు గంగయ రామయ గల్గి రెన్నఁగా

ధీరులు వాదికొస్తుభవితీర్థిమణిల్ బలె శుభ్రకీర్తివి

స్తారులభేద్యహృద్యసహజద్యుతిదానకళాసురీబలై.

32

క. వీరలలో నాణవవాఁ

డై రంజిత నాగరా జహరహంబు సుధా

ధారా శర తారా దర

నల్లూరు పక్షము

హారాజగనిమ్మ గానమగ్గియతుండై.

33

నీ. తనయాదిభిక్షుకత్వము మానఁడించుక ఘనత రాష్ట్రేశ్వర్య కలనబాదలి

తనయనంగత్వంబుఁ దరలఁ జాలఁడికింత వరసుము సోధర్మ గరిమఁ గాంచి

తనదినదినకృత్యము మానఁ జావంతి యమృతకళావాప్తి నతిశయిల్లి

తననిరంతరభంగ దశ వీడఁడినుమంత నత్నాకరఖ్యాతి రమణకెక్కి

తే. యెట్లునరినత్తురు భవరతీశచంద్ర

సాగరులు భూరివై భవచారుసుభగ

తా విమలకీర్తి సుగభీరతలఁదలంప

ధరణిశ్రీనాగ రాజ సృధానమణికి.

34

మ. పరమశ్రీనిధి నాగ రాజ సుయశఃప్రాంచత్సధానిర్దురం

బరవిందసృభవాంఘ్రాండమున నిండారంగ నస్తాద్రితో

వ రహిం గానక వెల్లి నీదుకొని పోవన్నిచ్చులంభోజినీ

శ్వరపద్మారులకుం దరణ్ణుడుపనంజ్ఞలో సార్థమయ్యెన్భువిన్.

35

మ. ప్రియయోలక్ష్మీకి నాగ రాజునకు ధాత్రిన్నందనుల్లలి ర

వ్యయనత్కీర్తులు మారయాహ్వయంఁడు నర్నామాత్మంఁడున్నల్లా

హ్వయంఁడున్నబృహువీరమంత్రముణి బాపామాత్యచంద్రుండుధ

ర్మయుతాంతఃకరజైకమూర్తి శరభామాత్యేంద్రుండున్నయన్.

36

తే. అనఘగుణశాలినియగుపద్మాక్షివలన

శరభనాఖ్యంఁడు సుతుల మువ్వరసు గనియె

రామయాఖ్యని వేంకటరాయమంత్రీ

హృది యశ్చ నామాత్మ్య సమస్తముకల్పి.

37

తే. మానితసుకీర్తి బుచ్చయామాత్యమాళి

యనఘవియ్యమవలన నందనులఁగాంచె

భూరికరుణాపయోధుల సూరనాఖ్య

సుబ్బయామాత్యకులమణి సుజనులెన్న.

38

మ. ఘనపెద్దాడకులామృతాంబునిధిరాకాచందుడొనాగరా
 ట్టనయగ్రామణిసూగయాఖ్యనచివేంద్రస్వామియొప్పెన్సనా
 ఘన చింతామణి కల్పభూరుసా శిబిత్వభృద్దినాధీశనం
 దన విశ్రాంతినిపొషితార్జుననానాబంధునందోహుడై.

39

సీ. సుమమోను రాగవిస్ఫురణగొంచినమేటి యరిమండలమమోభయప్రసాయి
 భువనజాతహితైకభూరివర్తనశాలి యనవద్యమగురధర్మాభిమాని
 చిరతరద్యజకులాదరణమానితమూర్తి కుశలీకృతాపీనగుణవిహారి
 చతురవాణీవశీకృతముఖాంబుజహారి సంపదభైక్షణాజన భూమి

తే. ప్రకటితైశ్వర్య కుభయశో భవ్యదీప్తి
 పరమసౌభాగ్య వరదాన పటుతరస్ర
 తాప గురుమతి సుగభీరతల సుధీజ
 నస్తుతికిజాలడే సూరనప్రభుండు.

40

సీ. తుదిగార్వ్యమొందడుతొలుదొల్ల నినులక్షి వరసునునగురంపరలకొనగి
 కువలయద్వీపంబు దవిలి వర్తింపఁడు ఘనమార్గసంచారగరిమగొంచి
 దరిలేనిభంగపాటొరయఁడానంతైన బహుజీవనసమృద్ధిబరిష్ఠవిల్లి
 కులగోత్రములవారిచెలువుఁగుంచఁడొకింత పాజ్యసామ్రాజ్యభాగమువహించి

తే. యతనితోగానరుచి గభీరతల వైభ
 వమున శశి సూర్య వాహినీనర సురేందు
 లీడె యని రాజసభలనరేంద్రవద్యు
 సూరనచివాగ్రణి సుతించు సూరిజనము.

41

మ. కృతదక్షాద్వర కాగ్య వరసుఁడు సాంద్రీభూతభూతి పశా
 శ్వతుఁ డార్యసుమత ప్రవగ్ధసుఁడు భాన్వద్గోత్రధన్తప్రియుం
 డతులనంత గుణాన్వితం డతసుమాద్యదైవరి నిర్భేదన
 ప్రిభాయుక్తుఁడు సూగమంత్రముణిసగ్దజ్ఞుండనంబాలడే.

42

సీ. మోమోటపడక తమ్ములగాయ నిరసించి పలుతెఱంగులఁ గుండములహనించి
 హిమరౌపగిరులఁ బేరెదబలి వననింపి వనమునఁ జాగ్రత్తఁజననఁచొని

కాలిగోరున రిక్కగములఁ బాఱఁగఁ జిమ్మి పలుకుజాణతనాన వాణి గెలిచి
యుత్కంఠరమ సంకుమెఱపు గీటడఁగించి వెలిదమ్మితుటుములఁ జాలకఁ జూచి
తే. తవరతనమున నెచ్చోట నవతులేక

యెల్లజగములఁ దానయై యెల్లనీలై
మహితపెద్దాడనూరయామాత్యమాళి
బుధజనస్తుత్యకీర్తినుభూమితల్లి.

43

మ. ఇలపై నూరయమంత్రిపుంగవసమాభ్యేందుం డహూ లేవగ
ల్నలువొందుక బహురాజశేఖరశిరోలంకారపాదాస్తి వ
ర్ణి నానాఁట మహాబుధానుగతమైత్రిక నిష్కళంకప్రభా
కలితుండై యతమఃపరిగహారేఖాస్ఫూర్తిఁ గీర్తింపఁగఁ.

44

మ. స్థిరసంపన్నిధి ముంజులూరికులవర్ధిష్ఠుండు త్రైలోక్యసం
భరితోదారమహాయశోఘనుండు శ్రీమత్సర్వరాజాఖ్యమం
త్రి రహిం బొల్పుఁ దదీయపుత్రి సుగుణశ్రీరాఘవక్షీమనో
హర సావిత్రి వరించె నూరఘనుఁ డార్యక శూలిచందంబునక.

45

మ. రతి సౌభాగ్యకళానిరూఢి రమ సాంద్రఖ్యాతసంపత్సము
న్నతి విశ్వంభర తాల్మి వాణి నరసానల్పక్షిఁ గాత్యాయనీ
శతపత్త్రాక్షి సువాసినీత్వగరిమక సావిత్రికై సాటిగా
కితరస్త్రీ లెనగాఁగఁ జాలుదురొకొ యేనాఁటికూహింపఁగఁ.

46

మ. విమలస్వాంతుండు సూరయప్రభుండు సావిత్రివహూటివతం
సమునం దాత్మజులక జగన్నతతనూసౌభాగ్యశోభారమా
రమణీయాంగుల నేవురం బడసె నార్యత్రాణదీప్తామహూ
ద్యములం గల్పకభూషణంబకము నయ్యంభోధిరాజుకబలక.

47

క. అందగజుండు వెంకవ
చందనమందారకుందశరదెందుశరా
మందయశస్సీకృతది

క్రందరుండై ప్రబలె నార్యగణము భజింపక.

48

సీ. శరదంబుధరకంబుహరిదంతకరిదంతగర రాజసురభూజగరిమఁ దెగడి
యరవిందహరకుంధశరశీతకరనూతగరఘాతికర హేతిదర్ప మధ్యఁచి

నితప త్త్రానితగాత్రయతిహారతతిహారకలికామగురురామకాంతి మీటి
యురగేంద్రవరచంద్రహారగేహనరవాహహరిసౌరికరిభారమాప్తి గేరి
తే, యఖిలద్విగేశకలితరాజాధిరాజ
రాజదాస్థానభవనాంతరాళనిత్య
విహరణప్రాధి విలసిల్లె విబుధులెన్న
వెంకపామాత్యశేఖరు విమలకీర్తి.

49

ఉ. మందత నాస్తి లేదనెడుమాట హుళిక్కి మదంబు మిథ్య చు
ల్కందన మిల్ల కుత్సితము కల్ల యనత్యము సున్న లోభపుం
బొం దనృతంబు చిట్టకపుణ్యోకలు దబ్బుల తార కీర్తిమి
న్నందిన వెంకపాఖ్యనవివాగ్రణికిం బరికించిమాడగఁ.

50

సీ, అద్దంపుబిళ్లలు నిద్దంపుఁజెక్కులు కపురంపుదీవి జఘనతలంబు
చలిగొండయును వెండిమల గబ్బిచన్నులు నిండుపున్నవరాజు నెవ్వైగంబు
కరళీనుతెలిదామరలు సోగకనువోయి యలతారకలు ముత్తియంపునరులు
దులకించుచికిలివెన్నెలతేట చిఱునవ్వు పలమురిమరిపంబు గళముసాగు

తే, చెలమిక్తియ పలుకులకలువకంటి
యమృత మోరెంబు మినువాఁక యాటకొలను
నిఖిలభువనైకసంచారనిపుణతాభి
రామ యగు వెంకపసుకీర్తిరాజముఖికి.

51

తే, సరసగుణశాలి వెంకపసచివమాళి
భూరినంతోషకలన నండురిరామ
యాహ్వాయునిహర్తిపుత్త్రిఁ జేరమ సగస్త్య
రాజు వెంకయసుత నిర్వరను వరించె.

52

చ, అలనుగుణాభివేంకపమహానవివాగ్రణిసోదరుండ ని
ర్మలనిగమాగమాచికపు రాణకళాచతురుండ సూరిమం
డలహితముఖ్యకార్యరచనాకుశలాత్తుండ నాగరాజునా
వెలసినవాడ నిచ్చ లరవిందహితప్రతిమానలేజుడఁ.

53

తే, రూపసుమసాయకుండు లక్ష్మీపతియును
నబ్బలారాతివిభవుండు సుబ్బరాయఁ

ఢాయతనుక్తిగంటలరాయడనఁగఁ

బరఁగుమువ్వురు మత్స్యహృదయఁ ఘనులు.

54

సీ. శ్రీరత్నభర్తనిర్మితసౌధగోపురావరణాలయోద్భాసి వారణాసి
శ్రీతజనమండలీహృదయసంతోషపర్వతనుచేశపరాసి వారణాసి
పరిపూరితాఖిలపరయోగికులమనోవాంఛిత ఫలరాసి వారణాసి
త్రుటితనాసాహరిత్తబసమాగతనుధీవరఘోరభవపాతి వారణాసి

తే. శ్రీమహితవిశాలాక్షీనతీమనోధి

నాథమనుజపనిష్ఠాననాథనకల

భక్తవగ్రాపవర్గసంపత్ప్రవాస

కారణనిరంతరోల్లాసి వారణాసి.

55

సీ. గగనగంగాంబుశ్చీకరజాలవిమలముక్తావిభూషితకపర్దంబువాడు

నీలోత్పలప్రభాలీలాపఘనవహూకమనీయవామభాగంబువాడు

శ్రుతివచోమకరందఘోభితవిధిఃకమలమాలాన్వితాంకంబువాడు

ప్రేమేంద్రునిఘణిఘణాగ్రవిమాన్పరత్నపుంజవ్యోతమానవత్కంబువాడు

తే. నకలబర్హిర్నాభిరోగ్రమకుటతటవి

లనదనితమణికిరణోలంబమిళిత

చరణకమలద్వయమువాడు చిరదయాస

నాథుఁ డగుకాశికావిశ్వనాథుఁ డలరు.

56

కా. ఆకాశీపురవిశ్వనాథుడు విశాలాక్షీమనోభక్త లో

కైకత్రాణపరాయణుండు శ్రుతివిద్యాహృద్యవిద్వత్స

శ్లోకారణ్యధనంజయుండు విబుధస్తోతవ్యదీప్యద్రుణ

వ్యాకీర్ణుండు వసించుగాపుత మదీయస్వాంతపద్మంబునకే

57

షష్ఠ్యంతములు.

క. ఏతాదృశసద్గుణసం

ఘాతలతారామునకు జగద్భయదబలో

వేతపురాసురహరణ

ఖ్యాతజయోద్ధామునకు దయాస్థేమునకుకే.

58

క, శరణాగతశరణాయిత

చరణాజ్ఞాతునకు భక్తసంసారవిప
ధ్ధరణాదరభరణాంతః
కరణాన్వీతునకుఁ గరిముఖప్రీతునకుఁ,

59

క, గంగోత్తమాంగున మమా

నంగున కార్యేక్షణాంబుజవతంగునకుఁ
రంగదవనీశతాంగున
కంగజమధనస్ఫుటానలాపాంగునకుఁ.

60

క, భూరిచతుర్దశజగదా

ధారున కంఠాగదాగదంకారునకుఁ
సారగ్లామాదాలం
కారున కమరారినమరగంభీరునకుఁ.

61

క, సాహసరిపుశిక్షాన

న్నాహునకు సితాధ్రిచందనవ్యోతస్నిరు
ద్దేహునకుఁ జుప్తమర
ప్రూహునకుఁ గరళపారణోత్సాహునకుఁ.

62

క, దక్షకృతక్రతుశిక్షా

దక్షునకు నిరంతరావితముముక్షునకా
ర్యాక్షీణాంహాకరిహ
ర్యక్షునకుం గాశికాపురాధ్యక్షునకుఁ.

63

వ, సమర్పణంబుగా నాయొనర్పంబూనిన శకుంతలా పరీణయంబును మహాప్రబంధంబునకుఁ
గథాప్రారంభంబైట్టిదనిన.

64

కథా ప్రారంభము.

ఉ. శీరికరమై యశేషమునిసేవితమై ఘటప్రప్సపల్లవా
సౌకహాశోభితంబయి మనోజ్ఞమధువ్రతకీరశారికా
కోకిలకేకీసారసశకుంతలనికాయనినాదమేదురం
బై కనువిట్టు నైమిశమహావని సర్వజగత్పీనిధమై.

65

౬. అచటఁగల్గుశౌనకాదిమునీంద్రులు

నుగుణసాంద్రు లతివిశుద్ధచరితు

లనఘమతులు రామహర్షణిఁ గనుగొని

పలికి రొక్కనాఁడు ప్రమద మెనఁగ,

66

చ. ఎఱుకయుఁ బాడియుఁ ధృతియు నేపును జేవయుఁ గల్గిలోకము

ల్లిఱికిని తన్నుఁ గొల్వఁగఁ జలీకృతవైరిచమూసమూహుండై

తఱుఁగనినంపదక సకలధారుణి నేలినయట్టివాని మా

కఱుఁగఁగఁ జెప్ప తొల్లిటిమహేశులలో మహిమాభిరామునిక.

67

క. అన విని నూతుఁడు వినయా

వనతాననుఁ డగుచు మానివల్లభులఁగ నుం

గొని కేలుమోడ్చియభివా

దన మొసరిచిపలికె మృదునుధామసురోక్షిక.

68

సీ. ఋభుసరితోఁకార్కఘృణినంశయాపాదిజలజరాగచ్ఛవిచ్ఛన్నసౌధ

మవితబ్ధి నవిద్యుదభ్రవిభ్రమదనుభూయక్తిసీలశిరోగృహకాఘ

మైందవమృగతృణబృందనందేహకృద్గారుడాశ్చప్రభాగారచయము

సౌరాగమగుపాఞ్జశంకాకృదురునీలజలభేయమగురసాకలితవరణ

తే. మనుదినచకోరనికరనమగ్రచంద్ర

చంద్రికాభ్రాంతికారివికాలహీర

మణిగభస్తిపరిభ్రాజమానగోపు

రంబ ధిస్తానపుటభేదనంబు దనరు.

69

మ. ఘనచంచూపుటనంగృహీతదివిషద్గంగార్పురాంభోజనూ

తననాళచ్ఛట మాచు నన్నగరికాంతాపాదవిన్యాసతు

ల్యనిరూఢిం దగ నంచపిండు గురుసౌధాగ్రంబులక వ్రాలెనో

యనఁ జామికరదండమండితపతాకానీక మొప్పారెడుక.

70

చ. తెఱవలు సౌధపిఠికలఁ ద్రిమృదుచుం ద్రిదశద్రుమానముల్

బిఱబిఱఁ గోయఁగాఁ జెదరి భృంగవరంపర ఝంకృతిధ్వని

నృఱవఁగ మింటఁ గన్గెనీ ఘనస్తనితాన్వితమేఘశంకఁ బ

ల్లలు నటియించుఁ బోషితకలాపితతుల్ పుటభేదనంబునక.

71

సీ. వరనునునపరంపరల కాశ్రయభూమి నరనపల్లవవికాసముల కిరవు
 శృతిహీలోక్తిద్విజస్తోమంబునకు టెంకి యామోదనంపదకాటపట్టు
 మవ్వంపుఁగలికికొమ్మలకు జన్మస్థాన మాభవ్యతరుల కత్యాస్తదంబు
 సురుచిరాజ్ఞాలయాస్తోకలీలకు నెల వలఘుఘలావాప్తికాకరంబు

తే. నవరనద్రవ్యవిభవంబునకుఁ గొటార

నూనగణికావృజంబున కునికిపట్టు

సంగఁ బొగడొందు జనములెన్నంగ నప్పు

రావతంసంబు తత్పురోద్ధానసమితి.

72

మ. పురిమత్తేభఘటల్ కరవృత్తిచేఁ బూరింప జీర్ణాపయై

సురకల్లోలిని దొంటిచందము వహించుకొన సౌభవాతాయనాం

తరముల్డగ్గటి తొంగిమారు నృపకాంతావక్త్రచంద్రప్రభాం

కురముల్ సోకి కరంగు తచ్చిశిలకుంతీభవద్వాసస్సృతికొ.

73

తే. నగరిసౌధసుధాంతు లంతఃకళంక

మమలముగఁ జేయుచోఁ దారకాధినాథుఁ

డదిమొదలుగాఁగ భవనంబు లభినులించఁ

జెలఁగె హరిణాంక సామప్రసిద్ధి జగతి.

74

చ. అతిముఠిఁ బాణికంకణము లందియలుకొ మొరయంగఁజెక్కులం

జిఱుచెమటల్ నెలంగ నరసీజదశీక్షణ లాటపాటలం

దఱుచువిహారముల్ నలుపుతన్నగరీహరీనీలసౌధము

ల్పజులు గగర్జితాల్పతరవారితటిజ్జలదంబులోయనకొ.

75

ఉ. నందనసీమ వేల్పుటెలనాగలతో విహరించుకాముకుల్

సెందినవేడ్కఁ జిట్టకవుఁజేష్టలఁ దత్కటివల్వ లూడ్వఁగా

నందటిసిగ్గు నిల్పు మని హర్షనమున్నతకేతుకాటికా

బృందముఁ గట్టనిచ్చె నగరెందిర జాత్యభిమానధుర్యయై.

76

క. ఖరకరఘోటకనిష్ఠర

ఖురటంకప్రహతి వరణగోత్రభిదుపలో

త్కూరము పరిఖర బడఁ దజ్జల

చరతతి మెనవంగఁ దివురు జాంబవశంకకొ.

77

సీ. అన్నియు నిరుపమానామూల్యగోత్రభిన్న జీవీకీలితకుట్టిమథులంబు
లన్నియు భువనమోహనవిభావిస్ఫుటస్ఫటికోపలాలితసాధవీధు
లన్నియు చాలవాయజచిత్రితకవాటకుడ్యవితర్లికాగోపురంబు
లన్నియు సుదుమనోహరశిలాఫలకసంకీలితకేళీనికేతనంబు

తే. లన్నియును వ్రజగోమేధికాజ్ఞరాగ
రచితకళ్యాణమంటప ప్రాంగణంబు
లన్నియును మాక్తికవితానహాటకోద్య
దభినవాస్థానరంగంబు లప్పరమున.

78

చ. తగఁడు పద్మక్రమస్ఫురణఁ దాల్చి భుజంగమశల్లభుండు నా
లుగు తెరపుల్ విధాత కీఁక లోకమునఁడున వేదకాస్త్రపా
రగు లన మించుమాకు సరిరాఁగల దెవ్వ రటుంచునఁడు భ
ద్రగుణగరిష్ఠు లన్నగరిభాష్టాణు లాత్మవిభానభోమణుల్.

79

చ. ఉరుసుమ మోసురాగకృదనూనకళాగరిమణ్ మదారిసం
హరణబలోన్నతిం గువలయావనచాతురి వాహినీవరో
ద్ధరణగుణప్రసక్తి నముదంచితసత్పథవర్తనంబునం
బురిఁ దగు రాజమండలము భూరిరమానహాజప్రసిద్ధమై.

80

చ. వనజహితాజ్ఞఁ బూని నిలువంబడనీక తదీయనూతుండో
య్యన నడపింప వే చనుతదశ్వపథశ్రమమార్పు నిచ్చులన్
ఘనధనకోటు లేర్పఱిచి కాతుకలీలఁ బురికిరాటులె
త్తినతేపనీయదండపరిదీప్తపటాగ్రమరుత్కిశోరముల్.

81

చ. హలకులిశాదిలక్షణనమన్విత మేహరిపాదపద్మమ
య్యలముతరాంఘ్రిఁ బుట్టిననురాపగ హరిమితోడఁబుట్టువై
వెలయ జనించి సంపదల విశ్రాంతిఁగాంచినమాకు సాటి భూ
తలమున నెవ్వరండు గురుధైర్యనురాద్రులు శూద్రు లప్పురిన్.

82

క. పరచక్రవర్ధనోద్ధతి
హరిపదగతిచతురతయు మహానతమణి
స్ఫురణమును గల్గి రవిరథ
గరిమణ్ విలసిల్లు నన్నగరియరదంబుల్.

83

మ. అరు దొనా త్తకటప్రదేశమదధారాస్వాదసౌజ్ఞ్యంభబం
భరఘంకారరవంబుతోఁ గరిఘటల్ బల్తాఱు మోమెత్తి పు
మృరదేశాబ్జవిహారకేళికయి వే న్నాచం గర్రేణి పు
మృరదేశాబ్జవిహారకేళి దమకుం గర్తవ్య మాటంబురికా. 84

చ. అనవరతం బినుం గడంగి యప్పల ముంచుతదీయవాజిఁ జే
క్కొనక నిజాంఘ్రివేగమునఁ గూడఁగలే కనిలుండు ఖంజతకా
గొన విహరించు తన్నగరిఘటకపంక్తి కొకింత సాటియా
ననువుగ నిర్జరాధిపహయం బది వెల్వెలఁ బోవకుండినకా. 85

చ. చలముమెయి న్నివాతకవచవృత్తిరోధి భయానకోద్ధతిం
బలపిడు గైనఁ జేసెడిసిపట్టుదు రేచి మహాగ్రున్నెన దో
ర్బలమునఁ దాకి వెన్నెనఁగి పాఱఁగఁ బోరుదు రాహవక్షనూ
తలవిజయాంకులై వినుతిఁ దాల్చినవీరభట్టోత్తముల్ పురికా. 86

చ. అలికులవేఱులార చెప్పుడా యిపుడూరులుగానరా వదే
యలచడు చేలచాటు పథమారయు పెట్టు లెఱుంగరొక్కొఘా
స్థలి నతనుప్రదేశముల జాడ లెఱింగినజాణలందుఁ బాం
థుల నిటు నర్తనూక్తిఁ బరితోష మొనర్తురు శాలిపాలికల్. 87

పీ. ఘనసీలములఁ బూరి గఱపించు నన వేతె కురులమెఱుంగు వాక్కువ్వనేల
తోగోతనిఁ గొఱతఁ జెందగఁ జేయు నన వేతె నగుమొగంబులవీఁబొగడనేల
బెళుకుబేడిసల నవ్వలఁద్రోయు నన వేతె క్రేగంటిచూపు లగ్గింపనేల
కనకకుంభములఁ గాఁకలఁబెట్టు ననవేతె గుబ్బపాలిండ్లఁ బేర్కొంగనేల

తే. యనుచు నభికావలి పరస్పరానులాప
కలనఁ గొనియాడ నకలలోకప్రశస్త
నవవయోరూపశుభలక్షణములఁ దనరి
పణ్ణాయువతీజనం బొప్పఁ బట్టణమున. 88

పీ. జగినుబొమలసోయగము చూడ్కుల నాన ధర్మానుగతమైతి దరలకున్నె
తెలికన్నునోయినిగ్గులనీటుఁ గనుఁగొన్నఁ గువలయోపేక్ష లోఁ దవులకున్నె
లిగిగల్చిగుబ్బలసాగను వీక్షించిన దుర్గరక్షణకాంక్ష దొలగకున్నె
చలియించునలతికొనులవీఁచి దిలకింప హరిపదస్మృతిలీల యరుగకున్నె

తే. యని యభినవానురాగమగ్నాత్మ లగుచు
నెలమి నరసాగ్రణులు నుతియింతు రవ్వ
రమున నాట్యాభినయకళాప్రేక్షి నెఱపు
వెలవెలందుల వెలువము ల్లలయఁ జూచి.

89

చ. కరకలితారణద్యుతులు గ్రమ్మినపాండుసరోరుహాత్మరం
బరుణసరోరుహంబు లని యంచదపాంగవిభాకనోత్కరం
భారసినతెల్లగల్వ లసితోత్పలపాళి యటంచు డాయు న
ప్సవివిటకోటి నవ్వుదురువ్రా చతురోత్తులఁ బుష్పలావికల్.

90

క. ఆపట్టణమున కధిపతి
యై పరఁగు నిజప్రతాపహతనానాది
గ్రీవపద్ధితవిద్విషదప
లేవుఁడు దుష్కృంతస్థపతి లీలఁ జెలంగన్.

91

సీ. పరధరాధిపగర్వహరణభీకరమూర్తి యార్యానుగతమైత్రి నమరుజాణ
నరనవాగ్విహృతి నాన్యమున నిల్వినపోడ కువలయప్రేమ నూర్కొన్నవలత్రి
ఘననిధాననమృద్ధిఁ గాంచినబలుదంట మధురధర్మావాప్తి మలయుసుకృతి
బహువాహినీవ్యాప్తిఁ బరిఘ్నెల్లినమేటి పటురత్నకటకసౌభాగ్యశాలి

తే. భోగనురవల్లభుఁడు కళాపురవిరోధి
ధీవిధి యశోవిధుండు విత్తిరిధనదుఁ
డాకృతిమరుండు గంభీరతాబ్ధి ధైర్య
జాతీయాపాది యనఁగ దుష్కృంతుఁ డలరు.

92

క. ఆరాజహాళి యనయం
బారూఢనిజాంబకోదితానలవిహత
క్రూరాతనుకాత్రపుండ్ర
వీరగణాధిపులు దన్ను వేడ్క భజింపన్.

93

సీ. సిరి పెక్కురూపులై చెలఁగె నా హైమభిత్తికల మాణిక్యపుత్తికలు మెఱయ
నిజయశం బిరుచక్కి నెఱసె నాఁ బార్శ్వగ్రహవిమలాదర్యగభస్తు లూలయ
గ్రహరాజి శుభదృష్టిఁ గదిసె నా నవరత్నసలలితాభరణోచులు వెలుంగ
రిపురాజ్యరములు సేరి భజింప గ్రహాల వర్తిరి నా వెలవెలందులు నటింప

- తే. హృదయరాగంబు వే బయ లెనసెనా వి
శాలజాంబూననాంబరచ్ఛాయ వెలయ
ఘనసభాస్థలి వందిమాగధులు వొగడ
వేడ్క పసియించి దుష్టంతవిభుడు దనర.
- చ. తొలకరిమబ్బుడాల్ దొలగఁ దోయఁగ జాలినమేనిచాయల
న్మలలితకూర్పరస్థలల నవ్యవనాపధభూజవల్లికా
వలయము లుల్లసిల్లి బలవద్ధసురుబకపాణులై పుళిం
దులు జతగూడి శీఘ్రగతితో జనుదెంచిరి రాజుఘ్రాటకుఁ.
- ఉ. వచ్చి పరాకు దేవ యని వ్రాలి ధరఁ జయవెట్టి లేచి వే
తెచ్చినచారపప్పు పెరలేనియ కీచకతండులవ్రజం
బచ్చపుఁబచ్చికస్తురియు నాదిగఁ గల్గినవన్యవస్తువు
త్తైచ్చొదవస్త హీవరకులీనున కీచ్చి యుపాయనంబుగఁ.
- ఉ. వెండి కరంబు లెత్తి జయవెట్టుచు నిట్లనిపల్కి రేము బల్
గొండలఁ గానలం గలుగుకూరలు గాయలు కందమూలము
ల్పండులు మెక్కి యేయిడుమలం బడ కిన్నిదినంబు లాత్మకుం
బండువుసేయునీదగుకృపం బొడవైతిమిగాదె భూవరా.
- తే. ఇంకఁ గానల మావంటియెఱుకువాండురీ
కాపురముసేసి బ్రతుకఁగా నొపరకట
మిత్తి చెలరేగి పలురూపు లెత్తెనా మె
కంబు లొనరించునిడుమలకతన సామి.
- తే. వరుస మున్నీటితరగలు వానచినుకు
లినుము రిక్కలు లెక్కింపఁ బొనఁగుఁ గాని
కానమెకములఁ జేర్కొనఁగాఁ దరంబె
నలువకైనఁ బుడమిఁదొల్పుచిలువకైన.
- తే. కానఁ బుట్టినవారముకాని తాత
తండ్రు లెఱింగింప వినము గద్దటిమెకంబు
లిట్లు నలుగడ నిండి నేలీనినట్లు
పృజల వెఱఁదెట్టు నని ధరారముగా లొల్లి.

మ. కలఁచెకా శాలివనప్రదేశములు వీరక స్వార్థముల్ గావి పాం
 భులఁ గూర్చెన్ బొలియించె నాలపరిఁదోడ్తో నూళ్లలోఁ జొచ్చి శ్రే
 యలుకం బూని నబాలపుష్పముగ మర్త్యశ్రేణిఁ బోకాచ్చెఁ బు
 94 ష్పలతాపల్లవ శోభిల్లోపవనముల్ భంగించె నుగ్రాకృతికా. 101

మ. హరిసందోహము లెందు నేయెడ మదవ్యాఘ్రంబు లెవ్వోటఁ గా
 నరసంఘాతము లేదెనక శరభపుంజం బెచ్చటన్ లోకశ్రీ
 కరకుండాలము లేకడం గిటితతుల్ గన్పట్టు దత్తద్విని
 95 ర్భరనాదార్భటి భూభరంబు లగలింపం జాల ఘోరాటవికా. 102

ల య గ్రా హి.

ఎండనక వాననక కండగలమానుసుల మెండోరులఁ జీరికొని నిండుద్భృతికల్పిత
 96 విండులును గోలలును దండిగను గేలఁగొని కొండగురాలారయుచు బెండుపడకేము
 ద్దండభుజశక్తిమెయి మెండుకొని నల్లడల గుండియులు వ్రేలఁగ నఖండబలవద్యే
 దండరిపుషండ రురుగండకవరాహముఖచండమృగకాండములఁ జెండితిమి సామి. 103

శ్రీ. పుషమియీనినచందానఁ గడలఁదిరుగు
 97 దుడుకుమెకములు మాచేతఁ బొడవడఁగునె
 బిరుదు గాంచిన నీవంటిదొరలమేటి
 పోటుబల్లినిగాక పల్లాటలేల. 104

క. అని పలు దెఱుఁగుల విన్నప
 98 మొనరించిన లుబ్ధకులకు నుర్వీవరుఁడా
 ననమున లేనగ వొలయుఁగ
 నను మది భయమూనకుండుఁ డావంతైనకా, 105

క. క్షీతిపతులకు వేట కులో
 99 చిత్రధర్మపు దాననఘము చెందదు సేనా
 నిగతుడనయి వెడలి దుష్టమృ
 గతతిఁ దునిమి మీకు వేడుకలు గావించుటా. 106

క. ఆశ్రేణిగతిఁ బొలయుఁగ
 100 మాఱడిలం బలికి కొలిచియున్న నుభటులం

దేటి కనుంగొని పయనం

బైతే పరుడెండు వేట కరుగగ వలయున్.

10'

మ. అనుచున్ భృత్యుల నిష్ఠకంపి జనపాలాధీశుఁ డాభేటసా
ధనసామగ్రి వహింప తేపకడ చేతః ప్రీతిమై మీరు మీ
యనుగుంజాట్టలు గొల్ప వేటపయనంబై రండువేగంబ పాం
డని సామంత నృపాళి వీడ్కొల్పి తా నత్యంతహర్షంబునన్.

108

చ. అట నభఁ గల్గువారిఁ గలయంగని యందఱ వీడుకొల్పి యం
తటఁ గనకాసనంబు డిగి నారులు నూరలఁ బాణిపద్మవి
స్ఫుటనవరత్నకంకణరుచుల్ వెలిగ్రస్తుఁగఁ జామరంబు లొ
క్కట విసరంగ రంగదుడుకాంతశిలామయసౌధవిధికిన్.

109

చ. అరిగి నుగంధిశీతల హిమాంబువులన్ జలకంబులాడి బం
గరుజిగిసన్నపునల్లువఁగట్టి మృగీమదచందనాద్యలం
కరణములన్ భుజిక్రియలఁ గౌతుకమొంది సుఖించి నిద్రించే
గరమలరెయిఁ ద్రోచి పాసఁగ న్నటనాఁ డరుఁగోదయంబునన్.

110

తే. కాల్యకరణీయములు దీర్చి కనకరత్న
రచితసింహాసనమునఁ బ్రాగఁచలకూట
దీపితవిభావనుఁడువ్రాలె దేజరిల్లు
ధారుణీవల్లభుని నన్నిధానమునకు.

111

క. పులిబోనుమొత్తములు గు
వ్వలదీములు బల్లెములును వాలమ్ములు విం
డులు గురికైదువ లంఠలును
వలలుం జిక్కములు శునకవర్గముఁ గొనుచున్.

112

తే. వచ్చి పేరొలగంబున వఱలుపుడమి
యేలికకు మ్రొక్కి బోయలు మ్రోల నిలిచి
వినయపూర్వకభాషల విన్నవించి
రచటి నభ్యులు డెందాన హళిఁ బొదల.

113

సీ. కొంకక సింగంపుఁగొదమ నైననెదిర్చి నదమదంబాడు నీమదపువేసే
యఱికి పైఁబడి పంటఁ గఱచి బెబ్బులివైన బడవైనఁజాలు నీభవకమూర్తి

- పెనుబందినైనఁ జెంగున బాఁటి మెడవట్టికొని త్రావు నల్ల నీకుక్కురంబు
కాటుదున్నలనైనఁ గఱకుగోరలఁ జెండి ప్రోగులఁబెట్టు నీజాగిలంబు
తే. లేటిదాటుల మేటికుండేటిగముల
నరసి చండకములఁగూడ నరిగి గావు
పట్టు నీదెనములవేల్పుదిట్టతేజి
యాడుదుమె కల్ల నీపాదమాన సామి. 114
- చ. అని మృగయు ల్గరంబు వినయంబునఁ జేతులు మోడ్చి విన్నవిం
చిన నృపుఁ డాలకించి కిటిసింహులాయమదేభభల్లకా
ద్యనుపమఘోరజంతునివహంబులఁ గూల్చెదఁ బెక్కుభంగులకొ
దునిమెద నల్లడం దొలఁగఁదోలెద నాబెడిదంపుఁదూపులకొ. 115
- చ. అని మృగభంజనోదితమహాగ్రహ మానససీమఁ దోఁప న
ట్లనఘుఁ డమూల్యరత్నరుచిరానన మొయ్యన డిగ్గి చెంతలం
దనుగతమై భజించువిబుధాప్తపురోహితేమంతి)పాలిఁ బా
మ్మని తగ పీడుకొల్పి మృగయాగమనోస్తుఖుఁడైనయత్తజ్జకొ. 116
- చ. జిలుగుపసిండిపొఁతపని చెల్గుగుపచ్చలపల్ల మూన్చి యా
దలఁనవకంపుఁ గెంపుజిగిదట్టపుఁజిల్కతురా ఘటించి వె
న్నెలరుచిఁజిమ్ముమేల్రవలనిగ్గులచొక్కపుమోముపట్టనీ
టలరిది రాజుమోలకు హయం బొకసాహిణి దెచ్చిచెచ్చెరకొ. 117
- ఉ. చెంగట నిల్పరాజకులసింహుఁడు గాంచె నుమేరుభూధరో
త్తుంగముఁ బాదవేగపరిభూతకురంగము లక్షణప్రోశ
స్తాంగము వైరిభీతికృదపాంగము దుర్దమనత్తవైభవా
భంగముఁ బార్శ్వకీలితకృపాణనివంగముఁ దత్తురంగముకొ. 118
- మ. కని కేయూరకిరీటపాదకటకగ్నివేయసంకీలితా
భినవామూల్యమణిప్రభల్ దిశలఁ బ్రాపింపం దురంగంబు నె
క్కె నృపాలుండు నిజాప్తదృక్పరసిజాక్షీణోత్సవాపాదియై
తనరం దూరువుకొండపై వెలుంగుమా ర్తండుండుమ్రోలెం గడుకొ. 119
- సీ. కనుఁగొంటె యివ్వెండికట్లబల్లెముతీవి యడవిపండులమేనియసువు లాసుఁ
జూచితే యివ్వాడిసురియ బొబ్బమెకంపుఁదుటుముకుత్తుకలనెత్తురులఁ దాగ్రువు

నరసి తే యియ్యుక్కుటడిద మయ్యేనుంగుకొదమలయాడలమెదడు సంజుఁ
గంటె యిప్పిడుగుతున్నగటారి గబ్బి బెబ్బులిపొట్టయెఱచివిందులకు మెచ్చు
తే. నించు కిటు నూడు మిమ్మేటియ్యాఁటె మిత్తి
కాసరంబులగావున కాససేయు
నని పుడమిఁతేనిలోడ నిటాడికొనుచు
వేటపయనంబు గట్టిరి వీరభటులు.

120

. నీ. తురగరింఖానముదూతధాత్రీధూళి యమరాపగాజలం బనలుచేయఁ
బ్రాంతుకేతనపటాగి మరుత్కిశోరముల్ వినువీధి నెమ్మెగు ల్విరియఁద్రోలఁ
బ్రాసకుంతకృపాఁజరకు ప్రభృత్యాయుధతతుల్ మెఱుంగుమొత్తములఁ జీమ్మ
ఘనభేరిపటహశంఖ మృదంగదుందుభి ధావనంబు దిక్కుల వ్రక్కలించ

తే. రథపదాలిచమూపదపృహతి వసుమ
తీభరఘరీణభుజగ సాంద్రీభవత్స
జానిరుపమానమణి వితానముఁ గదల్చు .
వేడ్కఁజిగురొత్త నిజపురి వెడలె నతఁడు.

121

క. తురగంబు నెక్కి యీగతిఁ
బరివృతమాద్యత్కిరాత పరివారపర
స్పరపీరవప్రః కలనా
దరమాననుఁ డిగుచు నమ్మదంబునఁ జనుచుక.

12

నీ. గిరిసుహానిర్గత కేసరిధ్యానభీత్యనుధావదున్దహ స్తికులము
చటులమృగా నేవ్వేషిశబరహస్త గృహీతగురుచాపగుణరావగుంభితంబు
కటకభిమిద్వాన్యమి గళహుంకియా గతపాణి కుంజావ నదేణబృంద
మచ్చభిల్లనఖపృహరక్షగన్నధు స్నిగ్ధజంబాలిత క్షీతితలంబు

తే. దవదహనదగ్ధచండిన స్థాణుపటల
ఘామరేఖాను కల్పితదుర్దినంబు
జలజబాంధవకిరణప్రసారశూన్య
మైనయొక కానఁ గనియె నయ్యుచివిభుఁడు.

123

ఉ. ఈనున వింట నారి ఘటియించి శరంబులఁ గూర్చి మానసా
ల్లాస మెల్లర్ప వాజిఁ గడలం దుమికించుచుఁ జొచ్చె నేనతోఁ

గానరకేనరిద్విరదఖగ్ధరూత్కరికోలభల్లుకా
గేసరసత్త్వసంఘ పరిక్షీర్ణతదుగ్రీత రాయతాటవికా.

124

మ. అలభూవల్లభుఁ డిట్లు కానఁ జొర నే నామానకోలాహలం
బలఘుత్సానకరంబుగా నిజకులాయంబు త్వెసం బాసి కో
కిలశారీశుకముఖ్యముల్ పులుఁగు లేఁగె న్నిటికికా దక్షిణా
నిలనిర్ధూతమహీజపాండురగళాసేకంబు చందంబునకా.

125

మ. అలఘుప్రాశ్నిమఁ బుల్కనుల్ పొలమునం దాదాడఁ బెల్లూఁది పెం
టల నీవారక భూములందు నురు లొడ్డక దీము లంతగ్గతం
బులు గూయంగ నజాతిమైతిగొఱకై పూరేండ్లు కాఁజుల్ మొద
ల్లలనానావిధపక్షిజాతములు వ్రాలి న్వాగురాశ్రేణికికా.

126

క. వ్రాలి యురిత్యోగ్గఁ గీల్కొని
పోలేనివనీవిహంగములఁ బట్టి మహీ
పాలున కుపాయనంబుగ
మోలెం బెట్టిరి వనేచరులు మొద మొదవకా.

127

ఉ. సాహస మూఁది సైనికులు శాద్వలభూమి నిశాతఘోరదం
ప్రాహతి ముస్త లెత్తెడు వరాహతతిం గని బిట్టదల్చి పోరి
త్సహ మెలర్చఁ గుర్కురవితానములం బురికొల్పఁ బోయి య
వ్యాహతశక్తిమై నవి రయంబునఁ బందులఁ జాట్టుముట్టినకా.

128

చ. అనుగతరోషభీషణములౌచుఁ గిటుల్ పటుశాతదంష్ట్రికా
ఘనకషణాభిఘాతపరికల్పిత విన్ఘురితస్ఫులింగముల్
దనుకఁగఁ ఘుర్గురధ్వనులఁ దారసిల నైనకాండు దాల్చి నె
క్కొని యెదిరించి బల్లెములఁ గుచ్చి ధరం బడఁగూల్చి రేపునకా.

129

చ. కొనకొని కోల మొండొకటి కోఱలు నిప్పులు గొక్కమెక్కఁగూ
రునిదెన రా నతం డధికరోష కషాయితఱోచనాంతుఁడై
వెనుకకుఁ బోక వేటొకనిఁ బిల్వక బల్లికడిందివాఁడిబా
కున నఱుకొ బైరల్చి ధరఁ గూల్చెఁ బులిందులు దన్నుఁ జేకొనకా.

, 130

ఉ. క్రోడ మొకండు దన్తవయు కుర్కురపాలి నదల్చి భీకరా
ప్రేడితఘుర్గురధ్వనులఁ ద్రిమృత దీని వధించు మేటియూ

- కూడిననేచలోఁ గలఁ డొకో యని సైనికు లాడ దాని మై
గాడఁగఁ గోల సెక్కువిలుకాఁ డడరించి వధించె వ్రేల్చిడిక్.
- చ. మృగతనురక్తమాంసపరితృప్తి వనీసుమకుంజవాటిఁ గ
స్సెగించి సుఖించుబెబ్బలుల మాఁకలఁ గూఁకల మేలుకొల్పుచో
నగణితకోషభీషణములై యవి వైఁబహ సైనికోత్తము
ల్లగిలి కడిందిచేసురియలక బలిగా సెనరించి రుర్విడిక్.
- మ. పులి యొం డద్భుతశక్తిఁ దారసిలఁ బై పుట్టుంబు వేచుట్టి డా
పలిచేఁ దానెఱ సూప దానిఁ గబళింపం దాల్చిఁ గోల్పోక లో
నలుకక పీరుఁ డొకండు చేసురియ చుట్టానించి వక్షంబు వ్ర
క్కలుగాఁ జీటి చమూపతు ల్వాగడ వేడ్కం గూర్చె భూజానిక్.
- చ. కడిమికడిండికైదువులఁ గాఁతునుబోతులఁ జీటి రొక్కటం
బొడిచిరి బల్లిమై నెలుగుమాఁకలఁ గుంతములూఁది తూపులక
గడపిరి పాఠ్రణముల్ శరభగండకఖగ్దమృగాళిఁ డేలఁగం
గడువడి దాడివెట్టి విహగంబులఁ బట్టిరి లుబ్ధకాగ్రణుల్.
- తే. హరియవిశ్వాసమును భవ్యతరులవంచ
నయు మధుపమైత్రి గలిగి సాంద్రతరమదము
కలిమి మేనురెఱుంగనికరటులను వ
ధించెఁ బతి యది రాజవృత్తియ తలంప.
- ఉ. తుండము లెత్తి ఘీంకృతులతోనిజగండనిషక్తవట్పదీ
మండలఝంకృతుల్ పెనఁగ మవ్వఁపుటందుగులేఁజిగుళ్లకొం
డొండగడంగు నేనుఁగులయున్నతకుంభవయం బగల్పె నా
ఖండలశస్త్రసాయకసఖప్రతటిక్ నృపసింహ ముద్ధతిక్.
- శా. బ్యాటంకారవిభిన్నదిక్కుహరుడై నర్వంసహావల్లభుం
డాటోపంబున నున్నచో ట్లరసి బాణాగ్నిజ్వలజ్వాల్విలా
ధాటి స్త్రోగఁగఁజేసె భీషణమృగేంద్రశ్రేణి నానావనీ
వాటివాసకిరాతకోటి తను వాన్వైచిత్రిఁ గీర్తింపఁగక్.
- చ. అలఘుచమూసమాకలితుడై జనపాలుఁ డుద్రగచాపకా
శలముమెయిం దురంగమవిశంకటచిత్రగతి న్వసైన్యం ని

పలరమృగేంద్రముల్లడుభయంపడిదిక్కులఁబాటెఁబెక్కురూ
పులయితదీయకీర్తిహరిపుంజముపేరెమువారెసూయనన్,

138

సర్వప్రాసనీసము.

సీ, కడుపులై హరిణంబు లెదఁ బాదుకొనుభీతిఁ జెదరి నల్లడఁ బాటి పొదల దూటె
మదము గోల్పడి వీఁక వదలి బొబ్బమెకంపుఁగొదము లద్రిగుహాళిఁ గుదురుకొనియె
పదములఁ దొట్రుపాటొదవ నేనుఁగుగుంపు లదరి కొండలలోయ నెదిగియుండె
వదనంబు లెండఁగా వదరుచుఁ గ్రోల్పులల్ నదుల డొంకల డాగిమెదలవయ్యెఁ

తే. జదలద్రువ నార్చి కోపంబు గదుర వెదకి

వెదకి యిరవులఁ బొడగాంచి యద నెటింగి

గదిమి పైఁబడి భూవిభుం డెదురులేక

పదనుఁ బెట్టినయమ్ములగుదులఁ గ్రుచ్చు.

139

నగ్నిణి, ధారుణీమండలాధ్యక్షుఁ డిట్లుగ్రకాం

తారదుర్వారనానామృగానీకనం

హారియై సర్వలోకాధిపుల్ మెచ్చఁగా

భూరిబాహుబలస్ఫూర్తిఁ గాంచె న్నుతుల్.

140

కవిరాజవిరాజితము.

కరిరథఘోటకవీరభటాళి యఖండబలోన్నతిఁ గొల్వఁగ భూ

వరుఁ డొకయుగ్రతరాటవిలోని కవార్యధృతిం జనియెఁ నొకట

స్ఫురితనదీజలశీకరశీతలతోభీమరుత్పృథుకంబులు మై

సెరసి యనునానపథిశ్రమ మార్ప నముజ్జ్వలకౌతుక మాత్మఁ దగన్.

141

చ. సిరిబలుఁ డాతఁ డంతట నధిజ్యభనుర్ధరుఁడై చమూనము

త్కరముఁ దొఱంగి యొక్కరుఁడు గానలు గోనలు సాను లద్రికం

దరతటినీతటాకములు దాఁటి యొకానొకఘోరకాననాం

తరమున కేఁగె వాయుగమనంబున బాహుబలంబుపెంపునన్.

142

క. సరయంబుగ నెండొకద

వ్వరుగుచు నిట్లమ్మహాగహనమున నొకచో

నిరుపమతరంగరంగ

ద్గిరిశిఖరగళత్ప్రవాహతీరమునందుఁ,

143

మ. ఆమితౌమోదిలతౌంతబృందమకరందాసారలోలభ్రమ

ద్రుమ్మరీగానము వందిమాగధకథాప్రాసీణ్యముం దెల్ప భూ
రమణుం డశ్యము డిగ్గి దాని సెకయోరక గుజ్జలేమవి నే
ర్పమరం గట్టి వనావలోకనమహాహ్లాదంబు రెట్టింపఁగన్.

14

సీ. తలిరుటాకుల నఖంబులఁ ద్రుంచి కలభతుండముల కందిచ్చునింగములఁ జూచి
యొకగూఁటిసిల్లలయోజఁ జీల్వలఁ గూడి క్రీడించువనశిఖిత్రేణిఁ జూచి
మూషకార్థకజాతములకు మక్కువఁ జన్న గుడుపుమార్జాలికాకులముఁ జూచి
చినువుఁ జేసికొని మెత్తనిపూరి లేటిదాఁటులసొటఁ దులుము బెబ్బలులఁ జూచి

తే. విస్తయం బొంది యిది యేమి వింత యిత్త
పోవనమునీంద్రునితపఃప్రభావమొక్క
జాతివైరంబు వెడలి యీజంతువితతు
లెనసి యుండుట లనుచు నూహించి యులేడు,

15

సీ. మధుపాయిగంజాయమాననూననికుంజనిచయంబులకు డాయు నచటఁ బాయు
గదలీనువర్ణ మాకందమఖానోకహచ్చాయలకు డాయు నచటఁ బాయు
నూరీకృతామోదకైరవేందీవరాయతనంబులకు డాయు నచటఁ బాయు
నిబిడనిస్తులగోస్తనీకాయమానాంబుయంత్రంబులకు డాయు నచటఁ బాయు
తే. నలనపవమానపోతఘాతానవద్య

కరళిలానంఘటితవేదికలకు డాయు
నచటఁ బాయు మహిజాని హాళిఁ బూని.

16

చ. ఇలవయి నేత్రపర్వముగ నిట్టితపోవన మెందుగాన మిం
దుల గలవిత లెంతయుఁ గనుంగొనఁబోలు నటంచుఁ బొక్కి కేర్చి
వలఁ జరియించుచున్ నవనవహ్ని నముద్భవసాంద్రధూమకం
దళమిళితంబుఁ గాంచె సెకతాపనప ర్ణకుటీర మచ్చటన్.

17

సీ. ముఖతామరన గంధమునకు మూగినతుమెదలరీతి కుటిలకుంతలము లమర
ఘనతారకానీకగర్భితాభ్రముభంగిఁ గ్రొవ్విరుల్ దుఱిమినకొప్పు దనర
వలఁబడ్డమదచక్రవాకద్వయముఁబోలె గులుకుపయ్యెదనంటి గుబ్బి లెనఁగ
నాభివత్తి కరంధ్రజనూత్నవంశాంకుగమువిధంబు న రోమ రాజి మొఱుగు

తే. ఫలభరానతసహకారపాదస్యాగ్ర

కాఖః కెంగేలః గొని పర్ణశాలమోల

లలితకందర్పసామ్రాజ్యలక్ష్మీశ్రౌలె

నిలిచియన్నశక్తుంతలాలనఁ గాంచె.

153

క. కనుఁగొని తదీయనవయా

వనరూపశుభాంకగౌరవశ్రీలు మనం

బున కత్యనురాగభరం

దెనయింపఁగ నమ్మహితలేకుడు మతియున్,

154

చ. వెలదులమిన్న యిన్నెలత వేలుపుటింటియొ చిల్వచెల్వయో

వలుకులముద్దుగుమ్మయొకొ భావభవాంగనయో కురంగభృ

జ్జలరుహపాణియో కలిమిచానయొ కా కిలఁ గల్లుబోట్లకే

వలనఁ జెలంగు నిట్టిచెలువంబును జవ్వనమున్ గణింపఁగన్,

155

ఉ. మేను మెఱుంగుదీవనమమే తమమే జడ కానుకీవికా

నా నన మిన్నుచె న్నలరు నానన మాననవిల్లుమేనమా

మే నెఱిమాపు మీలగమిమే లెడఁబాపుఁ బిఱుందు సైకతం

దై నలుచొందు లేతనగ వన్నెలవెన్నెలవన్నె కన్నెకున్.

156

చ. తెఱవమొగంబుసారు నడతీరు కనుంగవడాల్ బెడంగు ముం

గుఱులమెఱుంగు గుబ్బగవగొప్పతనంబు గళంబుసొంపు వా

తెఱరుచిపెంపు చెక్కుగవఁదేఱినయందముఁ గౌనుచందమున్

నెఱిజఘనంబునంపద గణింపఁ దరంబె విధాత కేనియున్.

157

నీ, సతిమోము రాకానికాకరబింబంబు బింబంబు తరళాక్షిపెదవిసొంపు

తరుణీమతల్లివదంబు కోకనదంబు కనదంబుదచ్చాయ కాంతకొప్పు

మదవతిజఘనప్రమాణంబు చక్రంబు చక్రంబు జవరాచిచన్నదోయి

పడతుకయ్యుర్యానిడక పున్నాగంబు నాగంబు పాలఁతియందంపుటారు

తే. బోటి నెమ్మేనిజిగి త ప్తహాటకంబు

కంబులక్ష్మీవిలాసంబు గళము మించు

మించుమించుగమి సత్రికమించుఁ జెలువ

చెలువలరతక్కుబెక్కుచూపుల బెడంగు,

185

సీ. తెఱవసోగ మెఱుంగుమఱులయందమునకు మొకరితు మైదలు కానుకలొనంగు
లతమాననిజముఖద్యుతినంపదకు సుధానిధిమండలము భృత్యైనియతిఁ దాల్చు
బాలామణికటాక్షలీలావిభూతికి నంబుజరాశి జోహం రొనర్చుఁ
జాననీబైపుగబ్బిచనుదోయికివికిఁ జక్రవాకయుగంబు జాగి మ్రొక్క

తే. వెదిశ్యంగారతనువిభావిభవమునకు
విమలసౌవర్ణ ముపచారవిధులు నలుపుఁ
జెలువచెలువంబుఁ బొగడ నీక్షింపశేషు
నకు నగారికిఁ గాక యేరికిఁ దరంబు.

159

క. కులుకువలీగుబ్బగుత్తుల
లలితోక్తిమరందకందశంబుల నునుగేల్
దలిరులఁ గుంతలమధుపా
వలితో నీకొమ్మ కొమ్మవలెఁ గన నయ్యెన్.

160

సీ. వదనచంద్రస్వర్ణ వదలెఁ గాక రథాంగములు పయోధరసామ్యమునకు రావె
తనుమధ్యహరివైరమున కోరసిలెఁగాకకరులుయానసమానగతికి రావె
యమృతవాక్కుకఫీతి కవినెఁ గా కరుణబింబఫలంబు లధరంబుప్రతికి రావె
సరసనాసాహేమశంక బెగ్గిలెఁ గాక యశులు పెన్నెఱిగుంపుతులకు రావె

తే. విమలదరహాసకామదీద్యేషకలనఁ
దొలఁగెఁ గాక సరోజంబు లలరుకన్నుఁ
గవకు సరి రావె యిక్కలకంతి కౌర
దీనిఁ గొనియాడఁ దరమె వాఙ్గానికైన,

161

క. రమణీరదనావళి హీ
రమణీరమఁ దెగడఁ జాలురా రాకాళు
భ్రమరీచిమదభ్రమరీ
సమరీతులు గాంచు ముఖకచ్చిత్రలు భళి,

162

సీ. ఎలనాగమృదువచఃకలనాగరిమ కీరలనాగణితసూక్తులను హసించు
బ్రమదావిలోకనంభమదానితకచాళి నమదాళిరుచి నుల్లనంబు లాడుఁ
గుముదాప్రసిధముఖీనముదారగతి దానినముదాయలీల హాసం బొనర్చు
సనితానతంసాంగజనితాచ్చదీప్తి హేమనితాంతరుమలనంపద లడంచు

తే. ఫలభరానతనహకారపాదపాగ్ర

శాఖఁ గెంగేలఁ గొని పద్మశాలమ్రోల

లలితకందర్పసామ్రాజ్యలక్ష్మీపూరి

నిలిచియున్న శకుంతలాలనఁ గాంచె.

153

క. కనుఁగొని తదీయనవయా

వనరూపశుభాంకగౌరవశ్రీలు మనం

బున కత్యనురాగభరం

బెనయింపఁగ నమ్రపీతలేశుఁడు మఱియున్,

154

చ. నెలదులమిన్న యిన్నెలత వేలుపుటింతియొ చిల్వచెల్వయొ

పలుకులముద్దుగుమ్మయొకొ భావభవాంగనయొ కురంగభృ

జ్జలరుహపాణియొ కలిమిచానయొ కా కిలఁ గల్లుబోట్లకే

వలనఁ జెలంగు నిట్టిచెలువంబును జవ్వనమున్ గణింపఁగన్,

155

ఉ. మేను మెఱుంగుదీవనమమే తమమే జడ కానుతీవికా

నా నన మిన్నుచే న్నలరు నానన మాననవిల్లుమేనమా

మే నెఱిమాపు మీలగమిమే లేడఁబాపుఁ బిఱుందు సైకతం

బై నలుకొందు లేతనగ వన్నెలవెన్నెలవన్నె కన్నెకున్.

156

చ. తెఱవమొగంబుసారు నడతీరు కనుంగవడాల్ బెడంగు ముం

గుఱులమెఱుంగు గుబ్బగవగొప్పతనంబు గళంబుసాంపు వా

తెఱుచిపెంపు చెక్కుగవఁదేఱినయందముఁ గౌనుచందమున్

నెఱిజఘనంబునంపద గణింపఁ దరంబై విధాత కేనియున్.

157

సీ. సతిమోము రాకానిశాకరబింబంబు బింబంబు తరళాక్షిపెదవిసాంపు

తరుణీమతల్లిపదంబు కోకనదంబు కనదంబుదచ్చాయ కాంతకొప్పు

మదవతిజఘనప్రమాణంబు చక్రంబు చక్రంబు జవరాలిచన్నుదోయి

పడతుకయ్యుర్యానిడక పున్నాగంబు నాగంబు పాలఁతియిందంపుటారు

తే. బోటి నెన్నెనిజగి త ప్రహటకంబు

కంబులక్ష్మీవిలాసంబు గళము మించు

మించుమించుగమి సత్రికమించుఁ జెలువ

చెలువలరుతక్కు బెక్కుచూపుల బెడంగు,

185

సీ. తెఱవసోగ మెఱుంగుకుఱులయందమునకు మొక రితు మైదలు కానుకలొనంగు
లతకూననిజముఖద్యుతిసంపదకు సుధానిధిమండలము భృత్యనియతిఁ దాల్చు
బాలామణికటాక్షలీలావిభూతికి నంబుజరాశి జోహో రొనర్చుఁ
జానసిబైపుగబ్బించుదోయివీకిఁ జక్రవాకయుగంబు జాగి మ్రొక్క-

తే. వెలదిశృంగారతనువిభావిభవమునకు
విమలసౌవర్ణ ముపచారవిధులు నలుపుఁ
జెలువచెలువంబుఁ బొగడ నీక్షింపజేపు
నకు నగారికిఁ గాక యేరికిఁ దరంబు.

159

క. కులుకువలిగుబ్బగుత్తుల
లలితోక్తిమరందకందశంబుల నునుగేల్
దలిరులఁ గుంతలమధుపా
వలితో నీకొమ్మ కొమ్మవలెఁ గన నయ్యెన్.

160

సీ. వదనచంద్రస్వర్ణ వదలెఁ గాక రథాంగములు పయోధరసామ్యమునకు రావె
తనుమధ్యహరివైరమున కోరసిలెఁగాకకరులుయానసమానగతికిరావె
యమృతవాక్కుకభీతి కవిసెఁ గా కరుణబింబఫలంబు లధరంబువ్రతికి రావె
నరసనాసాహేమశంక బెగ్గిలెఁ గాక యశులు పెన్నెఱిగుంపుతులకు రావె

తే. విమలదరహాసకామదీద్యేషకలనఁ
దొలఁగెఁ గాక సరోజంబు లలరుకన్నుఁ
గవకు నరి రావె యిక్కలకంతి కౌర
దీనిఁ గొనియాడఁ దరమె వాఙ్గానికెన,

161

క. రమణీరదనావళి హీ
రమణీరమఁ దెగడఁ జాలురా రాకాశు
భ్రమరీచిమదభ్రమరీ
నమరీతులు గాంచు ముఖకచ్చలీలు భలీ,

162

సీ. ఎలనాగమృదువచఃకలనాగరిమ కీరలనాగణితసూక్తులను హసించు
బ్రమదావిలోకసంభ్రమదాసితకచాలి నమదాళిరుచి నల్లనంబు లాడుఁ
గుముదాప్తనిభముఖీనముదారగతి దానినముదాయలీల హాసం బొనర్చు
సనితానతంసాంగజనితాచ్చదీప్తి హేమనితాంతరుచులనంపద లడంచు

తే. నన్నుదలమిన్నక్రొమ్మెఱుఁగారుచూపు
చిగురువిల్కూనివాలి చూపుఁ జెనక నోపు
నానిలింపాబ్జముఖు లైన దీని కెనయె
భళిర యిటువంటివార్లంటి గలదె జగతి.

163

క. అనిపలుతెఱుఁగులఁ బొగడుచుఁ
దనివి ననక మఱియుఁ బతి లతాశస్త్రితనూ
ఘనరూపవిలాసములను
గని జనితమనోజరాగకలితుండగుచున్,

164

క. అనురాగ మొదవ నీజ
వృనిఁ బరిణయమై మనోభివాంఛితములపెం
పెనయ మసౌజక్రీడా
వనరాశిం దేలునతఁడు పరనుకృతిగదా,

165

చ. అని వలమాననూనధనుర స్త్రీనితాంతవిషాదవేదనం
గనలుచు నీలతాంగి మునికన్యక యేమెఱొ యిట్టులైన నా
మనమిటు లేల మోహరనమగ్నతఁ గాంచుఁ దదాభిజాత్యమా
త్త నెఱుఁగఁబోలు నంచు వసుధావరుఁ డంగన డాయ సెయ్యనన్,

166

క. ఆవెలఁది ప్రియ మెనఁగ నల
భూవలయాధిపుని నర్హపూజనముల నం
భావించికుళాననయుతుఁ
గావించనతండు కౌతుకము లైవారన్,

167

గీ. అతివ నీ వొనర్చునర్హసపర్యావి
ధానముల మదీయమానసము ప్ర
మోదగరిమఁ గాంచె ముంగిట నిరుపేద
మనుజుఁ డధికధనముఁ గనిన యిటుల.

168

క. తరుకుసుములతాపల్లవ
పరిపాకఫలాన్నితంబు బహుకుకశారీ
పరభృతమృదులస్వరబం
ధుర మివ్వన మేతపోధనునియది నవలూ.

169

క. మొగులుతెగఁ బాసి పుడమికి

డిగి భాసిలుచున్నయాతటిత్పలి యనన్

జిగి మొఱయు నీతనూలత

బొగడ నలవి యగునె యెట్టిప్రోవలకైనన్.

170

క. తెఱగంటిమచ్చెకంటుల

యొఱపును సోయగము నీక యొప్పు విధాత్మం

డఱలేక యిలనతులకం

దఱ కెక్కువగాఁగఁ జేసెఁ దననేర్పుమెయిన్.

171

క. తలిదండ్రు లెవ్వ రంబుజ

దళలోచన యాఖ్య యెద్దిదారుణమృగమం

డలమిళితం బివ్వన మిం

దుల నున్నికేఁ గత మదెట్టిదో వినవలతున్.

172

క. అన విని లజ్జయు భయమును

మన మెనయఁగ మగువ రాజమార్తాండ బుధా

వన వినుము విన్నవించెద

నని పలికె విప్రమయై సుధాలాపములన్.

173

చ. అలఘుతరద్రుపల్లవలతాంతఫలానవసౌభాష్టి ను

జ్వలపికకీరశారికల పట్పద గాయకగానమాధురీ

కలనఁ జెలంగునివ్వనము కణ్ణమునిప్రవరాశ్రమంబు శి

ఘృణు దనుఁ గొల్వఁ గా నిచట నుండు నతండు తపంబు పెంపునన్.

174

శా. ప్రత్యూషంబున లేచి ప్రాంతనరిదంభస్నానసంధ్యాజపా

దిత్యప్రార్థన లాచరించి శుచివృత్తి న్నేఁడు లోకోత్తర

శ్రుత్యంతార్థవిచారశీలు రగుశిష్యుల్ వెంట రాఁ గానన

క్షీత్యుద్యాసినమిత్యలేచ్చఁ జనియెన్ శీఘ్రప్రయాణంబునన్.

175

క. అరిగి తడ వయ్యె మీ రిట

కరుడెంచినవార్త వినిన నాయనయు నతి

తృరితగతి వచ్చి నినుఁ దాఁ

బరితుష్టునిఁ జేయుఁ దగు నసర్వావిధులన్.

176

- గీ. ఊతితలాధిప మాతండ్రి సేయునర్హు
మగునపర్యుల బ్రీతుండ వై యనంత
రమున బోయెదు గాని యారమ్యవనిఁ బ
ధిశ్రమము దీతి నందాక విశ్రమింపు. 177
- క. నా విని పతి పల్కుల దవ
శ్రీవిలసితుఁ డాత ధూర్ధ్వరేతస్కుఁ డనం
గా వెలయు నట్టివానికి
నీ వెట్టుల బుత్రి వైతి నిక్కము చెపుమా. 178
- చ. అన విని యింతి యిట్లు నృపాగ్రణి కొండొకనా డహర్షఖం
బున నకలశ్రుతిస్తృతిసమూహవిచారణశీలుఁ డై వనం
బునఁ బ్రయశివ్యయుక్తముగఁ బొ ల్వెనలార మునీంద్రుఁ డొక్కఁడా
యనకడ కేగఁ దెంచె నుదయారణబింబవిజృంభితద్యుతిన్. 179
- ఉ. అమ్మనిసార్వభౌమనిఁ గుశాస్తరణంబున నిల్చి యర్హునిపా
ద్యుమ్నులూనంగి తత్కుశల మారసి నీయది రాక మా కమే
య మ్మగుశోభన మ్మొనఁగె నాశ్రమదేశము మామకాన్వవా
యమ్ముఁ బవిత్ర మయ్యె నకలార్థవిధిజ్ఞుడ నైతి నేఁటికిన్. 180
- క. అని కణ్వుమాని నరనవ
చనరచనాగరిమఁ దాపనకులగ్రణి నె
మ్మన మలరించి యనంతర
మున వన్యాశనవిధానముల మెప్పించెన్. 181
- ఉ. అంతట వార లిద్ద టభిలాగమశాస్త్రపురాణచర్చ వే
దాంతరహస్యగోష్ఠి నిరతాత్మకు లై యొకచో వసించి ని
శ్చింత మెకింతసేపు తమచెంగట రూపయోరమానమా
క్రాంతతనూవిలాసమున రంజిలు నన్దని సంభ్రమంబునన్. 182
- క. మాతండ్రి కనియెనమ్మని
యీతన్వీ జగన్తనోజ్ఞ శృంగారకళా
నీవిత భవదీయ శుశూ
హితత్వరవృత్తి దా నిచటవర్తిలెడున్. 183

గీ. అసఘ శమితేంద్రియుండవై యలఘుతర త
పోమహత్త్వమునఁ బ్రసిద్ధిఁ బొరయు నియమ
శాలి విదినీకుమారి నాఁజనదు దీని
జననవిధమెద్ది యెఱిఁగింపు వినఁగవలతు.

184

క. అనవిని యాయన కన్న
జ్ఞనకుఁడు నాపుట్టుతెఱుగు సాంద్రానంగం
బునఁ దా నుపన్యసింపఁగ
జననాయకవింటి నేనచలమానననై.

185

క. విననది నీకొరు లెఱిఁగిం
విన మద్వృత్తాంత మేన చెప్పటకు మనం
బనుమానమెనయు నైనను
విను చెప్పెదనేనత్క వెలయరీటు మెరుల్.

186

సీ. మాన్చె నెవ్వాఁడు రామప్రతాపజ్యోతిఁ గ్రతుకార్యవైరి రక్షస్తమంబుఁ
ద్రోచె నేధీరుండరుంధతీవల్లభు నస్తోకపుత్రశోకాంబురాశిఁ
గూర్చె నేధన్యుండు గురుకాపదగృత్రిశంకీపునకుఁ బ్రతిష్ఠగృలభిఁ
గొనియె నెవ్వఁడుతపంబునరుద్రమెప్పించి యతులప్రభావ దివ్యాప్రసమితిఁ

గీ. బఱచె నెవ్వాఁడు నత్యంబు జెఱుపనిరుప
మిత యశోధి హరిశ్చంద్ర మేదిసీంద్రుఁ
బదవులనుబాపి యలజడిపాలుగాఁగ
నతఁడుచెలువొందుఁ గౌశికయమినరుండు.

187

మ. చతురంభోధిపతీతభూభువనరత్నాదక్షదోర్నండలా
ర్జితసామ్రాజ్య సుఖంబునం బొదలి నిర్ణిద్రప్రతాపారినం
తతులం గూలిచికొన్నినాళ్లు ప్రభుతనంజిల్లి యంతఃపః
స్థితపశ్యక్తి పరాజితుండగుచు విశ్వామిత్రుఁడాపిస్తుటన్.

188

చ. ఆవనిఁబ్రభుత్వ మాత్త బలమల్ప ముపూర్ణతపోబలంబై గౌ
రవము విహింపఁ జేయునని రాజ్యసుఖంబుఁ దొలంగి భీషణా
టవి బహువత్సరంబులు గడంకఁ దపంబొనరింపఁ బద్మనం
ధవుఁడరుచెంచి మెచ్చి గరిమంబున రాజముపిత్వమిచ్చినన్.

189

క. నెత్తుది దానికిమెచ్చక

క్రమముఁ దపమాచరించి కనియెమహర్షి

త్వమ్మదిచాలక గాధిజుఁ

డమైరవిరించిఁ గూర్చియతిశయనిష్ఠన్.

190

చ. పరిమిత కందమూల ఫలపారణ నీరస పద్మ భుక్తి త

త్పర త నదీమనోజ్ఞ జలపాన రతిం బవమాన చంద్రభా

స్కర కరభక్షణం గృతతఁగఁగైని త్రోచియనేక హాసనా

త్కరముల నంతకీప్సితముఁగానక పిమ్మట నేకపాదుఁడై.

191

క. వానతటి బయలఁజలియును

రానీటజగన్భయంకరపు వేనవిదా

వానల మధ్యంబున ని

ష్ఠానిరతి నతండు తపమునలిపె మహాత్మా.

192

గీ. అతనితపమువలననలంబు దోచె జ

గత్త్రయంబుఁ గాల్పఁగాఁ దొడఁగిన

సురలు భయము గడుర సురవల్లభుని డాసి

భక్తిఁ బ్రణుతి నల్పి పలికిరపుడు.

193

మ. అరుణోద్భృత్పిరణ ప్రజంబు దనకాహారంబుగా నిందియౌ

త్కర సంరంభమడంచి వాగ్వ రపద ధ్యానామృతా స్వాదనా

దరుఁడైబ్రహ్మబుషిత్యమొంద హిమవద్ధ్రావంబునకా గాధిభూ

వరసానుండుతపంబొనర్పఁగనపూర్వజ్ఞానసామగ్రితోన్.

194

చ. అనఘమతిందవంబు బహుహాసయనముల్ బచరింపగాధినం

దనుఁడుహిమాద్రిదానివలనన్ జనియించె మహేంద్రవహ్నియ

య్యనల శిఖాసముత్కరమనా హతమై భవనంబులూహుతు

ల్లనియెఁ బినాకభృన్నిటలలోచన వహ్నిశిఖాతి భీమమై.

195

చ. అతని తపస్సముద్భవ భయంకరవహ్ని శిఖార్తి విప్లవ

త్రితయము ద్రుంగకుండ సురబృందము గొందలమందకుండ న

ప్రతిమభవద్విభూతికొకభంగము నేకురకుండ నొదివ

న్నలియొనరింపు దీనికి నుపాయమపాయముఁ బొందకుండఁగన్.

196

చ. తడసినఁ దత్తపోదహన దారుణకలలఁ గ్రాంగిలోకముల్
బాడవడఁగు న్నిలింపులకుఁ బుట్టువిపద్దశనీ ప్రభుత్వముం
జెడునటుగాన విన్నపముఁజేసితి మివ్వచనంబు నాత్మలో
నిడియొనరింపఁగాఁదగి నదెదియొదానిన చేయుమివనన్. 197

చ. వినియనిమేష భర్తభయ విహ్వలమానసుఁడై బృహస్పతిం
గనియనుఁ బెద్దకాలమన ఘామహాసీయభవత్సనీతిభా
గనుపమదేవరాజ్య విభవానుభవతిశయంబునన్ జగ
త్ప్రేమతి వహించితిన్ గడపరానివిపత్తిజనించె నేటికిన్. 198

మ. గగనోర్వీ హరిదంతరాశమునఁ బ్రేంఖజ్జ్వలికాభీలమై
జగముత్పల్లిడిఁ జేయుకాఁకతపస్సంజాతవహ్నిన్ శమిం
పఁగఁజేయ న్నెర్పరవెద్ది తెల్పుమనఘాత్తానీదుప్రజ్ఞాబలం
బగఁజేయంబది నాకనంతసుర రాజ్య శ్రీదమూహింపఁగన్. 199

ఉ. మున్నతిదుష్టపాకబలముఖ్యనికాటులూనర్పఁ బెక్కులా
నన్నము లైన కవ్వపుదశల్ దెగటార్చి నిలింపవైభవా
భ్యున్నతినాకుఁ గూరిచినమూర్జితనీతి కళాప్రవీణత
స్వన్నియ కెక్కితీవు భువనంబుల నిన్నుగణింపశక్యమే. 200

ఉ. ఇప్పుడు పథితంబయిన యివ్వపదంబుధిని స్తరింపఁగాఁ
దెప్పవుమమ్మనెట్లు గడతేర్చెదపూధి పఠాబలంబునం
గొప్పవు నీదు ప్రాపుసురకోటికి సౌఖ్యదమద్రిభేదికె
ల్లప్పుడు స్వర్గ రాజ్యవిభవానుభవ ప్రదమందు రెల్లరున్. 201

చ. ఆనిన దివస్పతింగని బృహస్పతి వల్కునురేంద్ర నీమనం
బనఘమనాద్యధైర్యమ హిమాన్వితమింత దురంతచింతనూ
ల్కూననిది వింతలోకములలో మనకెద్దియ సాధ్యమేనెఱుం
గనలతిగాని దుర్భరపుఁగార్యముగాదిది యెంచిమాడగన్. 202

ఉ. ఇప్పనికింతచింతఁ గృశియింపఁగనేటికిఁ దొల్లిరక్కసుల్
గుప్పలుగూడి నీకమరకోటి కొనర్పు విపత్పరంపర
లైప్పునునంబులట్టివి చలింపకరూపడఁగించి నీకునే
మెప్పిదమాచరింప నెనమూర్జితనీతి కళాధురీణతన్. 203

క. నెమ్మది దానికిమెచ్చక

క్రమముఁ దపమాచరించి కనియెనుహన్తి

త్వమ్మదిచాలక గాధిజాఁ

డమైరవిరించిఁ గూర్చియతిశయనిష్ఠన్.

190

చ. పరిమిత కందమూల ఫలపారణ సీరస పర్వ భుక్తి త

త్పర త నదీమనోజ్ఞ జలపాన రతిం బవమాన చంద్రభా

స్కర కరభక్షణం గృశతఁగన్దెని త్రోచియనేక హాసనో

త్కరముల నంతకిప్పితముఁగానక పిమ్మట నేకపాదుఁడై.

191

క. వానతతి బయలఁజలియును

రానీటజగన్భయంకరపు నేనవిదా

వానల మధ్యంబున ని

స్థానిరతి నతండు తపమునలిపె మహత్తా.

192

గీ. ఆతనితపమువలననలంబు దోచి జ

గత్తయింబుఁ గాల్పఁగాఁ దొడఁగిన

సురలు భయము గదుర సురవల్లభుని డాసి

భక్తిఁ బ్రణుతి నల్పి పలికిరపుడు,

193

మ. అదుఃఖోద్వృత్తిరణ వ్రజంబు దనకాహారంబుగా నిండియో

త్కర సందంభమడంచి వాగ్వ రపద ధ్యానామృత స్వాదనా

దరుఁడై బ్రహ్మఋషిత్వమొంద హిమవద్ద్రావంబునక గాధిభూ

వరసూనుండుతపంబొనర్పఁగనపూర్వజ్ఞానసామగ్రితోన్,

194

చ. అనిఘమతిందపంబు బహుహాసనముల్ బచరింపగాధినం

దనుఁడుహిమాద్రిదానివలనన్ జనియించె మహోగ్రవహ్నియ

య్యనల శిఖాసముత్కరమనా హతమై భవనంబులాహుతు

గ్గానియెఁ బినాక భృన్నిటలలోచన వహ్నిశిఖాతి భీమమై.

195

చ. అతని తపస్సముద్భవ భయంకరవహ్ని శిఖార్తి విప్లవ

త్రితయము ద్రుంగకుండ సురబృందము గొండలమందకుండ న

ప్రతిమభవద్విభూతికాభంగము నేకురకుండ నొదివ

స్పతియైనదింపు దీనికి నుపాయమపాయముఁ బొందకుండఁగన్.

196

చ. తడసినఁ దత్తపోదహన దారుణకలలఁ గ్రాంగిలోకముల్
బొడవడఁగు న్నిలింపులకుఁ బుట్టువిపద్దశసీ ప్రభుత్వముం
జెడునటుగాన విన్నపముఁజేసితి మివ్వచనంబు నాత్మలో
నిడియొనరింపఁగాఁదగి నదెద్దియొదానిన చేయుమివనన్.

197

చ. వినియనిమేష భర్తభయ విహ్వలమానసుడై బృహస్పతిం
గనియనుఁ బెద్దకాలమన ఘామహనీయభవత్సునీతిభా
గనుపమదేవరాజ్య విభవానుభవాతిశయంబునన్ జగ
త్ప్రేమితి వహించితిన్ గడపరానివిపత్తిజనించె నేటికిన్.

198

మ. గగనోర్వీ హరిదంతరాశమునఁ బ్రేంఖజ్జ్వలికాభీలమై
జగములైల్లిడిఁ జేయుకాఁకితపస్సంజాతవహ్నిన్ శమిం
వఁగఁజేయ న్నెరవెద్ది తెల్పుమనఘాత్తానీదుప్రజ్ఞాబలం
బగజేయంబది నాకనంతసురరాజ్య శ్రీదమూహింపఁగన్.

199

ఉ. మున్నతిదుష్టపాకబలముఖ్యనిశాటుబానర్పఁ బెక్కులా
సన్నము లైన కష్టపుదశల్ దెగటార్చి నిలింపవైభవా
భ్యున్నతినాకుఁ గూరిచినమూర్జితనీతి కళాప్రవీణత
స్వన్నియ కెక్కితీవు భవనంబుల నిన్నుగణింపశక్యమే.

200

ఉ. ఇప్పుడు పశ్చింతంబయిన యివ్వపదంబుధిని స్తరింపఁగాఁ
దెప్పవుమమ్మునెట్లు గడతేచ్చెదవ్రాధి పణాబలంబునం
గొప్పవు నీదు ప్రాపుసురకోటికి సాఖ్యదమద్రిభేదికె
ల్లప్పుడు స్వర్గరాజ్యవిభవానుభవ ప్రదమందు రెల్లదన్.

201

చ. ఆనిన దివన్వతింగని బృహస్పతి వల్కునురేంద్ర సీమనం
బనఘమనాద్యధైర్యమ హిమాన్వితమింత దురంతచింతనూ
ల్కాననిది వింతలోకములలో మనకెద్దియ సాధ్యమేనెఱుం
గనలతిగాని దుర్భరపుఁగార్వముగాదిది యెంచిమాడగన్.

202

ఉ. ఇప్పునికింతచింతఁ గృత్యింపఁగ నేటికిఁ దొల్లిరక్కసుల్
గుప్పలుగూడి నీకమరకోటి కొనర్చు విపత్పరంపర
లైప్పునుంబులట్టివి చలింపకరూపడఁగించి నీకు నే
నెప్పదమాచరింప నెనమూర్జితనీతి కళాధురీణతన్.

203

- గీ. మెలఁగునీయాజ్ఞఁ ద్రిభువనములు శిలోచ్చ
యములు బాడిసేయు శతకోటి యాయధముని
లింపవల్లభనీక సాధ్యంపుఁబనులు
గలవెయొచ్చోట నూరకతలఁక నేల. 204
- గీ. నినుభజించెదరని శంబున్పుత్రగీత
వాద్యములఁ బ్రాథిసెరవుచు వర్ణనీయ
నవవయోరూప శుభలక్షణప్రశస్త
లచ్చరమెఱుంగుబోండ్లు నురాధినాథ. 205
- గీ. రంభశశిరేఖ హరిణియూర్వశియు హేమ
యును ఘృతాచియుమేనకయును తిలొత్త
మయును మొదలైనయచ్చర మగువలందుఁ
గోరియొకదానిఁ గౌశికుజేరఁబనువు. 206
- క. పనిచిన నీయాజ్ఞ వెనం
జనియట నచ్చరవెలంది చలిగొండఁదపో
భినిరతిఁదగుగాధితనూ
జునితపముం దనదునేర్పచొప్పడ నుడుపున్, 207
- క. ఆకుటిలమనముననేదలఁ
చిగొనిన నదుపాయమిదియచేహూఱుచు ను
త్సృకమతిశయముగఁజిత్తము
నకు నీగొండొక తెఱంగు నంగాదరయన్, 208
- క. అనుగురువచనస్మరణం
బునకలరినభాంతరాళమునఁ బొల్పగువే
లు, నెలంతలలో మేనక
తనురూపవిలాస సంపదలమేటియగున్. 209
- చ. అనిమదినిశ్చయించిగొని యంతికచారులఁగాంచిమేఘవా
హనుఁడుమదాజ్ఞమీ రతిరయంబుననేగి శుభాంకరూపయా
వనవిభిప్రాన్నతిం బ్రబలివారిజగంధులలో బొగడ్తక
క్కినయల మేనకాంబుజముభింబిలు పుండనవారలత్తతీన్ 210

ఉ. అక్కులవైలమర్దనుని యాజ్ఞ శిరంబునఁబూనిన మ్రులై
మ్రొక్కిసురేంద్ర నీపదసరోరుహ సన్నిధికివ్వెయ్యచ్చరం
గ్రమ్మనఁదోడితెత్తుమని కాంచనవేతధరుల్సనన్ సభం
దక్కిన వేల్పుటింతులనదల్చిలె మిన్నకయ్యండిరఁతటన్,

211

సీ, త్రిదశ్రుమాసమ్రా న్నదభేదరీపాణి వీణామధురగా నవిశ్రుతంబు
రణరంగహతధరా రమణవర్గనిరర్గ భానులూపకలాప మానితంబు
నిరుపమామూల్యమాణిక్యశోభాచక చకితకుడ్డకవాట నంగతంబు
దశదిశాచ్చన్నని స్తంద్రమనోహరాగరుఘాపవాసనా సురుచిరంబు

తే, పంజరాంతరకుకకుకీపత్యమాన
నూనధనురాగమ విశేషనూక్తికలిత
మగువియచ్చరకేళిగృహవతంస
మొక్కచోఁగనియల చారులుత్సుకమున,

212

సీ, ధమ్మిల్లపారిజా తలతాంతవాసనా గతభృంగరవముపాంగతఘటింప
నంభోజరాగరత్నాకీర్ణపాణి కంకణనికృణముతాశగతిఁజెలంగ
శృంగారహీరచిత్రిత దివ్యతాటంకరుచులు చెక్కునాట్య రచనఁజూపఁ
గమనీయవిమల ముక్తాహారవారంబు గుత్తపుఁజనుదోయి నత్తమిల్ల

తే, గేళిభవనాంతరంబున మేలిపసిఁడి
గద్దియవసించి పల్లకీగానరసవి
లోలపరవశకించిన్ని మీలితాఁక్కి
యగునిలింపాబ్జముఖిఁజేర నరిగియంత

213

క. అలనాకపతిభటులుచెం
తలనాగివియచ్చరాంగ నాయుతమేనా
లలనాకరవీణాకల
కలనాదజనిప్రమోద కలనాత్త కులై.

214

చ, మృదుమధురోక్తి నిట్లనిరిమేనకగానకళాభిహూష్యసం
పదలవిచిత్రవృత్తగరిమన్ హరిమన్ననఁ జూడఁదల్చిభా
నదులుహృదబ్జసంభ్రమ రసంబునఁ బ్రస్తుతిఁజేయఁగామరు
న్నదవదళీనకైశికలమండలివన్నె పహింతు వెంతయున్.

215

క. కలవాణి వినుమునూఱు

చులవాల్ దాలుపు నమస్తసురబృందము క్రే

వలఁబాయ మండఁగొలువై

తలవంచిమదిన్విచార తాత్పర్యముచన్,

216

ఉ. ఊరకతండు గొంతతడవుండి విశాలనహస్రలోచనాం

భోరుహసీమవిన్న దనముంగనుపింపఁగ సాదరంబునం

జేరువఁగాంచి మమ్మునినుఁ జెచ్చెరదోకొని తేరఁబంపఁగాఁ

జేరఁగవచ్చినారమెడ సేయకరమ్మవి యచ్చరీమణీ.

217

క. అనుట యునచ్చర హృదయం

బునభయమును సంభ్రమంబుఁ బురిగొనఁగామె

య్యనఁ గరభృత వల్లకియొక

యనుగుం జెలికరతలంబునందిడి మంతన్.

218

ఉ. తీవిమెఱుంగు క్రొమ్ముడిఘటించిన వేలుపుమాని కమ్మపూఁ

దావులు గ్రమ్మనల్లడను దారకటిమణి కాంచిఘంటికా

రావములుల్లసిల్ల నభిరమ్యపదాంగద నిస్వనంబుతో

నావనజాక్షి కాంచన మయంబగుగద్దియడ్గి దిగ్గనన్,

219

చ. తొలుదొలుతన్ రతిక్రియకు దూకొనుయజ్వలఁ బిమ్మటన్రణ

స్థలహతపీరపుంగ వకదంబములం బరిరంభసంభ్రమా

కలనసుధాధరాను భవకల్పితసౌఖ్య పయోధిఁ దేల్చియ

క్కలికి పులోమజారమఁబుఁ గన్గెనువేడుక చెంగలంపఁగన్.

220

సీ. వనదమ్ముజిగిఁ జిమ్మునును క్రొమ్ముడినుమమ్ములలిమండలుల దండకామలింప

ఘనకాయజని సాయకని కాయములసోయగముఁ జూపుజిగి చూపుకడలబ్రాకఁ

బలుగుబ్బలుల గెబ్బగల నిబ్బరపు గుబ్బగవజంట రవికంటికాంతులీనఁ

బులినోన్నతులఁ దన్నగలచెన్నలరి యున్నకటిసీమనవహేమపటమువ్రేలఁ

తే. బంకరుహరాగ రుచిరతాటంక యుగళి

ధగధగలు తక్కు చెక్కుటద్దములఁ గ్రమ్మ

మోహనాకారమున వేల్పుముద్దు గుమ్మ

కొమ్మసెక్కితెఁ గూడి గృహమ్మువెడలె.

221

గీ. ఇట్లుహరిమణి మయకేళిగృహము వెడలి

వెలఁది చూపఱమాడ్కికివిందొనరె

నజలజలదాళిఁ దొలఁగి యక్కజపురుచుల

నలిశయిల్లెడు చంచలాలతికవ్రాలె.

222

చ. కులుకుపసిండి చాయవలిగుబ్బల వ్రేఁగునఁ గౌనుదీవని

ట్టలికిచలింపఁజంచలదృగంచల దీప్తిసెలంగనూపురా

కలితని తంబింబ మణికాంచనకాంచికలాపఘంటికా

ఘళఘళరావముల్యైలయఁగాఁ జనియెంజెలియింద్రుఁడే రఁగన్.

223

ఉ. హళిసువర్ణ వేత్ర కరులంతకమున్నప రాకుదేవనీ

పాలికనంగరాజ్యరమ భంగి వెలుంగుచు వచ్చెవేల్పుప్రో

యానిపోయిపాకదనుజారికి విన్నపమాచరించునా

లోలతకూనయింద్ర సభలోపలికేఁగి కుతూహలంబునన్.

224

సీ. నకలాగమేతిహాస కళానిపుణ తాపనకలాపగాధాప్ర సంగకలన

నలకాపజాంభోభృ దలకాముఖామరీ తిలకాభినయవాట్య దివ్యమహిమ

వలమానగంధర్వ కులమానిసీకంఠ కలమాఘరీమయ గానరచన

కనకాభిరూపావననకాంతిమత్సుధా శనకాండచతుర భాషానిరూఢి

శే. రాజరత్నవితాన విభ్రాజమాన

బహుళసోపాన హీరదర్పణవితాన

పటలిగణియింపఁదగు సభాభవనసీమఁ

దనరుచున్న సహస్రలోచనునిఁ గనియె.

225

చ. పొడఁగనిడాయఁబోయిన నుపుంగలమేనిపసిండిచాయన

ల్లడమెఱయంగటాక్షరుచిలాలితపుల్లనరోజమండలిం

బడిబడివేల్పుతేనికి సవర్యలానర్పయ మ్రోలనిల్చియిం

పడరమెఱుంగుఁబోఁడివినయంబునఁగేల్లవమోడ్చియంతటన్.

226

ఉ. ప్రాంచితరూపలక్ష్మి గనుపండువుఁజేయఁగఁ జూచువారికొ

క్కించుకనేపనేకవిధ నృత్యకళారచనావిభూతిహ

స్తాంచితవల్లకీ కలరవానిగిత పేశలగానలీలమె

ప్పించెఁబురందరాద్య మరబృందముఁడెందములకా సభాస్థలిన్.

227

చ. నెఱినిటు లాన్యగానముల నేరుపుజూపుచు సాటివేయపుం
దెఱవలుమేల్ భళియనఁగ నిల్వెలతాంగి బలారిచెంగట
న్నెఱుంగు పసిండిబొమ్మబలె నీరదపాలిఁ దొలంగిచూడ్కికి
న్నెఱుంగుఘటించు మించుకరణిన్నవ విద్రుమవల్లిచాడ్వనన్.

228

క. అనిమిషపతి తనబహులా

చనత కృతార్థతపహింప సౌవర్ణమణీ
ఘనతర భూషాలంకృత
తనులతయై యున్నదానిఁ దగఁగనుఁ గొనుచున్.

229

సీ. మహానీయ తపనీయమణివారఘ్నిణి పూరమండనుం దగఁగరుట్టండనుండు
తనుభూరిరుచి దారితని శాంతదిన శాంతమండలుండు విచిత్రమండలుండు
గురుసారథి విహారసురసాలసుమ జాలదామకుండు జగన్నియామకుండు
త్రిదశాతిశయ భీతికృదఖర్వబలగర్వ మోచనుండు నహస్రలోచనుండు

తే. రంగదధ్యాత్మ విద్యాప్రసంగనిపుణ

తావ్రశస్త్రమహర్షి చేతః ప్రమోద
దాయకుండు పులోమజానాయకుండు
కట్టెదురనుండు మేనకకిట్టు లనియె.

230

సీ. తిలకింపనూర్వశిధిలభావయూర్వశిరతిరహస్యకళాభిరామ హేమ
లలితాంగ జితచంచలామరీచిఘ్నతాచిమధురవాక్యవిశేషమంజుఘోష
చారులావణ్యపయోరేఖశశిరేఖనృత్యగానరమావిజృంభరంభ
స్తనజితశ్రీఘ్నలోత్రమయాతిలోత్రమన్కురదపాంగవిఘాతహరిణిహరిణి

తే. మొదలుగాఁగలయచ్చరలుదితభక్తి

భయవినయగౌరవంబులఁబ్రతిదినంబు
గొలిచెదరునన్నునీపయిఁగూర్చి పెద్ద
నాకెపుడువారికంపెఁడ్డెదంబునందు.

231

క. కావున నెకటితలఁచికొని

రావించితిఁజేయునదికరమునులభమురా
జీవాక్షీనీకునప్పని
గావించఁగ నెరులకలవిగామాహింపఁ.

232

వ. అదియెట్టిదనిన.

233

సీ. ఏభూమి భృత్కులాధీశుండు పంటరాసామిదాలుపు లేమ జన్మ సీమ
ఏమహీధర సార్వభౌముండు వెలలేని బలితంపురతనాల పంటసాల
ఏశిలోచ్చయమండ లీశిరోమణి తాపనకులాభరణకొటి సవనవాటి
ఏమహాగిరికుల గ్రామణి తెఱగంటి మచ్చెకంటులదాటు మన్నిచొటు

తే. ధరణి నే గట్టిఖం డవేదండపుండ

రీక గండక భల్లూక సూకరైణ

ముఖ భయానకమృగ కాండమునకుదండ

యట్టి చలిగొండ వెలయుఁ బ్రఖ్యాతభూతి.

234

ఉ. ఆచలిగొండదండ మరుదాతపశీత ఘనాంబు వృష్టి ధా

రాచలితుండు గాకమది బ్రహ్మముపితృముఁ గోరి భూరి ని

స్థాచతురుండు కౌశికుండు నల్పదపంబిటు తత్తపోనలో

ల్కాచయముల్ జగత్త్రయముఁ గ్రాచదొడంగె నటంచు నెవ్వగన్.

235

గీ. చారులెఱిగింప వింటిదు ర్వారభయద

మైన యీవార్తనీవు నాయాజ్ఞ వడసి

తడయకించుక యిప్పుడి వృడకు మెట్టు

దొరగడియ నేగిన నేర్పుకరము మెఱయ.

236

చ. కమలదళాక్షి కాశికు నఖండతపంబు ఫలింపనీక వి

ఘ్నమునమకూర్చి శాశ్వతముగా సురరాజ్యవిభూతి నిర్వహిం

పుము నిఖిలామరప్రకరముల్ నిను మన్నననేయ వన్నెకే

క్కుము మదనుజ్ఞ శోభన మగుంజనుమా యనిపల్క నుల్కుచున్.

237

చ. రమణి నగారిఁ బల్కునలరంభయు హేమ ఘృతాచియుందిలో

త్తమ శశిరేఖయు న్నత్తియుఁ దక్కిన యచ్చర లెల్లభక్తి పెం

పు మెయి భజింప నిన్న నిశమున్నది మిక్కిలి కూర్చినాదెనం

గొమరచంగన్ నభాస్థలిని గొప్పదయన్ ననుఁ జూడమేలగున్.

238

ఉ. మించిన కూర్చి నీవు నియమించిన నెంతటి కార్యమైన ని

ర్వంశఁచ జేయమాకు సురవల్లభ నాయమ కాని చండకో

పాంచితమూర్తి గాధితనయాగ్రణి పాలికః బోవనెత్తునం
బించుక కౌంకుచున్నయది యింతుల కిప్పనిఁ బూన శక్యమే. 239

క. సామాన్యఁడె తలవఁగ వి
శ్వామిత్రుం డతని కాగ్రహంబౌ దవిన ది
గృహమి నగాంబుధు లదరున్
సోమార్క ప్రభలడంగుఁ జుక్కలు ద్రుంగున్, 240

చ. నమధిక నత్యనంఘడగు చంద్రమతీపతిఁ బ్రాజ్యరాజ్యభో
గమునకుఁ బాపి దుర్దశలఁ గప్పె వశిష్ఠ మనీంద్రుతో విరో
ధముఁ గొని తత్తనూభవశతం బడచెన్ నృజియించె మాఱున్వ
ర్గమతని మమ్ముబోట్లు చెనకంగల వారె బలాసురాంతకా. 241

గీ. వరన నంగీతపాట్య ప్రసంగములన
భానదుల చిత్త మలరింపఁ బ్రాధిగలదు
గాని కాశికు తపము భంగం బొనర్చు
నట్టి నదుపాయముల వడదయ్య నాకు. 242

వ. అనిన బృందారక నుందరీ రత్నంబున కప్పరందర వరుం డిట్లనియె. 243

సీ. మొలకనవ్వుల ముద్దుగులుకు నెచ్చెయతో గొజ్జంగి విరులకీల్లాప్వతోడ
నపరంజి మెఱుంగు టందపు మేనిచాయతో వృత్తంపు గల్గి పాలిండ్లతోడఁ
గపురవీడ్వపుఁ దావి గ్రమ్మకెచ్చెవితోఁ గలదు లేదనుకాను చెలువుతోడఁ
గాటుక పనమీఱు కడకంటి చూడ్కితోఁ గలితకపోల భాగంబుతోడ.

తే. స్వర్ణ భూషణ మణి చకచ్చకల తోడఁ
గట్టెదుర నిల్వనినుఁ జూచిగాధిపట్టి
మదన శరివేద నాధూయ మానమాన
సాంబుజుఁడు గాక యతఁడేల నలుకఁ బొరయు, 244

మ. తరళాక్షి జగదేకతావకతనూతారుణ్య లావణ్యవై
ఖరులంగాంచినఁ బంచబాణమౌత భుజ్జ్వాలావళిత ప్రమై
కరగుంజిత్త ఘృతంబు పద్మజునకుఁ గాధిక్షమా మండలే
శ్వరపుత్రుండన నెంతవాఁడతఁడు నీవశ్యుండుగాకుండునే. 245

సీ. మందహాస విరాజమానచంద్రిక దండఁ జెడరక పూర్ణిమాశీతరశ్మి
యక్షీణచంచత్కటాక్షమార్గణపక్షిసరసఁ బాయక నూనసాయకుండు
కమనీయతరతనూ గంధసాంగత్యంబుఁ దరలకమలయభూధరసమీర
మఖిలలోకమనోజ్ఞ యౌవన శ్రీమైత్రి మహిమంబువదలక మాధవుండు
తే. తోడనరుదేరగాధి సుతుండుగాఁడు

సార సేక్షణవిను ప్రభంజనకుమార
దంతి ముఖధిషణాధురంధరులు నైన
జాలిబడుదురు నీరూపలీలఁ జూచి.

246

చ. అని నవరత్నకాంతి కలితాభరణోల్ల సదంబరాదులం
దనిసి బహూకరింప సురనాథుని వీడ్కొని యవ్వియచ్ఛరాం
గన తనతోననుంగు చెలికత్తియలెల్ల సమానరూపయా
వన గరిమందనర్చి యిరువంకలఁ బాయకరాముడంబునన్.

247

మ. ఇరుచక్కిన్నధుపూర్ణ శీతకరులుద్వృత్తిం దనుంగొల్పఁ దె
మైర తేరెక్కిధనుద్దణి కృతమదోన్నేష భ్రమచ్ఛంచరీ
క రవంబౌప్పఁచికాది నైన్యములతోఁ గందర్పశూరుండు తో
డరుదేరన్ సురలోకనాయక కృతాజ్ఞబద్ధ చిత్తబయై.

248

ఉ. అచ్చర వేల్పువీడతిరయంబున వెల్వడి యిట్లుధాత్రికిన్
వచ్చి సువర్ణహర్త్య గృహవప్రములున్నత గోపురావళుల్
ఁచ్చలు నూళ్లు వల్లియలురమృవోతటినీతటాకభూ
భృచ్చియముల్లనుంగుచు నిందుధరాస్త దిశాపదంబునన్.

249

చ. అరుగుచు మ్రోలఁగాంచె శిఖరాగ్రగళ త్తటినీతటి నిరం
తరరణవన్నదాళి సముదాయమిశ్లవలీలతాగృహం
తరనిరవద్యహృద్య హిమధామశిలాన్ను చరిష్ణుకిన్నరీ
కరగతివల్లకీమధుర గానవిశాలము శీతశైలమున్.

250

మ. కనిడాయంజను నంతనార్చె దుహిన గ్రావాగ మవ్రాత పు
ష్పనికాయోదిత చారుగంధలహరీ సంగ్రస్తమండ ప్రభం
జన పోతమ్ములు దవ్వుదవ్వులఁ బదిత్రాంతి ప్రభూతామరీ
ఘనసారంగ మదోన్మిత తుచితటి ఘర్వాఁబుధారావళుల్.

251

క. చల్లని మారుతమిటు వెద

జల్ల నిలింపాంగనలు తుషారాగముపై

కల్లన నెక్కి మనోజ్ఞము

లుల్లసిలం గ్రీడసల్పచుండి రనంగన్.

252

క. వినశౌనకాద్యభిల స

స్తు నిముఖ్యులనూన మోదమున నూత తనూ

జూనింగనుగొని యవ్వలికథ

ననఘాత్త యెఱుంగఁజెప్పమని యడుగుటయున్.

253

మ. అరుణాపత్యమనోజ భంజన దృగంతారుణ్య తారుణ్య వ

చ్చిరకర్పూర పటీర పాండురతనూ శృంగార శృంగారభా

నుర కైలాసమహీధరాయత మహా శుద్ధాంత శుద్ధాంతరా

త్త రమామానవతీమనోరమణ శుంభద్రోప భద్రోపగా.

254

క. శ్రుత్యర్థ గోచర దయా

నిత్యంతః కరణలోచనీ భవదనలా

దితోత్యత్యలాస్త జలజా

పత్యప్రముఖార్పితాం ఘోషంకజ యుగళా.

255

(సగ్విణీవృత్తగర్భితభుజంగ ప్రయాతము.

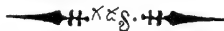
ఘనాసార శ్రీశ్రీ జగజ్జాల రత్నా

పినాకీ రణారాతి భీకృద్బలాదీ

ననాగారి వాహస్త్రీనవ్యక్ష మాభృ

త్తనూజారతా దేవతా సారస్వభృమా.

256

ఇది శ్రీ విశాలాక్షీకాశీవిశ్వేశ్వరకరుణాకటాక్షపీఠాలభ్యుదయః

సాహితీధారేయ విద్వజ్జనవిధేయ గౌతమగోత్రపక్షత్ర

సూరయామాత్యపుత్ర సద్గుణసమాజ నాగరాజప్ర

ణీతం యై నశకుంతలాపరిణయం బహుమహా

ప్రబంధంబునందు

బ్ర థ మా శ్వా స ము.

శ కుంతలా పరిణయము.

ద్వి తీ యా శ్వా స ము.

లాలిత బాలమృగాం
కా లంకృత ఘన జటా కుహర క్రికాశీ
భేలన భవ్య విశాలా
క్షీలోల జగన్నివేశ క్రివిశ్వేశా.

గీ, అవధరింపుము శౌనకాద్యభిలమునుల
కతివినయవాక్యముల నూతుండనియె నిట్లు
హిమవద చలాగ్రినీమ నయ్యిందు ముఖులు
హర్ష మిగులొత్త విహరించు నవనరమున,

వ సంత ఋతు వర్ణ న ము.

చ, అలరె వసంత కాలము వనాబ్జ కుటీ నుకటీ పటీ భవ
ల్లలిత మదాలినీ కుల చలద్గరుదగ్రమరుద్విధూత పే
శలతర మల్లికా ప్రనవవాల నితాంతర జఃప్రపూరితా
భిల హరిదంతరాళము కుకీకు కరావవికాలమెంతయున్.

3

సీ. శిశి రర్హరి పుజయో తేనక చైత్రాత్ భృత్య పురోధ్యతారణ ధ్వజములనగఁ
బాంధావళి మసోభయ దప్రమాన సాయక దోషప్రతాపానలా ర్పులనఁ గ
దీప్తనా నారామ దేవతా నమూదయ స్తనకుంభ కుంకుమ చ్ఛాయలనఁగ
నలఘు పాదప లేలి హాన వితానదుర్భర ఫణారత్న గభస్తులనఁగఁ

తే, బ్రమద వనశక్తి సమృద్ధి నమయ హలిక
శేఖరానీతరక్తనంసిక్తభక్త
రా? రుచులనఁ బాలుపాండఁ బేళల ప్ర
వాళములు కేళికారామ జాలకముల,

4

- మ, నరవిందా శిశిరారిఁ గల్గి యసమాస్త్ర ప్రిధితో డన్ దళ
స్ఫురణం బాపుత పల్ల వైకగణికా స్తోమంబు శ్రుత్యుత్సౌ
క్త రసోక్తి ద్విజమండలంబు కరువింద ప్రోజ్జ్వల తాస్సలసుం
దిరముం గేళివనీపురోత్తమముఁ జైత్రస్వామి చెంచెన్ రహిన్. 5
- చ, అలఘుతర శ్రుతిప్రియ మహాద్విజ సూక్తివనేందిరన్ నమా
కలిత ముదాప్తి మాధవుఁడు గైకొనువేళ వనాధి దేవతల్
బలువిడి జాతరూప మయ పాత్రల నెత్తిన క్రొత్తముత్తియ
మ్మలనఁ దగన్ దళోపరిసముజ్జ్వల సూనగుళుచ్చకచ్చటల్ 6
- చ. అలశిరప్రభాకరు నియస్తమయంబున నంజకెంపు నా
నలరె నవాంకురత్కినలయద్యుతి జాలము తారకాళి నాఁ
గలిత లతాంత కోరక నికాయము లుల్లసిలెం దమంపుగుం
పులనఁగ నామధువ్రత సముత్కరదీప్తి సెలంగె నల్లడన్, 7
- మ, తలపస్తాధు కరౌఘముల్ నవరస ద్రవ్యాప్తి దోడ్తోడ న
ల్లలితా భీష్ట ఫలాను భూతి శ్రుతిజాలప్రీతి కృద్వాద్విజా
వళి యామోద సమృద్ధి నర్వసుమనో వ్రాతంబు గాంచె నిన్వి
శ్చల నానావని భారభూర్వహ మధుత్త్వ భృత్సృ భుత్వంబునన్. 8
- చ. అలఘువసంతకాలనవ యావన యావనలక్ష్మి కొప్పెమం
జాల పదపాణి పల్లవరుచుల్ సునఖాంచలకోరకాళి వ
ర్తల కుచసూనగుచ్చములు దోరపు బాహులతల్వినీల కుం
తల మధుపద్యుతుల్ శుకసుధాకలనా ద వచో విశేషముల్ 9
- చ. అలరువనేందిరాపరిణయంబునఁ జేర్చిపలాశకోర కా
నలము వనీవితర్దికఘనద్విజవాఙ్మను యుక్తిమాధవుం
డలఘుతర ప్రమాన నికరానవపూర ఘృతాహుతి క్రియల్
నలుపఁగఁ దోచు క్రొంబొగల చాలనఁ బర్యే మదద్విరేఫముల్. 10
- ఉ. రాజతుండై మహావని భరప్రభు తాప్తికిరావనంతుండన్
రాజ భిహృద్యమంగళ కరభ్రమరీ కలగాననంగతిం
దేజమెలర్ప వల్లియువతీజనమెత్తిన పద్మ రాగనీ
రాజన రాజయోయనఁ గరంబు సెలంగెఁ బలాశ నూనముల్, 11

చ. వరశుకనూత్తులన్ పూయ వాగ్విహృతిం గరఁగించి గంధబం
ధుర పవమానహస్తమున నూత్నరజోంశుకమున్ నడల్పుచున్
మరగిప్రవాళ పాణి నలమాధవుఁ డూనఁ దలంకి మైవనేం
దిరపులకల్వహించె ననఁదేజరి లెన్నిరి మొగ్గచేరువల్.

12

చ. ఘనతరులవ్వనంత మహికాంతునిఁజేరి మృదుప్రవాళ కాం
చన పరిధానముల్ సుమరజఃపటవాసక సౌభంబు నూ
తనకళికాభక్తి భవదామములాదిగ నిష్ప్రసత్నలం
బనువుగ నంగహించి నెరయన్ మినుముటైన రాగనంపదిన్.

13

శా. ఆరామోర్విఁజెలంగె నొనిరుపమానాహ్లాససూనచ్చటం
తారాజన్త కరంద కందళమదోద్యత్సం భ్రమచ్చంచరి
కా రావాన్విత కంజపుంజ గృహమధ్యానంగ కేళీ కళా
ప్రారంభ ప్రియకామినీమణి తవాగ్వాప్తి పార మయ్యామనిన్.

14

చ. ఘనతరులాశ్రిత ద్విజనికాయ హృదిష్టఫలప్రదాతృ తా
తనుసుమనశ్చటారుచి వితానముపేర సుకీర్తిలాభమున్
గనుఁగొని రాగ నంపద ననంతపదంబు భజించియెంతయున్
మనుటయుఁ బాత్రదాన మహిమంబదియట్టి ద కాగఁజింపఁగన్.

15

మ. శ్రుతిజాల ప్రియభాషిత ద్విజవరస్తోమంబు శ్రీమాధవాం
చితకారుణ్యముచే నభీష్టఫలనంసిద్ధిం బ్రకాశించె నా
శ్రుతిజాల ప్రియభాషిత ద్విజవరస్తోమంబు శ్రీమాధవాం
చిత కారుణ్యముచే నభీష్టఫలనంసిద్ధిం బ్రకాశింపదే.

16

మ. అలగంధాద్రిజ నించినిర్జర నదీ ప్రాంచత్పయః పూరము
ల్గలయంగ్రోలి మఘవ్రతాంగనలు జోలల్ వాడఁబూఁదీప యు
య్యెలలందూఁగుచు నాడునాటికి రజోవృత్తిన్ వనక్షోణివ
ర్ధిలి తేఁగాడువుఁగుఱ్ఱత్రిమ్వరఁగ నేర్చెన్దయానంబునన్.

17

మ. అలరెక్క సర్వవనావళుల్ సుమకదంబాలంబరీలం బసం
కులఝంకార నినాదమేదురము లై కూజచ్చుకానీక కో
కిల నందోహములై సరోజనిలయక్రేంకార రామ్రాజ్జ్వల
త్కలహంసీ ధవళీకృతాఖిల హరిత్కండంబు లై యెన్నఁగన్.

18

చ. మురువగు మొగ్గము త్రియపు మ్రుగ్గులనైన మదంపుఁ జర్చబం
ధుర శుకరాద్వైరన్నికరతోరణ పాళిఁ బ్రవాళ కాంతి వి
స్ఫురణ వితాన రాజి మృదుశోభి పటీర రజంపు ధూపతీ
ల రహిఁదగెన్వనంబు వనలక్ష్మీకిఁగేలి నివాసమోయనన్.

19

సీ. పొదలఁదిమ్మరుతేటి కొదమచేరువజాటు కప్పుపెన్నెటిగుంపు గరిమఁదెల్వఁ
గొసరి కోయిలవవి గొన్నపల్లవపాళి పలుగంటి కెమ్మోవి చెలువుఁబూన
లేగాలిఁ జెదరిరాలిన కోరకచయంబు త్రుటిత ముక్తావళి రుచులనెరవ
నునుమంచుఁబొదవిన ననగుత్తిగమి పటీ రాలేపకుచకుంభ లీలఁజూపఁ

తే. దీవ చెలికత్తియలు దార్పఁగా వ నీర
మా మహిళ మాధవ స్వామితో మసాజ
కేళి వర్తించెనఁగఁ దత్కౌలజనిత
కలిత సరసాంగ శృంగార కలన దనరె.

20

ఉ. పంకరుహంబకుండు నిజపాణి ధన్యుటితాతి శాతచూ
తాంకుర బాణ సంకలితుఁడై శుకకోకిల పట్టదీనిరా
తంక చమూజ యాంక నినదంబులు భోరు కలంగఁగాఁ గురం
గాంక సమీర మాధవ నహాయలతో గెలిచెన్వియోగులన్.

21

మ. పొలముల్కన్ నడలించి కెందలిరు పాన్పుంజేర్చి యామోదమం
జుల వల్లీసుమమాలికా ప్రభృతివస్తు శ్రేణిఁగై నేయఁగా
లలితాత్మ ప్రతిభానిరూఢి మధువేశాదూతి చేతోభివాం
ఛలు దల్మొత్తఁగఁగల్గెదంపతులకున్ సంభోగ సౌఖ్యోన్నతుల్.

22

సీ. తేటగొజ్జఁగిమంచు నీటికాలువ దండవలచు మల్లియలపందిళ్లనీడఁ
గప్పు పుష్పాడి దుమా రమ్మగమ్మిన తమ్మి దాయతాజగతిమొ త్తములమీద
వెలిదమ్మికొలకుల కెలనమాపులక్రింద మొప్పారు కురువేరు చప్పరములఁ
గపురంపు రజపువొక్క పుందావితెమ్మెరల్ ద్రిమ్మరు నేలకి తీవపాదల.

తే. మదన కద నొసలాలిత మదవతీ న
వాధర సుధార సాస్వాద నానుమోద
భరపరవ శాంతరంగులై పరకులెల్ల
పటలిరత్నంతమధు మాన వానరముల,

23

సీ. ఇవిమానికపుఁగోన లివిమల్లియలతీవ లివికప్రపుటనంటు లివిమనోహ
రపుసొన్న లివిచందనపుమ్రాఁకు లివిగుజ్జులేమాపు లివితెలిదామరలకొ
లకు లివిమలయానిలవిధూతసుమ సారజపుదీపు లివినిశాధిపశిలారు
చిరవేదు లివికమ్మవిరిఁజేనియలవాఁక లివిద్రాక్షపందిళు లివిమిలింద

తే. గాయకనికాయకలగీతికావిరాజ

మానలవలీలతాకుంజమందిరంబు

లిట్టులనుచుఁ బరన్నర మృదులవచన

రచన లిరవొంద సంభ్రమాకాంతలగుచు.

24

సీ. చెలియొర్తు చరణమూసైనశోకమునఁ గేలుగవనంటికొనియె మాకందమోర్తు
జళుకుమాపులఁజూచె నతియొర్తుతిలకంబు గొనబుచల్కులనించె గోగుసొర్తు
మృదుగీతినలరించెఁ బ్రేంకణంబొకకల్కిమొగమెత్తెఁ గాంచనంబునకొకర్తు
మగువయొక్కతె మదింపఁగఁజేసెఁ బొగడవగుచ్చి కాఁగిటఁజేర్చెఁ గ్రోవిసెకతె

తే. యువినయొర్తుచల్లనూర్చె వావిలిసొర్తు

నగపులీలసెరపెఁ దగవమేరు

నిక్కరణి నిలింప మృగలోచనలుతత్త

దుచితదోహదంబు బొనరనలిపి.

25

సీ. చెలువయొక్కతె గోరఁజిదిమెఁ గెంజిగురాకులదుగు కెంజాయతోదొడరుననియె
కొమ్మయొక్కతె గోసెఁ గమ్మపూగుత్తులుచనుదోయితో వాడునలుపుననియె
సెలఁతయొక్కతె తుంచెఁ గలికిమొగ్గలసిండు వరనఖిలతో దొరయుననియె
మగువయొక్కతె వంచె మకరందరసముల నునుమోవిరుచులతో సెయ్యుననియె

తే. ప్రమదవనదేవతలు నాగరమణకెక్కి

భ్రమరశుకపిక కలరవభ్రాజమాన

కుందకురువింద మందారచందనాది

తరులతారామ సీమమోదముదలిర్ప.

26

గీ. కొమ్మయొక్కతె లేమావి కొమ్మఁబ్రాకి

ప్రోదిఁజిగురాకుఁ గోసిచేఁబూని నిలిచె

విరహిమథనార్థమై వేటవెడలుపతికిఁ

గైదువలుగూర్చు రతికాంతకరణిదోఁప,

27

చ. మృదుసుమశాఖసొర్రు చెలిమెల్లనఁ గేలనమర్చిధాత్రిపైఁ
బడయుగమూదినిక్కి సుమపంజ్వులు గోరుఁదదాన్యపంకజా
భ్యునిత సుగంధపారణల కొయ్యనఁబోవయివచ్చి గండుదు
మైదగమి ఘ్రాణచంపక సమీక్షను బెగ్గిలిపాఁజెనల్లడన్, 28

చ. పాలతుకయొద్దుకేలఁగొని పూవులగుత్తులఁ జెంతసెక్కుపై
దలిదెసనైవఁబెన్నురముఁదాకి తటాలునమోల వ్రాలె న
క్కులికినమున్నత న్నయంగంబున కాత్తచలించి తత్పదం
బుల శరణంబు వేఁడెననభూరిమిలింద రవచ్చలంబునన్. 29

చ. శరభృతపాళినోటి కడిఁబాసిన రీతి మదావలంబబం
భరకులజృంభణంబడఁచు మాడ్కి శుకాళి యఖగ్యగర్వని
ర్హరణ మొనర్చు భంగిఁ దలిరాకులు ద్రుంచిరి వంచించితి
స్ఫురిత మరంద మెల్ల ఫలపుంజముల న్వడిఁగోసిరచ్చరల్. 30

ఉ. ఆంతమరుల్లతాంగులు హిమాచలకేళి వనీవిహారవి
శ్రాంతి నుపాంతపుష్పిత రసాలమహీరుహ మూలపద్మభి
త్కాంతమణీ విచిత్రిత వితర్దికజేరి నికుంజపుంజ వి
భ్రాంతనమీరణార్థక పరంపరి లూయ్యన సేదఁదేర్పఁగన్. 31

మ. జతలైయాత్త నభీజనార్పితనమంచ ద్రావ్య పాత్రాంతర
స్థితదివ్యాగమసీఘవాని ప్రమదాప్తింబాడి రంతంతవి
స్తృత హస్తాంబుజ వల్లకిమిళిత తంత్రీ మంజులారావనం
గతినంగీతకళావిశేష రచనాగంభీర భావంబులన్. 32

సీ. అరచందురునిచందమొరయు నెన్నుదుటిపైఁ గొమరారుమెఱుంగు ముంగురులుసెదరఁ
గప్పు కీగ్గాప్పు పైసెప్ప గొజ్జగి కమ్మవిరులునెత్తావుల మురువుఁజూప
వృత్తంబులగు క్రొత్తముత్తియంపు నరంబులు దుటుసిబ్బె పు గుబ్బగుదులఁబొడలఁ
గనుటలేనికదాని పసిఁడికమ్మలనిగు లద్దంపుఁజెక్కులముద్దులొడ

తే. నెఱివదంబులఁ గెంపుటందియలు మొఱయ
రతిరహస్య కళాధి దేవతయనంగ
సెడలెఱుంగక నర్తింపఁవొడఁగఁబెలుచ
మగువయొక్కతె యానమ్రోహదకలన,

చ. అతనునిమోహనాస్త్రమున సంగనయోర్తునటింపఁగాన ము

ధృతగతి నిర్జరద్రునుగఁ ద్రావ లనన్ దవల్లియంగనా
యతహృదయాలవాలమున సంకురితంబయి పాటలేక్షణ
ద్యుతులఁజిగిర్చితఁ బ్రసవమొందె నకారణహాససంపదన్.

31

సీ మోముదాటని నవ్వుమొగముగుబ్బెతయోర్తు నిర్వే తుహాసంబు నెరపఁజొచ్చెఁ
జనుకప్పు నించుక జారనీనిలతాంగి బిగువు కంచుకముఁజేదిగిచివైచె
నమయోచితమితోక్తి నమరుకొమ్మయొకర్తు వెఱఁగుమాటలు పెక్కునుడువఁజూచె
నెట్టకేలకుపీణఁబట్టులేమయొకర్తు బహురాగసంగతుల్వాడసాగె

తే. ననుఁగు నకియల పజ్జఁ బాయకమెలంగు

మగువయొక్కతె యొంటిఁ ద్రిమృరంగఁదొడరెఁ
గుంజదళిపుంజరంజిత కుంజసమితిఁ
ద్రుదకతరుసీగుపారణో న్న దనకలన.

35

జలవిహారము.

ఉ. పంకజగంధులిట్లు మగుపానమదోదతిఁ గ్రీడసల్పి ని
శ్మంకముపాంతపంకరుహ సద్ద విహారకుతూహలంబు లో
సంకురితంబుగాఁజని నిజాననపద్మసుగంధసేవకుం
గొంకకవచ్చుతన్మధుప కోటులరొప్పుచు నత్వరంబుగన్.

36

సీ. కనదున్ దమిళింద కబరీధరము దానిఁ జలదంబుచరకటాక్షములదాని
నవపుల్లపంకజాననవికాసము దానిఁ గలితాబ్జకంఠవై ఖరులదాని
గురురధాంగవిహంగ కుచకుంభములదానిఁ బ్రాంచదూర్తి వళిత్రయంబుదానిఁ
గమనీయజీవనభృమి నాభిగుహదానిఁ గచ్చసమ్మదుపదాగ్రములదాని

తే. లలితకలహంసగమన కాశలముదాని

భూరిగంభీరభావ విస్ఫురణదానిఁ
బ్రబల సర్వంకవ ప్రాణిఁబరగుదానిఁ
జెంత మొకనరోలక్ష్మి నీక్షించి చెలులు.

37

గీ. ఆశుల కాకటిపంట యంచలకురచ్చ
పట్టు వెలిదమ్మి తుటుములపుట్టినిల్లు

కమృతావులకత్యేన్ద్రము దీనిఁ
బొగడఁజూలుదు రెవ్వారుజగతి ననుచు.

38

గీ. బహుళతర కంకణోన్మితాభాసమాన
మబ్బరేఖాది శుభలక్షణాన్వితంబు
నగుచుఁగమలాకరంబ నిజగతిఁబొగడ
నతిశయిల్లు దె యీకమలాకరంబు.

39

క. ఆనిపొగడుచు వనజేక్షణ
లనుగతసంభ్రమము కలిమినంఘ్రినరోజు
స్వనదబ్బ రాగమణికాం
చన చిత్రితనూత్నకటక సంరంభమునన్.

40

ఉ. గందపుఁగొండ వానమపుగాలిఁజలించు ప్రపుల్లమల్లికా
మందిరపాళిపుష్పాడిదు మారముఁజల్లిన చందమామ తా
యందపుఁద్రోవఁగాంచన నురాగరసాల నమేరుపాటలీ
చందన భూజరాజముల చాయలనేగి సరోవతంసమున్.

41

మ. ప్రమదలోదాసి కటీదుకూలములఁ దత్ప్రాంతంబునంబెట్టియొ
క్కమొగిం గట్టి జిలుంగుపావడలుడిగ్గన్ రత్నసోపానపా
ళినురాళీమలముల్ శ్రీపాభరముఁదాల్చిన్ దేవకాంతాభిర
మృమణీనూపుర విస్ఫురచ్ఛరణవిన్యా సప్రభావంబునన్.

42

గీ. నరసిజేక్షణ లంత కాసారజలది
హారమొనరింప భృంగరధాంగనమితి
తొలఁగి నల్లడఁబఱచె నిన్దులతదీయ
కచకుచ్రీల కోడిన కరణిఁదోచు.

43

సీ. ఒకతమశ్చిహర మూలకు నెత్తివెనువెంట నుఁబెఱుబూర్ణనుధాకరాన్యయొకతె
యొకదంటి గమనఁగొంచకపట్టికొని గాసిలఁగఁజేసె సింహాపల్గయొకతె
యొకబింబ ఫలరదాంకుక డాసి చీకాకుఁజేసె గీరవచోబిలాసయొకతె
యొకమీననయనఁ బైనుటికికాటియవెట్టి స్రుక్కించె జక్రవర్తీజయొకతె
తే. యలఘుగతి నొక్కభ్రమరరోమాళిఁ దటిమె
గలితకాంచననాసి కాంగక యొకరితె

యంబుజాకర పాధోవిహార కలన
సమదాంబుధి సోలాడు సమయమందు.

44

సీ. విపులశైవల లతావినరంబుఁ బెకలించెఁ గోకదంపతులఁ జీకామపటచె
వ్యాకోచసార సానీకంబు దునుమాడెమ్మదు మృతాశంబులఁ జిదిమివైచె
సరసవర్తిల్లునంచలఁ జలింపఁగఁజేసె విమలదర్శనేణిశామరు మాస్యె
గమ్మతేనియలనల్లడలఁ గ్రమ్మఁగఁ జిమ్మెబెళుకుబేడిసమీల పాలుపడంచె

తే. సంగభవరాజు మదపుఁజేసుంగు కరణి
నుదతియొక్కతెకచకుచవదన బాహు
గమనకంతోష్ఠరుచికటాక్షములతోడ
సరిబెనఁగవచ్చునని యెడిశంక సెక్కి.

45

గీ. లికుచకుచయోర్దుతతిమిపట్టికొనరాఁగ
రమణియొక్కతెమునిఁగిదూరమునఁ దేలె
దమ్మిఁగెంగేలఁబూని సుధాపయోధి
గర్భముననుండి వెడలింకమలమ్రాలె.

46

ఉ. కోమలియోర్దుకాంచన పుఁగొమ్మున నీరమునించి యొక్కక
న్యామణిమీదఁ జిమ్మఁగదియంజను దెంచిన నాత్మవక్త్రము
క్కామినికప్పపెన్నెఱులఁగప్పిన సెప్పెమొగంబు పట్టద
స్తోమముగ్రమ్మికోన్నవవతోయరుహస్ఫురణంబుఁ దెల్పుచున్.

47

వ. అంత,

48

మ. జనలోకాంతర భూరి వైభవనీరీతాబుధిసాత్తీయ సం
జననస్థానముఁ బాసివచ్చిన ఫణిశ్యామామణుల్యో లెజీ
వనజాగార విహారముందోలఁగియవ్వామలో సరస్తీరమొం
దినఁజెన్నుండె నవృష్టి మేఘములరీతిందచ్చిరోజావళుల్.

49

గీ. అంబుజాకరతటినిట్టులలరుచున్న
యంగనలయాద్ర్యధవళాంశుకాంతరాళ
విలసదూరు ప్రదేశముల్ పాలుపెసంగె
మంచుఁ బొదివి నయ నఁటికంబములుమ్రాలె.

50

సీ. తడియొత్తి నెఱులార్చి తావులీను సుపర్వతరునూనమాలిక లిరవుకొల్చి
తిళుకొత్తుగుబ్బలొందన్ని మొగడలఁ బిక్కిటి లుగుత్తపుఁ గంచుకములు దొడిగి
కమనీయక స్తూరికాకుంకుమాగరుఘనసారసురభిచందన మలంది
నిరుపమామూల్యమాణిక్య భూషణపరంపరలంగల తలఁజొప్పడనమర్చి

తే. సారసరసీతటీ ప్రదేశంబుఁ బాసి

సానబట్టిన ననవిలు కానిచేతి

శాతశర హేతులన మించి చంచలాత్మ

లతిశయోల్లాస పారవశ్యమునఁ బొదలి.

51

సీ. మణికూట పటలివెంబడిడిగ్గుమిన్నేటి నీటితుంపురులరాణించుచోట
హరిదంతరంబుల కామోదము ఘటించుఘనసారకదళికల్ గలంగుచోట
మలయానిలకిశోరములు గదల్పఁగను రాగపరాగపరామృతంబు గప్పవోట
నళికదంబముల పేళలగాన మధురిమ నలరుజొంపపుఁ దీవలరుచోట

తే. నమదశుకపిక కలరవశారికామ

యురసారనముఖవిహంగార ప్రాద్య

దభిన వారామసీమలొప్పారు చోట

లీలవిహరింప నందు మేనాలతొంగి.

52

సీ. ముడిచిన జడగట్టు నిడుదపెన్నెఱిగుంపు దలిరుజొంపపుఁ గెంపుచుకులీన
బ్రహ్మతేజంబుట్టి పడునెమ్మిగమురీచి రాకాశ శాంకగౌరవ ముఁదెల్ప
నానిమీలిత విశాలాలోకగరిమంబు ముకుళితాం భోజనంభూతి నెరవ
నాభోగభవుక భస్మాంగ రాగ విలాసమమృతంపుఁ జాయచందము ఘటింప

తే. నిస్తులతపోని హతపాపు నిరతశాంతు

వీతరాగున ఖండనంవిత్సర్వరూప

భావనాభ్యాస పరవశ భవ్య చరితు

మారసుకుమారు గాధికుమారుఁ గనియె.

53

చ. కనుగొని తన్నిభీతివోలఁకన్తరునాత పశీతవృష్టిసం

జనితములైన బాధలకు నైచినవాడెచలస్థిరుండఖం

డనియతుఁడేయుపాయమునడాయుదుఁ జేయుదు విఘ్న మేతెఱం

గుననితఁడచరించునతి ఘోరతపంబునకంచు వెండియున్.

54

ఉ. కామకళాభిరూప్యమృదుగాన విమోదములం జరించుక
న్యామణులిట్టికార్యమలూనర్పగఁజాలుదు రేయుగంబునం
దీముని సార్వ భౌముని సమిద్ధతపో మహిమాంతరాయచిం
తామయమంతరంగమున కార్తిఘటించెన వైద్యసాగ్యమై.

55

గీ. విషయసౌఖ్యంబుఁ గోరక విమలచిత్తుఁ
డై తపోనిష్ఠనూఁది హిమాద్రుఁ బెక్కు
హాయనంబులు గడపిన యనఘమూర్తి
యితఁడు సామాన్యుడే జగన్నతుఁడు గాక,

56

గీ. శమము దమము బ్రహ్మచర్యంబు శాంతియుఁ
దాపనులకు నర్హధర్మములగు
సెక్కుతఱినిఁ గోపముదయింపదు నయిందె
నేని జగము లెల్లహానిఁ బొరయు,

57

క. మొదలఁగుపితృత్వఁడవ్వల
నదముల యోగప్రశమిత నర్వేంద్రియుడే
నదుపాయమున నితనిఁజెన
కఁదగు నతులకంత తాల్చిగలదేజగతిన్,

58

క. కనుఁదెఱచి దెసలు చూడక
మనమతి నిశ్చలతఁ బెనఁచిమానని యతిఁదా
ల్పనితనిఁ బల్లవశరభ
ల్లనిపీడితుఁ జేయనే నెలఁత నేర్పుమహిన్.

59

మ. ననురావించి నభాంతరాళమున నన్తానించి యింద్రుండు బం
చిన నేనిచ్చటి కేగు దెంచి యిది నాచేగా దసాధ్యంబటం
చని యేఁ గ్రమ్మటిపోయినన్ నగర రంభాదుల్ ననుంగాంచి య
య్యనిమేషాధిపుఁడేల గౌరవముఁ జేయంజూచు నూహింపఁగన్,

60

చ. అనితలపోసి నెమ్మదినురాంగన చారున మేరుకుండ చం
దనకురువిందపాదపవిత్రానసమావృతనిర్ద్వరీతటం
బునలవలీలతాగృహము పాంతవసించిక రాజ్జనల్లకీ
నినదముతోడఁ బాడెహరినీలదరీనికరంబురంజిలన్.

61

మ. కమనీ యుంబగు వల్లకీరవము సాంగత్యంబునన్దించుచం
ద్రముఖీగాన సుధారసంబు శ్రవణానందానుసంధానమై
యమరంగౌశికుండంతలో వికచనేత్రాంభోజుడై లేచిబ్ర
హ్మచునుధ్యాయనపరాయణుంబగు నిజస్వాంతంబు రంజిల్లంగన్, 62

క. ఆమెతలొసంగెఁగలకం

తీమృదుగానంబు పొందు నెలకొనియలిసి

కోమలరతి జతయైది

వ్యామృత మాధుర్యమృమైవీనులకున్, 63

బా. ఈనీహరనగాధి రాజమున నీహీరాబ్జరాగాదిర

త్సనూనద్యుతి వొల్పునీదరులనీ యారామనీమాలతాం

తానేకాయతన ప్రదేశముల మున్నాలింపలే దెన్నఁదీ

గానందీప్సడై సంగె మామకమనః కొతూహలాపాదియై, 64

మ. అతిమాధుర్యరసైకమైశ్రవణ యోగ్యంబై ప్రతిధ్వానఘూ

ర్ణిత దిక్కుందరమై విచేష్టిత శకుంతీబృందమై పల్లవ

ప్రతతేస్థాణుకదంబమై నవరసార్ద్రంబై ద్రవీభూతసా

రతరాశ్రవజమై చెలంగెమ్మదులారామంబుతోరంబుగన్, 65

మ. తలఁపన్నా నవమానినీ మణులకేతద్విస్ఫురద్దానల

క్షీలవంబబ్బు నెకిన్నరీకరవిపంచిగానమో పట్పదీ

కలగానామృతమోవియచ్చరవధూగానంబో గంధర్వభౌ

మలసంగీత నినాద మొక్కొయిదిసామాన్యంబైచర్చింపఁగన్, 66

క. ఆనిపొగడుచుగాధిసుతుం

డనుపమహిమతైలకల్పకారామదరీ

ఘనసానుకటకసులతాం

తనికుంజకుటీరహారతత్పరమతియై, 67

చ కనియెఁగనక్కృప్తాలతలఁగంజవిలోచనఁ గంబు కంతిఁగాం

చనసుమనానఁ గర్కశ తుచద్యయఁగజ్జలకై శిశంకల

స్వనఁగనకాభిదేహఁ గరివన్నిభయానఁగళాధరోపమా

ననఁగమనీయ భూషణ గణంగలికిం గరభోరుంగన్యకన్, 68

- గీ. అన్నదలమిన్న నెమ్మైయు గన్నదోయి, యబ్జరాజీవసంపద నపహసించు
గన్యకామణిమృదుగళకరతలంబు, లబ్జరాజీవసంపద నపహసించు. 76
- ఉ. చానమెఱుంగుమే న్నసిండిచాయకు దాయ గదా రదాంతుక
శ్రీ నగుఁ గెంపుపెంపుఁ గబరీనివీరీసరుచుల్ మొయిల్ బయల్
గౌసుపూయల్ దొడల్ కదళికల్ కళికల్ నఖకాంతి దంతి సాం
పానడ మోముకొమ్మెఱుంగు నద్దపునిద్దపుడాల్ నుతింపఁగన్. 77
- మ. సతి శృంగారసస్రవంతి యనఁ జంచద్వేణిశైవాలసం
తతి శ్రోణీపులిసోన్నతి న్నయనమీనశ్రీ వళీభంగసం
గతి నాభీసలిభమాప్తి గళశంఖస్ఫూర్తి వక్త్రాంబుజ
ద్యుతి వక్షోజరథాంగలీల జెలువొందు జుడ్డికి నేడ్వగన్. 78
- చ. కటి నటియించు వేణి చెలిగన్నులు పీసులతోడఁ గూర్చియు
చ్చటలకు డాయఁ జన్నులకుఁ జాల దురం బతిసూక్ష్మమధ్య మె
న్నటి కొరుకన్నులం బడదు నాతికి నాభిగభీరభావ ము
త్కటమతి కేఘండే పొగడఁ గావలె నన్యల కెన్న శక్యమే. 79
- మ. కమలానందనభాగ్యరేఖ కుక రాడ్గంధర్వసమ్మేహనా
స్త్రీయు మీనధ్వజరాజ్యలక్ష్మి రతిరాజపాఞ్చజ్యకేశీవనీ
సుమనోవల్లరి నూనకార్చకకళాస్తోమాధిదైవంబు మా
రమహత్వోదితమంత్రవిద్య యన నౌరా యింతి చూడం దగున్. 80
- ఉ. శంబరభంజనం డజుని సంప్రతియై సృజియింపఁ బోలు నీ
యంబుజగంధి నీమెఱుంగుటద్దపుఁజెక్కులు ముద్దుమోము పొం
కం బగుచన్నులుకొ బెళుకుఁగన్నులు సన్నపుఁగౌసు మించుచీ
పం బురడించుమేనిచెలువంబును నెవ్వతె కబ్బుఁ గానిచోన్. 81
- ఉ. ఇన్నవబోడి నీచెలువ నీయెలప్రాయముద్దుగుమ్మ నీ
యన్నులమిన్న నీమెఱుంగుటందపు మేనిమిటారి జుడ్డిఁ గ
న్గొన్న మనంబునం గలయు కోరిక లీరికలెత్తు బాపురే
క్రొన్ననవింటిరాచదొరకు న్నరమాత్రుల కెన్న నేటికిన్. 82
- చ. మరుఁ డనుశిల్పకారకుఁ డమర్చినచిత్తరబామ్మ నామనో
హరతనురూపలక్ష్మణకళానితయై తగుదీనిఁ జూచి దు

- గీ. అన్నదలమిన్న నెమ్మాయు గన్నదోయి, యజ్ఞరాజీవసంపద నపహసించుఁ
గన్యకామణిమృదుగళకరతలంబు, లజ్జరాజీవసంపద నపహసించు. 76
- ఉ. చానమెటుంగుమే న్నసిండిచాయకు దాయ గదా రదాంతుక
శ్రీ నగుఁ గెంపుపెంపుఁ గబరీనిబిరీసరుచుల్ మొయిల్ బయల్
గౌనుపూయల్ దొడల్ కదళికల్ కళికల్ నఖకాంతి దంతి సొం
పానడ మోముకొమ్మెటుంగు నద్దపునిద్దపు డాల్ నుతింపఁగన్. 77
- మ. సతి శృంగారరసప్రపంతి యనఁ జంచద్వేణితైవాలసం
తతి శ్రోణీపులిసోన్నతి న్నయనమీనశ్రీ వలీభంగసం
గతి నాభీసలిభృమాప్తి గళశంఖస్ఫూర్తి వక్త్రాంబుజ
ద్యుతి పక్షిజరథాంగలీలఁ జెలువొందుం జూడ్కికి న్నేడ్కగన్. 78
- చ. కటి నటియించు వేణి చెలిగన్నులు పీనులతోడఁ గూర్చిము
చ్చటలకు డాయఁ జన్నులకుఁ జాల దురం బతినూత్తమధ్య మె
న్నటి కొరుకన్నులం బడదు నాతికి నాభిగభీరభావ ము
త్కటమతి కేఘండే పొగడఁ గావలె నన్యల కెన్న శక్యమే. 79
- మ. కమలానందనభాగ్యరేఖ శుకరాద్గంధర్వసమ్మేహనా
స్త్రియ మినధ్వజరాజ్యలక్ష్మీ రతిరాజప్రాజ్యకేశీవనీ
సుమనోవల్లరి సూనకార్తు కకళాస్తోమాధిదైవంబు మా
రమహత్వోద్దితమంత్రవిద్య యన నౌరా యింతి చూడం దగున్. 80
- ఉ. శంబరభంజనం డజుని సంప్రతియై సృజయింపఁ బోలు నీ
యంబుజగంధి నీమెటుంగుటద్దపుఁజెక్కులు ముద్దుమోము పొం
కం బగుచన్నులుకొ బెళుకుఁగన్నులు సన్నపుఁగౌను మించుచీ
పం బురడించుమేనిచెలువంబును నెవ్వతె కబ్బుఁ గానిచోన్. 81
- ఉ. ఇన్ననబోడి నీచెలువ నీయెలప్రాయపుముద్దుగుమ్మ నీ
యన్నలమిన్న నీమెటుంగుటందపు మేనిమిటారిఁ జూడ్కిఁ గ
న్గొన్న మనంబునం గలయు కొరిక లీరికలెత్తు బాపురే
క్రొన్న నవింటిరాచదొరకు న్నరమాత్రుల కెన్న నేటికిన్. 82
- చ. మరుఁ డనుశిల్పకారకుఁ డమర్చినచిత్తరుబొమ్మ నామనో
హంతమరూపలక్షణకళాన్విత యై తగుదీనిఁ జూచి దు

స్తరతరమౌహవిభ్రమముఁ దాల్చు విభూతిమృగాజినాంబరా
భరణుని నన్ను నేపగిది బైదలి వొందుఁ గృపార్ద్రచిత్తయై? 83

క. తలిరుంబ్రాయము చెలువము, గలవానిన కాక రూపకాంతివిలాసం
బులు నెడి యుపవాసవ్రత, ముల డస్సినయతుల సతులు మోహింతురొక్కో? 84

మ. అనయం బీచలిగొండ నెత్తముల నేత్రానందసంధానచం
దనమందారవప్రదేశముల నానానూనసారభ్యశో
భనవలీనిలయంబుల న్నణిదరీభాగంబులం బాయ కి
వ్వనితం గూడినవాడు గోరఁడు గదా ఘోరక సౌఖ్యోన్నతుల్? 85

మ. అని చింతించి విరించిపాదకమలధ్యానామృత స్వాదసం
జనితామోదరసానుబద్ధుఁ డమరశ్యామాతనూరూపయా
వనలావణ్యనీరీక్షణోచ్ఛలితభావస్తైర్యుఁ డయ్యెంగదా
యని పైపై నిగిడించె మారుఁ డనివార్యక్రూరనారాచముల్. 86

సీ. కలకంఠకంఠిమంజులవచోగరిమ వీరులవిందుగా వినఁ గలిగె నేని
గొమరాలినిబెంపుగుబ్బపొందమ్మి మెగ్గలు పేరెదమఁ జేర్చఁ గలిగె నేని
నచిలోపమనితంబరుచు లీచకెమ్మైవికమ్మఁదేనియ లానఁ గలిగె నేని
బిసజాతముఖికోపన సురద్రుసుమమాలికలు ప్రోది యొనరింపఁ గలిగె నేని
తే. లలితయావనరూపవిలాసభాస, మాన యగునీతలోదరి మనసు దీఱ
రతిఁగలయఁగల్గెనేని బూర్వకృతభూరి, సుకృతఫలరాశిఁ గన్నులఁ జూచినటుల.

ఉ. ఆరయ నిమ్మగేక్షణ ఐయశ్శుభలక్షణలక్షితాంగి శృం
గారకళాభిరామ త్రిజగన్నుత దీనిఁ బరిగ్రహించి యి
చ్ఛారతి సౌఖ్యసంపదభిసంగతుడై తగఁ డెవ్వఁ డాతఁ డ
మ్మారునిబారిఁ బ్రాణమును మానము నిల్పికొనంగ నోపునే? 88

ఉ. ఏచి మనోభిమానధన మెల్ల మనోజుఁడు చూఱఁ బట్టె నా
రాచపరంపరానిహతి రాజముఖీమణి నన్నుఁ గూర్చఁగా
నేచినపుణ్యశాలి కవినిదిత మాత్మతపగిఫలంబు నే
డాచక యిత్తు సర్వముఁ గడంకమెయిన్ జను లెల్ల మెచ్చఁగన్. 89

క. అపరిమిత మైనయిమ్మై, హపయోనిధి నిస్తరింప నలవియె నాకుం
జపలమృగాయతనయనా, విపులకృపాతరిణిఁ గాక వే తొకభంగిన్. 90

- చ. హరిహరపద్మగర్భలు మహామహు లంతటివారు నాత్మ సుం
దరుల సురంబునం దనువునకొ వదనంబునఁ గూర్చినిల్చి సు
స్థితరసాఖ్యసంపదలఁ జె న్నలరారుటఁ జిత్తభూభయం
కరవిఖార్తికికొ వెఱపుఁ గైకొని కాదె తలంచి చూడఁగన్. 91
- ఉ. ఈకమలాక్షి యీకలకి యీమెఱుఁగారుపసిండిబొమ్మ యీ
కోకిలవాణి యీకుసుమకోమలి యీలలితాంగి కూరిమిం
గైకొని నన్న నీఫీతసుఖంబులఁ దేల్చినఁ గాక కానిచో
నాకుసుమాంబకుండు నిశితాస్త్రముల న్ననుఁ గోలుపుచ్చఁడే. 92
- క. అని యివ్విధమున నబ్బె, ననమోహనరూపయావనవిలాసములం
దనివి సనక తనమనమునఁ, గొనియాడుచు వలపు నిలుపఁ గూడక యంతన్. 93
- ఉ. ఆపరమర్షి పుంగవుఁ డనాహతకంతులతాంతకుంతనం
తాపభరంబునం బొడముతత్తటపాటునఁ దాల్చిఁ దూలి ని
ల్వోపక వెచ్చ నూర్చుచుఁ బయోజముఖీమృదుగానగుంభితం
దై పాలు పొందుకుంజనిలయంబున కేఁగె దృఢానురాగుండై. 94
- ఉ. భూరితపఃప్రభావపరిపూర్ణుఁడు గాధిసుతుండు చిత్తజ
ప్రేరితచిత్తవృత్తి నధరీకృతశాంతశమక్షమాతపో
గౌరవుండై నిలింపగణికాసురతప్రియుఁ డయ్యె నుర్వి నె
వ్వారల కింద్రియంబు లనివార్యము లుద్ధతముల్ గణింపఁగన్. 95
- క. అరుదెంచుజటామకుట, స్ఫురితశిరోభాగు భూతిశోభితదేహుకొ
హరిణాజినరుచిరాంబర, ధరుఁ గౌశికుఁ జూచి చెలులు తన కెఱిఁగింపన్. 96
- సీ. జలజారిఁ బొంచి లగ్గుల వట్టునిరులు నా లపనమండలిఁ గుంతలంబు తెసఁగఁ
గనకాద్రిశృంగసంగతవినిర్మలవారిధార నాఁ గుచపాళి హార మలర
విపులరత్నాకరావృతమహీతలము నా రత్నకాంచీకటిరంబు వెలయు
స్తరశరాసాన్వితశాతాంబకములు నా భూచించలకటాక్షములు చెలంగ
తే. నులికి డిగ్గన లేచి వేనలియుఁ గౌనుఁగదల నొక్కింతజిలుఁగుబయ్యెదయుజాఱ
నెదురుగా వచ్చి కొంతద వుద్విడతభక్తియుక్తి గేల్వోడ్చి సతి మనీంద్రోత్తమనకు. 97
- క. కొమ్మని యుపాయనముగఁ, గమ్మనివాసనలు దెసలఁ గగ్గిమైడునుమహా
ర మ్మొకటి యప్పు డనురా, గమ్మన నర్పించి పలికె గాంత మృదుక్షన్. 98

- సీ. కృతకృత్య యిది యెల్లఱుతువుల హృద్యానవద్యసౌరభరమావాప్తి నలరు
ననఘాత్త యిది మనోజ్ఞామందమకరందధారాప్రవాహసంతతుల నీను
మాసింద్ర యిది పూర్ణిమానుధాకరమండలాంశూపమాన కైతస్యంబు నెరపు
రవితేజ యిది చతుర్వనధిమధ్యక్షమారాజ్యభోగధురంధరత్వ మొసంగు
తే. నాయురారోగ్యపుత్రపౌత్రాది సకల, కామితఫలప్రదానదీక్షావిరాజ
మాన మిది దీనిమహిమ మనూన మహిమ, లాధిపున కైన వాక్రువ్వ నలవి యగునె.
- క. మీర లనూనతపోమహి, మారూఢచక్ర లీశ్వరాంభాపరు లౌ
టారయ నీకల్పకనుమ, హర ముచిత మాన మీ కనర్హ మొరులకున్. 100
- క. చిరకాలతపోనిష్ఠా, గరిమ నభిమతార్థసిద్ధి గాంచినత్రిజగ
త్పరిపూరితనిర్మలతర, చరిత్రులరు గాక మీరు సామాన్యులరే. 101
- క. త్వరితగతి మీర లెచ్చటి, కరుగుచు నిచ్చోటి కిప్పు డరుచెంచితి రి
గ్గిరి దరియరు మానవు లె, వ్యరు మీ రుత్తముల రగుట ఎచ్చితి రిటకున్. 102
- ఉ. ధీయుతమూర్తి సర్వజగతీజనతాభినుతప్రభాతనూ
ర్యాయత తేజ నీయది సమాగమనం బభివాంధితార్థసం
ధాయక మయ్యె నీచరణతామరసార్ప లానర్ప నోచితిం
గా యిటువంటిపుణ్యఫలగౌరవ మేరికి గల్గు సుర్వరన్. 103
- చ. అనుడుఁ బ్రమోద మొంది విను మబ్జముఖీమణి గాధిరాజనం
దనుడను కౌశికుం డనెడునామముఁ దాల్చినవాఁడ నిన్నగం
బున నజంగూర్చి నిశ్చలతపోనియతికొ వసియించి యుండఁగాఁ
జనియె గణింప రాక నిమిషంబులు వోలె ననేకవర్షముల్. 104
- గీ. అనిన నింతి పల్కు ననఘాత్త నీ వెద్ది, గోరి యీహిమాద్రి భూరినిష్ఠఁ
దపము సలిపి తయ్య కృపతోడ నెఱిగింపు, మనిన మరల నిట్లు లనియెఁ జెలికి.
- క. కడలిమొలనూలిపడఁటికి, నొడయఁడనై యెల్లసిరుల నొరయుచుఁ బగఱకొ
బొడ వడఁచి రాజధర్మము, లేడపక యిల నాల్గుచెఱుగు లేలుచు మఱియున్. 106
- ఉ. ఏ నొకనాఁడు వేడుక మదేభరథాశ్వపదాతిసైన్యసం
తానము గొల్వ వేఁటపయనం బయి కానకుఁ బోయి దుర్మదా
నూనమృగావళిం దునిమి యుద్ధతశక్తి నగమ్యభూమిభృ
త్సానుదరీఘరీకటకసాంద్రతదుగ్రతరాయతాటవిన్. 107

క. చతురంగంబులతో నా, యత మగునొండొకమహీరుహచ్ఛాయఁ బ్రచం
డతరార్కకిరణజనితా, ద్భృతతాపముఁ దీర్చికొనఁగఁ బాలు పొందుతమిన్. 108

క. చారు లరుదెంచి పలికిరి, చేదవఁ గనుఁగొంటి మధిప సెలయేటిదరిక
జారుతరశ్రుతిచయవా, చారంజిత మొకఁడు తాపసవనోత్తమమున్. 109

చ. అన విని సంతసిల్లి చతురంగబలంబులతోడఁ జెచ్చెరక
జని యభిరమ్యసర్వమహిజాతలతాఫలపుష్పశోభితం
బనుగతభృంగకోకిలశుకారవిస్ఫులితంబునై జగం
బు నుతికి నగ్గలం బగుతపోవనిఁ జూచి తదంతరంబునన్. 110

గీ. బలసమూహ మెల్ల నిలిపి యొక్కరుఁడన, చని నిమిలితాక్షు శమితమోహు
నతికృపార్ద్రహృదయు నాత్మానుసంధాన, పరు వశ్యుఁ గాంచి పరమభక్తి. 111

క. ప్రణమిల్లి సముచితోత్తులఁ, బ్రణమింపిన నా కతండు బాహుయుగాళ్లే
వణసుఖవిమలాశీరాభా, వణకుశలప్రశ్నములను సంభ్రమ మూస్సెన్. 112

ఉ. న న్నిటు గారవించి జననాథశిరోమణి నీప్రభుత్వసం
పన్నతఁ గాదె నిచ్చులును మాదృశమానిమహాతపంబులుక
జన్నములుక శుభక్రియలు సర్వమహీరుహగోకదంబముల్
వన్నెయు వానియుం గలిగి వర్తిలుటల్ వసుధాతలంబునన్. 113

గీ. అవనిరాజవు నీకు నెల్లవియుఁ గలవు, వేఁట నెవమున ఘోరాటపీప్రజేశ
మునకు వచ్చుట నాతపోవనము నన్నుఁ, గనుఁగొనఁగఁ జాలి తిది నీకుఁ గరము శుభము

క. నానెలవునఁ గల దెద్దియొ, దానిన నీ కిడుదుఁ గూర్చిఁ దగఁ గుడిచి చనం
గా నర్హమగు ననిన విని, యే నాతని కంటి నప్పు డిందునిభాస్యా. 115

క. మిముఁ గనుఁగొనుటయ యతిభద్ర మదియ యాతిభ్య మొండు దలఁపకుము రథే
భముఖాత్మ్యరుతరబలసం, ఘముతో వచ్చుట నొకండఁగాను మహాత్మా. 116

చ. అనుడు నతండునుక బలచయం బవిలేఖ్యమకాని నాకుఁ గ
ల్లినయవి వన్యముల్ నృపకులీనసమాదరణీయవస్తువు
ల్వినమున నుండువారల కలభ్యము లెయ్యది ప్రీతిఁ బెట్టినక
గాను నది యెంతవారలు మనోజ్ఞ సుధారసధారకైవడిన్. 117

ప. అని యమ్మ హాసుభావుండుకామగవిసంతానం బైన హామధేనువు నాకర్షించి, యితం
డఖండభూమండలాఖండలం డగువిశ్వామిత్రుండు మృగయావినోదంబు దవిలి

యిద్ధరంతకాంతారంబునం గలమృగసంతానంబు నొడిచి బహునైనను మేతుండై
మనయాశ్రమంబున కరుదెంచినవాఁడు, సగౌరవంబుగా నితని కాతిధ్యంబుఁజేయు
నది నీ నేర్పుకొలదిరాజపరివారంబులఁ దత్తన్న నోభీష్టమృష్టాన్నంబుల సంతృప్తంబు
లుగాఁ జేయు మనిన నది మహాప్రసాదం బని యంగీకరించి యంత. 118

క. పలుడెఱుగఁ గులై నపంటక, ములుఁ గూరలుఁ బాయసాన్నములు మృగమాంసం
బులు దధిమధుఘృతమాంపం, బులతో నాసురభి సైన్యముల ననుఁ దేల్చెన్. 119

క. మది నెవ్వ రెద్ది గోరిన, నదియ పొదలుఁ గుడుచుపాత్రలందు మిగుల నె
య్యది కొదువఁ గాన మించుక, నుదతి మొదవుమహిమఁ బొగడఁ తూలికిఁ దరమే?

ఉ. అంతఁ గుతూహలాద్భుతము లాత్మఁ బెనంగఁ జతుఃపయోధప
ర్యంతధరాధిరాజ్యవిభుతాధికభోగము లెన్నియేని నా
వంతయు నీడె దీనిమహిమాతిశయంబున కార యంచు నే
నెంతయు నమ్మ హాసురభి నెన్నుచు నమ్మనితోడ వెండియున్. 121

చ. పలికితి గోసహస్రము లపారధనంబు మదేభఘోటకం
బులు బహులక్ష లిత్తు మునిపుంగవ యిమ్మైద వి మ్మటంచు న
య్యలఘుఁడు దాని నీ కునికి నాగ్రహ మూఁది మదీయభృత్యులం
బలుపురఁ బుచ్చితిన్ బలిమిఁబట్ట సమర్థ గల్గువారలన్. 122

సీ. పనిచిన చురిత్రాశ్లోఁ బగ్గముల్ సెలగోలలును మొదలైనసాధనము లూని
యెలుఁ గెత్తి యదలించి నలుగడఁ గ్రమ్మి యల్లనఁ బట్టఁ బోయిన ఘనవిషాణ
ఖురటంకహతిభటోత్తరముల నలయించి కాననశైలదుర్గమనదీన
దమ్ములు దాఁటి యుద్ధతిఁ బట్టు వడక యేపును చేవయును గల్గి భూరిగోష
తే. మెనసి యమ్మొదవు వశిష్ఠమునివరేణ్యుఁ, గదిసి దీనాస్యమై నయగౌరవ్రాక్షిఁ
బలికె నీభూవరకిరాతభటులు దొడరి, బలిమి ననుఁ బట్ట వచ్చిన నలుక వొడమి.

క. ఘనఖురటంకవిషాణా, గ్రనిహతిఁ బోఁ జిమ్మి తత్కిరాతబలతతిం
జను దెంచితి నీచెంతకు, ననఘా న న్నొసఁగి తే దయాహీనులకున్. 124

చ. అనుటయు నాతఁ డిట్లు లను నక్కుశికాన్వయమాళి నీవు పె
ట్టినవివిధాన్న పానముల డెందమున స్వేఱు గంది న న్నతం
డెనసినపేమి మిమ్మొదవు ని మ్మన నామది నొప్ప కున్ని నా
యన బలవంతుఁ డాట జనితాగ్రహుఁడై నిను బల్కిఁ బట్టగన్. 125

గీ. బహుకిరాతకోటిఁ బనుచుటయు నెఱింగి, యను బలాధికుండు మనుజునాథుఁ
డేఁ దపస్వి బలవిహీనుండను నిరాయుఁ ఘండఁ గాన నూర కుండ వలసె. 126

గీ. అనుడు మొదవు వల్కు ననఘాత్త నాకాన, తిమ్మ నృపబలమ్ముఁ దెంపు మిగిలి
యోపినంత పోయి క్కడఁ గింతు నా, నట్ల నేయునది జయంబుఁ గోరి. 127

క. అని మాని యాన తిచ్చిన, ననుగతహోమారుణాక్షమై యప్రతిమం
బనితరలక్ష్యం బగుబల, మన మెఱసి నిలింపసంఘములు వెఱఁ గండన్. 128

మ. ఖురనిర్ధూతమహీరజస్సగ్నితదిక్కులంబు లాంగూలని
వ్వురవిడే పసమిరఁజోత్పతదగస్తోమంబు వజ్రాతిభీ
కరశృంగాగ్రవిభిన్న భూధరశిలాకాండంబు నై యష్టహా
సురభిగ్రామణి సేనలం గదిసి యస్తోకప్రతాపంబునన్. 129

గీ. వాలవిడే పసంజాతవాతనిహతిఁ, గతినతరఖురటంకవిఘట్టనమున
గాఢనిర్భూతపాతశృంగప్రహార, ముల నెదురు లేక సేనలఁ బిలుకు మార్చి. 130

సీ. దృఢశక్తి మూత్రపురీషాంగరోమకూపముల దుర్భరభ్రుజాబలసమగ్రు
లను మలీమసగాత్రులను భూధరోన్నతులను శరాసనబాణనునిశితాసి
పరశుముద్గరగదాప్రానైకపట్టప్రభృతిసాధనులను బహుకిరాత
యవనపుల్కునుల సంఖ్యల కశక్యముగ సృజింప నాశూరు లాశివిహోప
తే. మానరోమాకులస్వాంతు లై నితాంత, శౌర్యదుర్వారు లై రథాశ్వద్విపాది
నైన్యసంక్షోభ మొనరింప జాలిమాలి, శరశరాసనపాణి నై యరద మెక్కి.

గీ. కడఁగి యవనకిరాతపుల్కునుల వేల, సంఖ్యల వధించి దివ్యాస్త్రసమితి నవ్వ
శిఘ్రఁ బొదివిన నతఁ డతినిష్ఠ బ్రహ్మ, దండమును మ్రోల నిడుకొని యుండఁ గినిసి

క. ఏనంత దివ్యశరసం, తానముఁ బరఁగింప బ్రహ్మదండంబు మడ
స్త్రానీకంబు హరించెఁ బ, యోనిధి నిర్హరులయోజ నుగ్ధలి వింఁచే. 133

గీ. కడఁగి బ్రహ్మాస్త్రమును వింటఁ దొడఁగియేయ, నదియు రి త్రయైచనిననెప్పుడిగరంబు
విస్తయము లజ్జయును దోఁప విల్లు విడిచి, కొంతదడ పూరకుండితి వంతగదిరి. 134

క. నాలావు నస్త్రపాండితి, దాలిమియును నేర్పు కలిమి తన్వీ వృథగాఁ
బోలదు కేవలబల ము, ద్వేలతపోబలముతో భువిం బరికింపన్. 135

క. అని చింతించి మనంబున, వనరాశిపరీతభూభువనసామ్రాజ్యం
బును పెదలి బ్రహ్మముషితకు, వనజాసనుఁ గూర్చి తప మవారితనిష్ఠన్. 136

గీ. సలుపుచున్న వాడఁడఁ బలిగొంటఁ బులితేంద్రుఁ యుండెనై మఱియయోగమునకుఁ
బార మెద్ది నేఁడు సారవిపంచికా, గీత పీఠుగవకుఁ ధ్రుతి నొకఁడౌ. 137

ఉ. ఇస్తుహనీయగానరవ మెచ్చుటిదో యని విన్నతాంతరం
గమ్మన నిర్ఘ్నరీతటులఁ గాంచనకిందఁఁబెన్న నానుజా
తమ్ములఁ గమ్మతావులకుఁ దావల మైచలతానికుంజపుం
జమ్ములలోన నారయుచు జాడల వచ్చి కుకూహలంబునన్. 138

ఉ. కెంపుజిగిత గణింప నక్కఱోదలి గుల గుబ్బగుతులం
దుంపెసలూడుకుంతలము ప్రత్యంతపుఁ బల్కుఁడేనియం
బెం పగుబాహువల్లరులజేరి నఖాంచలకోరికింబులన్
సాం పెసలూరకొమ్మ నినుఁ జూచితి నివ్వచభూతలంబు నన్ 139

ఉ. ఇన్ననఁబోఁడులం గలసి యిం పెసఁగన్ భవనైకమోహిన్
ద్యన్నిరవద్యరూపనవయావనశాలిని యిన్నగంబునైఁ
గొన్ననతీవజ్జింపములఁ గొనలఁ గానలఁ గమ్మకప్రపుం
దిన్నియలం జరించెద వనెక విధంబుల నాటపాటలన్. 140

ఉ. చొక్కిపుఁగుందనంపుజిగిసోయగముం గలముద్దుగుమ్మ యో
చక్రైరబొమ్మ యోకుసుమసాయక శాత్రుశీముఖంబు నీ
వెక్కడిదాన వెందు జరియించితి వెయ్యది నామఁజేయ మే
దిక్కున నున్ని నీవిధముఁ దెప్పఁగదే జగదేకమోహిని. 141

క. ఈతెఱఁగు పల్కుగాధి, త్పాతలపతిమాతి కిధికనమ్మదమున న
కాంతరమృగాక్షి వాచా, చాతురి మెఱయంగఁ బలికె నన్తితముఖియై. 142

సీ. జనికర్త నిరుపమచ్చాయాభినవరత్నజాలంబు గలసుధాజలధిరాజు
సహజాత ధవునివక్షమునఁ గౌస్తుభముతోఁ గ్రీడ సల్పెడురాయగేస్తురాలు
కులవిద్య జగము బేర్కొనుమాధురీసాధురీతిధురీణఁగీతలక్షి
రచ్చుపట్టు మనోహరసురాగమచ్చాయ లాలయుచింతారత్న కలితవేది

తే. చెలిమికత్తెలు రంభోర్వసీతిలోత్ర, మాప్రభృతు లగునప్పగోమానవతులు
కిమలభివభర్తహరిసభాంగణము లెపును, రమణఁ డెలువొందు నాట్యరంగములుమాకు.

ఉ. మేనక పేరు వేడకలిమిం దుహి నాచలరత్న కాంతిమ
త్సానుదరీధురీవిమలనైకతీపుష్పనికుంజపుంజితో

ద్యానతలంబులం బ్రియవయస్యులఁ గూడి కరాజ్ఞవల్లకీ

గానకళావిసోద మెసఁగం జరియింతు ననారతం బిటన్.

144

సీ. కడుభక్తి మాధ్యాహ్నికస్నాన మొనరింప గురుహేమకుంభవక్షోజ యోర్తు
దేవపూజకుఁ గమ్మపూవుపెత్తు లాసంగ నభిరామమృదులతాభాంగి యోర్తు
పలసినవేళఁ బక్వఫలంబు లర్పింపఁ గొమరుఁబ్రాయపుఁగల్గి కొమ్మ యోర్తు
జిలుఁగుఁబల్కుల నొద్దికలఁ బ్రొద్దు జరిగింప శుకమంజుభాషణప్రకర యోర్తు
తే. వ్యజనసంజనితాతిశీతానిలముల, దినకరకర్పూరి దీర్ఘ బాపనచరిత్ర
యోర్తు నీచెంత సంతతం బుండ వలదె, వననిధిగభీర గాధిభూవరకుమార. 145

క. కుందనమువంటి నెమ్మెయి, కంచె మరుజ్జలదశీతఖరకరకిరణా
మందార్తి నకట రాజపు, రందర నీ కీతవశ్చరణ మేలయ్యా?

146

ఉ. కొంచక శత్రుమండలముఁ గూల్చుట బంధుసుహృజ్ఞనాళి ర
క్షించుట రాజ్యవైభవముఁ జెందుట దిక్కులఁ గీర్తిచంద్రికలో
నించుట రాజధర్మము లనింద్యచరిత్ర సమస్తము న్విస
ర్జించి దురంతకాననధరిత్రఁ జరింతురె తాపసాకృతిన్.

147

సీ. ఆలంప నంతరిపురాంగనోత్తరై నీకు జంతుసంతానగర్హారవములు
సంచరింప నువర్ణ సౌధవీధులై నీకుఁ గఠినగండాశ్శశృంగాటకములు
మెనవంగ మది కిప్తమృష్టాన్నములై నీకు నారణ్యకందమూలాదికములు
శయనింపఁ గేళికానడనపాళులై నీకు ఘనసానుమదధీశకందరములు

తే. కాయమునఁ దాల్పఁ జిత్రాంశుకములై నీకు, నారచీరలు హరిజాజనప్రజంబు
లెక్కడితపంబు నీవంటిన్మృపకులోత్తమున కయో ! యిట్టివెతలు విప్రునకుఁ గాక.

మత్తకోకిల. అంబురాశిపరీతసర్వధరాధిపత్యముఁ బూని భ

వ్యంబు లైనసుఖంబు లొండ భవాదృశక్షీతిపాలలో

కం బయో ఋషి వోలె నీబలుగానఁ జేయుతపంబు లా

భం బ దేమి యొనంగుఁ గష్టపుఁబాటు దక్కఁగ మేనికిన్.

149

క. అని పల్కు వేల్పుఁడైదలి, గొనబుంబలుకులకు గాధికిమరుం డెలన

వృన్దనగుచు నిట్లను డెండం, బునఁ గలయగ్గలపువలపు ముప్పిరి గొనఁగన్. 150

మ. కనుఁగొంటి న్నును కామినీమణులఁ బెక్కండ్రజగద్గీతమో

హనసౌభాగ్యవయఃకళానిధుల నయ్యజ్ఞాక్షులం దోర్తు నీ

- కెనగాఁ బల్క విధాన కేని పశమే యిం కేల పశమాట లం
గన నీనెయ్యముఁ గోరి పచ్చితఁ జూచి కంజాశుగాఁతుండవై. 151
- చ. అర నెలతొల్పువేల్పు దురహంకృతి డాసి తడియలోచన
స్ఫుటతదవాగ్ని రూపు చెడిపోయి మనోభవుఁ డింతి నేఁడు నీ
తరళకటాక్షవీక్షణసుధారసశీతల సేచినా ప్తి ని
ధరపయిఁ గ్రమ్మఱం దనువుఁ దాలిచెఁ బాంఘలపాప మెట్టివో. 152
- ఉ. భావజాతూపులం బొడచుభారీపు గాయపునోప్పి దీప్తి నం
జీవనివై యభీష్టఫలసిద్ధికి భవ్యసుంద్రువల్లివై
తావల మైనమాహుపరితాపవిదాహ మదంపఁగా నుధా
జీవనరాశివై కరుణఁ జేరొనుమా కనుమా శుభోన్నతుల్. 153
- ఉ. త్రోత్తమెఱుంగుము తైపునరుల్ మెలిగొన్నపసిండిచాయఁ ద
ల్కొత్తుమిటారిగుబ్బకవ యుబ్బునఁ బేరెదఁ జేచ్చి తేనియల్
జొత్తిలుమోవి ముద్దు లిడుచుకొ నురతాంబుధిఁ జేల్పు వేని న
న్నిత్రతీఁ జిత్తజన్మఁ డలయింపఁడె సంపఁగి మొగ్గతూపులన్. 154
- చ. ఎడపక మారుఁ డిత్తుధను వెక్కిడి తుమ్మెడనారిఁ గమ్మపూ
బెడిదపుఁదూపులం దనువు బిట్టగలింపఁగఁ దాల్చికల్కి గో
ల్పడి యతిదీనవృత్తి వొదలకొ నిను డాసితఁ గూర్చిఁ బ్రబోవవే
తడయక పుణ్య మెక్కుడు గదా శరణాగతరక్షణంబునన్. 155
- చ. చలిమలఁ బెక్కుకాలము విశంకటశీతమరున్నిదాఘబా
ధలకుఁ జలింప కే నచలతకొ విధిఁ గూర్చి తపంబునిష్ఠఁ జె
న్నలర మనోభవుండు విశిఖాహతి మానముఁ జూట పట్టె భూ
సలి విరు లండ్రు వానిశరజాలము వజ్రకతోర మారయన్. 156
- చ. అనుడు మదీయరూపవిభవాతిశయంబున కమ్మహాతపో
ధనుఁ డసమాస్త్రశస్త్రజనితప్రబలాత్రి ఐహింఁచె నేఁ డలం
చినది యసాధ్యపుంబనికఁ జెచ్చెరి దైవము దోడు నూపె నం
చనుపమసమ్మదావృతమనోంబుజయై సతి మాని కి ట్లనున్. 157
- సీ. గాంగేయశోభాధగద్ధగితోన్నతప్రాసాదతలవిహారములు మాని
చతురంబునిధిమధ్యసర్వసర్వంసహప్రాజ్యసామ్రాజ్యభారంబుఁ దొలగి

- నవవయస్మిన్నిధానప్రియాకుచకుంభపరిరంభజ్యంభణపదవి వదలి
మాణిక్యభూషణాంబరపుష్పమాల్యానులేపనాలంకారలీల లుడిగి
తే. భసితహరిణాజినజటావిభాసమాన, తనుండవై వాయుభ్రంకితుస్తరతపంబు
నిష్ఠఁ దవలిననీవంటినియమశాలి, చలఁచఁ దగు నయ్య మాబోఁటిచెలులపాండు.
- గీ. అనఘ నీవంటియోగవిద్యానవద్య, మాననుఁడు పూర్ణసుఖ మెద్ది దాని మిగులఁ
గోరఁ దగుఁ గాక మారవికార మూఁది, యలఁతిసుఖమున కాసింప నర్హ మగు నె.
- మ. అవిభేద్యం బయి నిత్యమై యధిక సౌఖ్యశ్రీదమై యాజవం
జవదుగిఖార్జవబాడబజ్వలనమై సంపూర్ణమై లోకసం
ప్రవనీయం బగు నెద్ది తద్విమలతేజం బాత్తఁ జింతించుసా
రవివేకుం డతితుచ్చ మానుఖముఁ గోరం డెన్నిచుందంబులన్. 160
- గీ. కాపికాయనబిందుసంకలిత మైన, కలశపూరితవిమలగంగాజలంబు
క్షైవడి నిషిద్ధసౌఖ్యసంగతి భవత్త, పోమహిమ నిష్ఫలము గాదె పుణ్యచరిత. 161
- గీ. మనసుపాదునఁ బొడమి సమగ్రభక్తి, రక్తపరిప్లుతఁ దాలిమి ప్రాఁకు వడసి
తనరునీయోగనిష్ఠాలతామతల్లి, కనఘ శాతలవిత్ర మంగనలపాండు. 162
- చ. ఇడుమల కోర్చి కాననమహిం గరణానుగతప్రవర్తనం
బడఁచి సమీరపర్ణసలిలాన్నురితిం దప మూని కాలముం
గడపుమహామునీశ్వరశిఖామణి వల్పుసుఖంబుఁ గోరి యె
క్కుడువగ నూల్కానం గడులఘుత్వము ను మ్మిది నీకుఁ జూడఁగన్. 163
- చ. లత ధర నాటి నిర్మలజలపులిఁ బెంపఁగ నాఁడునాఁటి కా
యత మయి యేచి పూచి ఫల మందుతటి న్నిరు లెల్లఁ గోసి న
ట్టివలపాండుఁ గోరి మదనార్తి ననేకసహస్రవత్సరా
ర్జితతప మక్కుటా చెఱుతురే లవమాత్రనుఖానుభూతికిన్. 164
- క. నా విని గాధినుతుం డను, భావజనుమనశ్శరాసంభరమార్వీ
రావము సోఁకినవీనుల, కేవలన రుచించు నీయహీననయోత్తుల్. 165
- ఉ. భామలపాండు మోనికిఁ దపగిఫలహాని యటంచుఁ బల్కి తిం
కే మన నేర్తు నోమగువ యిట్టితపంబులు పెక్కు లైన దీ
క్షామతి సల్ప వచ్చు నవి సాధ్యము లెన్నఁటి కబ్బు నీదుము
క్రామఃపారశోభికుచద్రబృహత్పరిరంభసౌఖ్యముల్. 166

క. గాతమపత్నీసురత, ప్రీతాత్మఁడు దివిజపతిఁఁడ్రేమ గురుప్రీతి

పాతివ్రత్యముఁ జెడిచిన, శీతాంశున కేమి హాని నేకుఁడెఱుమా? . 167

శా. వాగీశాంఘ్రిసోజయుగ్ధజనవ్యాబీధనిష్ఠాపరి

త్యాగంబై మదనాంబకి ప్రహతిఁ జిత్తం బుత్తలం బందె న
య్యో గాంపకి రిత్తనాయకుల న చ్చుద్రేక మేపార సం
భోగాంభోనిధిఁ దేట్టి పొందఁగవ వే పుణ్యం బగణ్యంబుగన్ . 168

ఉ. మాదృశహానిపుంగవసమగ్రమనోఽభసిద్ధిఁ జేయు మో

మైదలి నీకు మిక్కులిశుభం బటు గావున నన్నుఁ బొందు మ
త్యాదలీల నంచు మదనార్తిఁ గనుంగన మోడ్చి మూర్ఛమై
నాదినరాజతేజఁడు రయంబున వ్రాలె మహీతలంబునన్ . 169

చ. అది గని జంకి పంకఁడశాంబక యమ్మకచ్చెల్ల ాధిజాం

దుదితమనోజవేదనల కోర్వక మూర్ఛితై నంచు జిల్లంబు
య్యోద దొలఁగంగ నాతనిపయిం బడి నీబైపుగుబ్బదోయిఁ బే
రదఁ గదియించి కౌగిలి తిడి యెత్తి మదిం బెనఁగొన్నకూరిమిన్ . 170

చ. తోడపయిఁ జేర్చి మోడ్పుంగనుదోయిఁ దుహరపయఁగికణంబులం

గడిగి పదాబ్జముల్ ననలఁ గ్రమ్మి పటిఁగి మలంది వ్రేలుకెం
జడ లొకయోఁకై ముడిచి చారుకుచాంచలచేల మూని లోఁ
జడిముడిపాటుతో మొగముచెప్పట లార్పుచు నేద దేర్పఁగన్ . 171

—|| సూర్యాస్తమయవర్ణనము. ||—

సీ. పూర్వగోత్రత్యాగమున కచ్చగించుటఁ దమి చనఁ బద్మినిఁ దగిలికొనుటఁ

గువలయతోభక్త్యర్థణయైక్రిఁ బ్రబలుట హరిపదోల్లంఘనత్వరితుఁ డగుట
నరుల విచ్చలవిడి నలరారఁ జేయుటఁ బుణ్యజనద్యేషిపొందుఁ గనుట
సరసులజీవనహరణం బొనర్చుట గురుభామహితవృత్తిఁ గోరి మనుట

తే. నతిరయంబున లజ్జానతాస్యఁ డగుచు, నవగతానూనవసులక్ష్మీ నఘము లెల్ల
నడఁచికొనుబుద్ధి నేగెనో యన నినుండు, చనియె సంతంతర బక్ష్మిమళరధిదరికి .

చ. చనవున వెంట నంటి నిమిషం బెడఁ బాయక వచ్చునన్నుఁ గై

కొనక నిరాకరించి మది గోనిధిరాడ్డిగఁధీర లోచనా

- జనితనవాసురాగవివశత్వముఁ దాల్చె నినుం డటంచు నం
దు నిల కనూయ నా మరలెఁ దోడన చాయ విచారశీలయై. 173
- చ. పరుణాదిగజ్జగంధి గని వచ్చు నినున్ జనదృష్టిదోషసం
హరిణమనీషమైఁ దిగిచి యాతనిక్రవలఁ బాఱఁ జల్లుశో
ణరసపరిప్లుతాశనకణంబులు నాఁ డగ నాతపస్సుర
చ్చరమధరాధిరాట్టిఖర సానుర్మురీజలశీకరచ్చటల్. 174
- సీ. చరమభూధరకూటజనితిస్సుటాశోక సరస్వనూనగుచ్చం బనంగ
నాథాభిముఖపరుణానిమస్తతలాగ్రకురువిందవర్తులాభరణ మనఁగ
సమయాధికారిపార్శ్వమహితలన్యస్తతరుణారుణాతపత్రం బనంగ
పాశభృత్తేఽశికాప్రాసాదశిఖరాగ్రఘటితిజాంబూనదకలశ మనఁగ
తే, గగనరమ ముందు రాఁగలఘననిశాట, చోరభయశంకతస్వాంతయై రయమున
జలధిపేటిక నిడి డాఁపఁ డలఁచికొనిన, తనదువెలలేనిమణి యనఁ దనరె నినుఁడు.
- మ. సమయానేకపధూతలేఖితటిసీసంజాతభర్తాంబుజా
తము నా వ్రాలెఁ బయోధి నభ్రమణి తత్సంపాతవేగోన్నమ
త్సముదంచద్రజ మంబరం బలమె నా సాంధ్యద్యుతుల్ గ్రమ్మెఁ ద
ద్భ్రమరీజాలము నద్దొసల్గమిచె నా రంజితైఁ గ్రంజేఁకటుల్. 176
- సీ. అతులత్రయావపుష్పతనవేగోన్నమత్సింధుగర్భాద్వాగ్నిశిఖ యనంగ
జలధీశయోగకాంక్షాల్లిప్తచరమదిక్షార్దీకుచాగ్రసిందూర మనఁగ
క్షితిసురాంజలిపుటోత్తిష్టార్ఘ్యవాఙకణాస్త్రోత్పన్నమందేహరక్త మనఁగ
విరిహితీలోకసంహరిణప్రయాణకృదతిరాడుసుక్రోధరస మనంగ
తే. నరుణకిరణావసానాపరాద్రినివన, దలఘుశమిరాట్కరాలిజ్వలితగాఢ
తరమతాశశిఖాపరంపర యనంగ, జనము లీక్షింప సంజెంజాయ పొడమె. 177
- చ. ఇనుఁ డపరాశఁ జేరిన సహింపఁగ రానివియోగభాఁవే
దనలఁ గృశించి యంబుజిని తప్తిమైఁగంబుపయి న్వివర్ణత
ల్లనఁబడఁగా నిజోదరమిశ్చద్భ్రమరీకృతియుంక్రితిచ్చలం
బున విలపించె నీధురసపూరనిరంతరబాష్పసంగతిన్. 178
- గీ. సలిలకుల్యాగమాంతిద్విజవ్రజారి, వములతోఁ గూడ నేకీభవమ్ము లగుచు
సలిలకుల్యాగమాంతిద్విజవ్రజారి, వమ్ములు శ్రుతిప్రమోదకరమ్ము లయ్యె. 179

ఉ. చాయమగండు గ్రుంకె వెనుసంపద పెంపటి చక్రరక్షుతో

పాయకళావిహీనుఁ డయి పశ్చిమవాంధి చంచు జేగ రే

రాయనిఁ గాలదూత నుకరప్రభుతాప్తికఁ బిల్చునేరెలుం

గోయనఁగా నిరంతరశకుంతలవంబు నెలంగె దిక్కులన్.

180

సీ. కమలజాండవనాంతరమునఁ ద్రిమృదుకాలభిల్లన కవతంగసింఛపాళి

మురువు గోల్పడినకుముద్వృత్తిదశనేత్రరంజనంబునకు శుద్ధాంజనంబు

విభుసన్నిధికి డాయునభిసారకాకటివీరంబునకు నీలవసనరాజి

యనసమాగమనోత్సహన యానిశావహూస్తనపాళిక మృగీమదప్రజంబు

తే. కామినీరచితాగరుహమసమితి, గాదె యిది యనఁ గరటిరాక్షసవిరోధి

ఘనశిరోధిహాలాహలగాఢదీప్తి, నంధకారంబు నభ మెల్ల నాక్రమించె.

181

సీ. కాలకంధరకంఠకాళిమ నిరసించి నీలోత్పలద్యుతి నిగ్రహించి

ఋభుగణప్రభుమణీపుణుల నుల్లస మాడి హలికటిపటిలీల నగడుఁ జేసి

ప్రావృడంభోధరప్రథలఁ బాములఁ బెట్టి తాపింఛరుచులరారావు లుడిపి

మలచూలిమేనిచాయల దినంతులుగొట్టి భాస్కరజాశ్రీఁ దిరస్కరించి

తే. నందనందనమ సకన్యస్తభుజగ, భుక్కులాపచ్చటారుచిన్నూర్తిఁ దెగడి

దిక్కులంఁదెల్లఁ దామయై యుక్కుమిగిలి, కరముఁ బెంపొందిచ్చు చీకటులుమెఱసె.

సీ. సాంద్రీభవత్తమస్సవిత్పజాలహరిలో బెళుకు బేడిసమీలతకుంకు లనఁగ

రమణీయగతిఁ జకోరకుమారికలు గుంపుగొని యాడువెన్నెలకుప్ప లనఁగ

వనజభిద్రజనీవివాహోత్సవారంభమునఁ దోచుజాబాలమొలక లనఁగ

ననిమిషాళి ప్రదోషమున ఘోరటికిరంబుపైఁ బెట్టుమంత్రపుష్పంబు లనఁగ

తే. నంబరశ్రీకుచాగ్రవిలంబమాన, విమలముక్తామణీహరివితతు లనఁగ

నంతరము లేక దిశ లెల్ల నాక్రమించి, కొమ రెసఁగె నింగిఁ దారకాసముదయములు.

చ. గురుతర పాంధహృత్సవనకుండనిగు ప్తశీలీముఖాన్ని దు

ర్భరసుమనశ్శరాసగుణరావమనూక్తిమనోజయజ్వరా

ద్రరసఘృతాహుతిక్రియలఁ రద్దయు సంజ వెలుంగఁ జేసె నాఁ

గర మెసఁగెం బ్రదీపకళీకాచయముల్ నిలయాంతరంబులన్.

184

వ. అంత.

185

—|| చంద్రోదయవర్ణనము ||—

- చ. ఎనసినప్రేమతోఁ గువలయేందిర కుత్సవ మాచరింప హె
చ్చినపరచక్రగర్వము నశింపఁగఁ జేయఁ గళాభిరాముఁడై
యనువుగ వచ్చురాజు విడియ న్దునుము న్నమరుల్ ఘటించున
ర్జునపుంబటికుటీర మనఁ జూడఁ దగెం దొలుదెల్పు చూర్షునన్. 186
- చ. వలపులవింటివానిదశవాయి చికోరమనోరథంబు లే
వెలదిమగండు బాల్కడలివెన్న నిలింపగఁజాన్మరాశి చు
క్కలదొర శూలిహాళిమణి గల్వలవిందు తమంబుగొంగ చ
ల్వలగని జింకతాలుపు కళానిధి చూర్షునఁ దోచె నత్తిత్తన్. 187
- ఉ. పంచశరం డఖండశరపాలి వియోగిజనాళి జాలిఁ దూ
లించె సగోజరాజి ముకుళించెఁ జకోరకజాతి ప్రీతి న
ర్తించెఁ గుముద్వత్తీనికరదీధితి మించె వియత్తమంబు శో
పించె రథాంగమండలి కృశించె దురింతవిషాదవేదనన్. 188
- క. మంజుతరపుల్లహల్లక, గంజా మధుపానజనితగాఢమదోద్వృ
త్తిం జతగూడి మధుప్రత, పుంజము లిచ్చానువృత్తిఁ బొల్పెనూరెన్. 189
- గీ సమయగోపాలకాగ్రణి చదలువేరి, మరభిజాబిల్లి పాదువునఁ గర మెసంగు
విమలచంద్రికాదుగ్ధపూరములు వీదికి, ఘనతరచకోరవత్ససంఘముల మనిచె. 190
- ఉ. ఆశమిలోకలోకహితుఁ డంత నితాంతనిలింపలోకబా
లాశిరోపచారవిధలం గులిశప్రతిమానభీమకా
మాశుగవేదనాసముదితాతనుమూర్చుఁ దొలంగి పద్మసం
కాశనిరీక్షణాంచలయుగం బపు డల్లన విప్పి చూచుచున్. 191
- క. వనితా నీయతి కృప భా, వనితాంతమనోజశరదవజ్వలనశిఖా
జనితాతితాప మెడలితి, నని శాపసమాళి మఱియు నంగన కనియెన్. 192
- సీ. కమ్మతెమైరిల బొందమ్మిపుప్పొడి గ్రమ్మ వలచువేలుపుఁజేటికొలఁకులందుఁ
జదలుమ్రాఁకులనీడఁ జలివెల్గెనావేదికలఁ బ్రోది ద్రాక్షపందికులక్రిందఁ
గపురంపుటనఁటిచొక్కపుమంచునీటిబోదియల నెత్తావేపూఁదీపపాదల
నెలదేఁటిజోటిపాటలతేట లలరుమల్లిక లల్లికొనినమానికపుదరుల

తే. ననుదినము నన్ను సురతిసుఖాంబుగాఁ, దేల్చి మనిచెదొ లేక ప్రదీప్యమాన
నూనశరశూరిమలిశోపమానవిభు, జూలకభిపాలుగాఁ జేసెదో లతాంగి. 193

చ. ఆన విని యింతి యిట్లును ననంతతిపోమహిమాభిరామ నీ
మనసున కెద్ది యిట్లు మది మా కొనరిందుటకంటె నొండు శో
భన మింక నెద్ది నీచరిణపంకజనేనఁ గృతార్థురాల నై
మనియెదఁ బెద్దకాల మన మానివరుండు ప్రహృష్టచిత్తుడై. 194

చ. ఒకసెలయేటిచెంతఁ గన నొప్పునసాలసువర్ణపాటలీ
వకుళికదంబనింబవనవాటి నమందమిలిందడంపతి
ప్రకరనినాదమేదురిముఁ బల్లవపుష్పలతాభిరామ మొం
డొకలవలీలతానన మూర్జితసారభకాంతికాంతమున్. 195

చ. కని యరుణప్రవాళచయ కాంతికలాపమణిప్రదీపిక
ల్లసుక మరుత్కిశోరవిగళత్సుమకొరకశుక్తిజాతనూ
తనశుభరంగవల్లకల డట్టపుపుష్పరజంపుధూపవా
సనల నళినగానముల జా నగు నేలకితీవయింటికిన్. 196

మ. కెలనం గేళిసరోసుపంగమదభృంగీకంఠసంగీతమం
గళనాదార్పణిఁ దీవతోయ్యలులు వేడ్క న్నవ్యశోణచ్చదాం
చలహస్తంబుల మొగ్గముత్తియపునేసల్ జల్ల మందానిల
చ్చలనం డాసి సుధాకరోపలసమంచద్వేదికానీనుండై. 197

క. నెలరాజగతి నలరి యా, నలరాజసమానమోహనశరీరుం డ
వ్వలరాచపట్టివిరితూ, పులరాయిడిఁ గెరలి వేలుపుంజెలి కనియెన్. 198

క. రమ్మా యివ్వల పాఁగఁ డ, రమ్మా మారవ్యభాభర మ్మాత్మవికా
రమ్మానఁ జేసె ననుఁ జేర మ్మానవతీమణీ కర మ్మాదరిణన్. 199

చ. అని యలవేల్పుజవ్వని నిజాంకమునం దిడి కుంతలంబు ల
ల్లనఁ డమిచే నఖాంచలములకొనవరించి కుచోత్తరీయ మొ
య్యన సడలింపఁ దద్విమలహారవితానము నూడ నొప్పెఁ గాం
చనగిరిశృంగసంగతవిశాలపయోర్ధురధారకైవడిన్. 200

సీ. బెళుకుఁగందోయికజ్జల మేచకచ్చాయ మెఱుఁగుముంగురులడాల్ మేలుగొసర
భరితనాసాంగకాభరణముక్తాదీప్తి చిటునవ్వువెన్నెలఁ జెలిమి సేయ

నిగనిగల్ గులుకుమానికపుసాములతీవి తరుతటిద్రోచుల ననుసరింపఁ
బస మించుకొనుంభవసనాంచలశ్రీలు చరణశోభానమర్చుల మెలంగ
తే. మోము మోమునఁ జేర్చి యామోదగరిమ, నుదతి వృగమదచందనసురభితోన్న
తస్తనాశిథిలాశ్లేషనిస్తుతక, సౌఖ్యమునఁ దేల్చె నమ్మనిస్వామి నంత. 201

చ. సమధికమోహవిభ్రమరస మ్రేదఁ గ్రమ్మఁ గవుంగిలింప న
య్యమరవిలాసిసీగురుకుచాంతరసారమృగీమదద్రవాం
క మయి తపోధిరాడ్భసితకాంతిమదుద్యదుర్లభంబు పొ
ల్పుమరె వినీలమేఘశకలాప్తహిమాచలసానువైఖరిన్. 202

ఉ. భూనతమామకాలఘుతపోమహిమంబు ఫలించె నంచు న
మ్మాని సమగ్రహర్షరసమగ్నమనోంబుజుఁ డయ్యె లేఖపా
తీనవిలోచనాకుచతటీఘటితాఢిలోపగూహన
శ్రీ నిరవౌండె ముంగిట దరిద్రుఁడు పెన్నిధిఁ గన్నచాట్టునన్. 203

సీ. జిలుంగుఁజీకటుల కెగ్గు లానర్చుకప్పుఁబెన్నెఱిగుంపుఁ గెంగేల నిమిరి నిమిరి
చిటుతబొమ్మంచువాతెఱిదొండపంటిపై నునుగెంపు మొలకల నునిచి యునిచి
యపరంజి మెఱుంగుటందపుడాలుబిగిగబ్బిగుబ్బల గొంగిట ప్రచ్చి గ్రచ్చి
చిక్కిలియద్దపుచాయలకు దాయ లగుతేటచెక్కులఁ గొనగోట నొక్కి నొక్కి
తే. ముదముదళుకొ ట్కెగ్గరికల్ మొలకలెత్తఁ, గునుమశరతంత్రసంధానకుశలుఁడయ్యె
నయ్యమిస్వామి యెంతమహాత్ము లేని, వసుమతీసలి స్త్రీలకు వశులు గారె. 204

మ. తతిబంధాన్వితమై విముక్తనవముక్కాహారమై యనుష్ఠటం
చితవాగంకురమై గళత్కిటితటిచీనాంబరంబై సమ
ర్పితబింబాధరమై వినీలకుచభూభృన్దండలాశ్లేషమై
యతి కంభోజదళాక్షికో నురత ముద్యత్సౌఖ్య మిచ్చెం గడున్. 205

క. ఏలానికుంజమణిమయ, లీలామందిరనితాంతలేఖప్రమదా
హేలాసురతనుఖశ్రీ, లోలాత్తుం డత్తపోబలుఁడు విలసిల్లన్. 206

— ❦ సూ ర్యో ద య వ ర్ణ న ము. ❦ —

చ. అనుపమరాగసంకలితుఁడై యుదయాచలశృంగపీఠి కొ
య్యనఁ జనుచెంచునయ్యనుఁ డటం చలరాజకరాప్తె గుందుప

ద్వినులమనంబునం గలఁక దీఱఁగ భావిశుభంబుఁ దెల్ప వ
చ్చినక్రియ వేగుఁజుక్కి వొడిచెం గమనియవిపాండుఁడ్యుతిన్. 207

మ. ప్రకటాశాంతరగామిపాంధవితప్రస్థాన వేశాభిసూ
చక ముర్వీసురనిత్యకర్తృమయజ్ఞానప్రపంచ బన్ధుచం
పక నాసాసురలైకలోలరమజామర్నాంగ నాకర్ణరం
ధ్రకతోరాశనియై చెలంఁగ సరశాఽప్రధాన ముద్బేలమై. 208

చ. తొలఁగె వహువరాఽఖిలదోగుపగూహము లప్పదిక్కుఖం
బులు దెలివొందెఁ గోక చయముల్ గవగూడి చరించె దాఁకం
బులు సమసె న్ననోభవుఁడు పుష్పధనుర్గుణ మెక్కుడించె ద
మ్ములు మెఱసెం జకోరకసమాహము లూఱటఁ బొందె వేకువన్. 209

క. జలజారి యపరిదిశఁ జె, న్నలరెక బింబావఃష్టుఁ డగుచు వసుశ్రీ
దొలఁగి ప్రభుత్వాంతము సం, ధిల నేరక సిరులు నిల్చునే పరికంపన్. 210

గీ. మధుపగుణయుక్త గలవాని మైత్రి బాంధ, జనవధంబున బొడముదు స్తరతరాఘ
మంటికొని యంకమిషమున నంబురాశి, వైచె ననఁ గ్రుంకె నంత జైవాత్మకుండు.

గీ. కుముదినుల నేలి పద్మనీసముదయముల, సిహిలు గొని సద్గణంబులమరువు మాన్ని
చక్రపాలనవిముఖుఁడై సంచరించు, రాజునకు ధాత్రి నాపద రాక యున్నె. 212

చ. అరుదుగ నాత్మ నాయక సమంచితసాంద్రకరాభియోగజా
గరజనితశ్రమం బెడలఁగా దళలోచనముల్ మొగిడ్చి పాం
పిరి నుఖనిద్రఁ గూరె గుఱు వెట్టుచుఁ గైరవిణీవహుటి బం
ధురనిజగర్భసంగతమధువ్రతగానర వచ్చులంబునన్. 213

సీ. తఱివెఱ్ఱ కమలినీతాపంబుఁ దీర్చు జేకొనురసనిందూరఘటిక యనఁగ
నొడలిచూపులఁజేనికడకొమ్మనుదుటిపైఁ దఱుకొత్తుకాశ్శీరితిలక మనఁగఁ
గవఁ బాసి నొగులుజక్రవదంట తొలుమేన భిక్త నోచిననోముఘల మనంగఁ
బొడుపుగుబ్బలి నెత్తమున దోచి వెలుఁ గందునభినవాళోకలతాంత మనఁగ

తే. సమధికధావృంతనిర్మగ్న సకలవస్తు, సముదయాలోకనోత్సాహజనసమాద
రామహాతితమణిదీప మనఁగ వాస, రేంద్రుఁ డుదయించె గాంతిని స్తంద్రుఁ డగుచు.

ప. అంత.

215

- సీ. నృత్యదున్నత్తబర్హి కలాపరమఁ దెల్పఁబ్రదిలి జాతినకబరీభరంబు
తారకాన్వితసుధాధామవైఖరిఁ జూప విమలఘర్తాంకురావృతముఖంబు
సంధ్యారుణోత్పలచ్చవిసాంపు నూచింప నిద్రాసుఖవిరక్తనేత్రయుగము
పరభృన్నివీడితపల్లవశ్రీఁ జాట రడననందళితాధరస్థంబు
- తే. భృమరనికురుంబసంబంధనుమగుళుచ్చు, లీల నెఱపఁగఁ బెనఁగొన్న నీలహార
శోభితోత్తంగపీనవక్షోజపాలి, తనరె నురతాంతవిశ్రాంతిఁ దలిరుఁబోడి. 216
- చ. అలఘుముఖాబ్జదీప్తి నయనాంచలమినగభస్తి వేణికై
వలరుచి గుబ్బజక్రవక్ నృదుబాహుమృణాళసంపద
న్లలితగళాబ్జరేఖ నతనాభిజలభృమవిభృమంబునం
బాలు పగునఘ్నరస్తిలకముక్ జత గూడి మునీంద్రుఁ డత్తఱిన్. 217
- చ. సరసం దీర్ఘక లూర్హికానికరహస్తశ్రేణిక న్వారిశీ
కరముక్తామణు లోలిఁ జల్ల నుమనోగర్భాసమైన త్తబం
భరగానంబులు వందిసన్నతులు గాఁ బైపై జెలంగ న్వనాం
తరనానావిధసద్విజౌత్కరముఖాంతర్భాషణాశీరుతుల్. 218
- ఉ. వీలకీటీవయి లెడలె యిందుశిలామయమందిరంబుల
స్థాలితరత్న కోరకకలాపనితాంతరుచిప్రదీపికా
జాలనువర్ణకందరనిశాంతములక్ గగనాపగానరః
కూలవనాంతరాళసుమకుంజతలంబుల సంచరింపుచున్. 219
- సీ. కందుకుం దెడలినకల్పపూవులవిందు కవ దొలంగనిరథాంగకయుగంబు
కతినతావాప్తిని గెననమేల్పవడంబు పొదలఁ దూఱనితేఱికిదమచాలు
పంకసంకరవృత్తిఁ బాసినతమ్ములు పొడనూపి రూపతి పోనిమెఱపు
కరసానఁ బట్టనికాముశరమ్ములు పెనుమ్రోత సుశ్లఁ జిక్కినిదరంబు
- తే. ముదితనీమోముఁజనుదోయిమోవిఁగురులుఁగన్నుఁగవమేనుఁజూపులు గళముసాంప
టంచు గాధిజుఁడొక్కిక్కియవసరమున, గమలముఖినిట్లుగొనియాడుమమతఁదవిలి.
- చ. వెలఁదుల కెల్ల మిన్న యగు వేలుపుటన్నవగన్నుసన్నఁ జెం
తల నివసించు మాట జవదాటక త్రిమృదు మత్పురాతపః
ఫలమున దీనితోఁ జెలిమి పాటిలె నాకని సంతసిల్లు న
గ్గలముగ నమ్మహామునిశిఖామణి నెన్నుదిహర్మి యెట్టిదో. 221

ఉ. స్నానపయస్సరోవరము చామకటాక్షసుధారసం బజ
ధ్యానము గొమ్మరూపరుచియావనస్సత్తి సత్పురాణగా
ధానిబిడప్రసంగములు తన్వివృద్ధాక్షులు సత్యలోకసౌ
ఖ్యానుభవంబు పంకజదళాక్షీరతంబు యతీంద్రమాళిన్. 222

చ. పగలురు రే యు నింతి నెడఁబాయక కాయజచాపఁజెనీ
విగళితపుష్పిబాణపరివేదన కోడి యనేకకాలమి
ప్పగిదిఁ జెలంగె గాఢిజుఁ డపారమనోజవికారచిత్తుఁడై
మగువలపాత్తున నైలగుమానుల కెడఁ దపంబు లారయన్. 223

చ. శరదముఁ జంచులాలితకచండిమునకొ రవిఁ జాయకైవడిం
దరళము హారవల్లరివిధంబున నమ్మనిరాజుఁ గూడి నుం
దరి బహుకాల మిష్టసుఖదం బగుభంగిఁ జరించి దౌహృదం
బరుదుగఁ దాల్చి యొక్క తనయకొ సనయం గని కొన్ని నాళ్లకున్. 224

చ. సముచితభక్తిఁ గేల్తాగిచి సారసుధామధురోక్తం బల్కె న
య్యమి కనఘావతంస వినుమా భవదీయసపర్య నింతకా
లముఁ గడఁద్రోచితిం జలిమలం గృప నా కింక నీ వనుజ్ఞ ని
వృమరపతికొ భిజింపఁగ రయంబునఁ బోయెద నింక నావుడున్. 225

ఉ. ఈదృశలేఖయోషిదభిహృద్యవచికిలనాదరాన్వితం
డై దృఢబుద్ధి గాఢితనయాగ్రణి వల్కెఁ దుషారభూమిభృ
న్నేదురరత్న కండరవనీసరసీనుమకుంజపాళి న
వ్వాద మెలర్ప నీవలన ముద్దియ కంటి నభీష్టసౌఖ్యముల్. 226

ఉ. తుంటరిమారుబారిఁ బడఁ ద్రోయక పూవునఁ దావి పోలె లో
గెంటునికూర్చి నన్ను బ్రతికించి యశంబు వహించి తంచు వా
ల్గంటి దృఢాసురాగమునఁ గౌగిట గ్రుచ్చి యతండు పోయి ర
మ్మింటిక నా లతాంగి ముని కంతయు భక్తిఁ గృతప్రణామయై. 227

చ. కనికర మింత చొప్పుడక కన్నకుమారిక మీఁద నీధునీ
ఘనపులినాంతరస్థులవికస్వరసీపనికుంజసీమ నొ
య్యన నిడి వేల్పుఁదోయ్యలి వయస్యలఁ గూడి నగార్చిప్రోలికం
జని హర్షఃసేమఁ గాంచి నిజసద్గుణమునందు వసించె నంతటన్. 228

- చ. శిలఘనమస్తరాజ్యవిభవాలిశయంబుఁ దొలంగి నారచీ
 టు జడ లూని కాననధరం గలయాకలముల్ భుజించి ని
 స్థలమతిఁ జేయు నాతపము సౌరవహారతిసౌఖ్యలీల వ
 శ్చిలఁ దుది ముట్ట కింకెఁ గద గ్రీష్మసరిత్సలీలంబు చాట్టునన్. 229
- క. డడచన్న పనికి నెప్పుది, నడ లూనఁగ నేల నీహిమాద్రి వదలి యొం
 డెడ నే ఁజేయుదుఁ డప మె, క్కుడునిష్ఠ నటంబు గాధికోమరుం డరిగన్. 230
- చ. 231

గ్రీష్మ ఋతు వర్ష నము.

- నీతి. శితిత్వసింధురాడ్ధరిదాశుగోధూతమరజగిపరితపుష్కరతలంబు
 ప్రబలత్రిధామదీప్యజ్జ్వలికాదగ్ధన మస్కరోన్నమస్తా కైకంబు
 వ్యదిదినాభిషువినిర్దళితకాననమృగస్తామమస్తనస్త శోణితంబు
 శ్రికదృక్పంబరభ్రాంతిక్పద్దశదిశాభ్రామ్య స్తరీచికాబంధురంబు
 తే. శతురక్షవర్తకకరాగ్రజాలజాల, పరిగృహీతవినశ్యదంభస్తటాకి
 తధునీగర్భజనితమత్సర్యవ్రజంబు, గ్రీష్మవాసర మరుదెంచె భీష్మమగుచు. 232
- చ. శురుదవహవ్యభుక్పిఖలు గోత్రజశుష్కతరుప్రకాండము
 భీరగణిఁ గాల్ప వి ట్టైగయుఘామము గన్నులఁ గప్పఁగో విభా
 రరఁ వాజి దారిఁ బొడఁ గానక యనజడస్వభావమై
 కరము జవంబు వీడె ననఁగాఁ గడుదీర్ఘము లయ్యె ఘక్రముల్. 233
- చ. శివక పుష్పయై ధర యహీనసమీరవిఘాతకాల్తలీ
 శన హాలరాశి పయిఁ గన్నడఁ బర్వమహారజోమిషం
 లు పొందె నొక్కవెలిపుట్టము మేలుముసుంగుఁ బూని య
 కార్తిక దెల్పి సురదీర్ఘకఁ గ్రుం కిడఁ బోవుచాట్టునన్. 234
- ప్రి సదధ్యసంగతి జగద్విఖ్యాతభాస్వద్భనా
 బెం పయి చంచలాత్తత మెలంగి న్నాకుఁ గా దంచుఁ గం
 వోయఁ దడియమైత్రుఁ జెలు వొందం గోరి శంపల్దవః
 3 నా నిశ్కాగిరులఁ గన్నట్టైక దవజ్వాలికత్. 235
- బూని వినతావనితాగ్రసుతుండు హస్తతా
 తమున మాటిక వి ట్టదలింపఁగా హరు

- ల్పరువులు వాఱుచో సెలవులం బయిపై దిగజాఱుచట్టి పె
న్నరువులు నా వసుంధరఁ గనుంగొన నయ్యె మచికాచ్చటన్. 236
- మ. దగ దొట్ట న్నదిలో జవంబు సెడి పాంథశ్రేణి మారప్రయా
ణగతగ్గాని సమీపదృష్టమృగతృష్ణాపాళి నీ రాస డా
యఁగఁ దోడ్తో నవి వెన్నకై చినఁగ దైన్యం బూని రా దప్పి వా
యఁగ నీరం బిడి నేడఁ దేరురు ప్రపాద్యత్కాంతల లవ్వేసవిన్. 237
- మ. అల సూర్యోదయవేళ మేలుకని హైమాంభగితన్నాతులై
చలువన్ గట్టి యలంకృతార్చివసుమస్రచ్చందనామోదసం
కలితాంగంబుల గోమనోజ్ఞదధియు క్తస్వచ్ఛపాశ్చేయభు
క్తుల నానాశిరోపచారముల భోగున్ దోచి రవ్వేసవిన్. 238
- మ. ఇ ట్లఖిలలోకసంతాపకారణం బైనయాగ్రీష్టకాలంబున. 239
- చ. ఇనుఁ డుదయాద్రిమీఁద నుదయింపఁగఁ బ్రాంతవినిర్ఘరాంబుమ
జ్జనముఖకాల్యౌత్సవములు సల్పి యొకానొకనాఁడు కాననం
బునకు సమిత్కుశప్రసవముఖ్యఫలగ్రహణేచ్ఛ మానసం
బునఁ దళుకొత్త శిష్యజనమున్ భజియింపఁగఁ బోయితిం జామి, 240
- చ. చటియలఁ గొండలం దిరిగి చాయమగం డతితిగ్గరోమలం
గొఱువులు సూఁడఁ దాల్చిరహిఁ గోల్పడి ప్రమాఁకులనీడఁ జేరి యం
దఱముఁ దనుశ్రమం బెడలఁ దామరసాప్తుఁడు పశ్చిమాద్రికై
యొఱగ సమిత్కుశాదికము లూఁది యటం గనుఁగొంటిఁ జేరువన్. 241
- సీ. తావుల వెదచల్లుతమ్మి నెమ్మైగముతో శఫరీచలత్కటాక్షులతోడ
గమనీయతరకంబుకంధరరేఖతో భృంగనీలాలకశ్రేణితోడ
గురురథాంగవిహంగకుచకుంభభరముతో రమ్యశైవలరోమరాజితోడ
సలలితావర్తవర్తలనాభిగరిమతో నుకరి భుజామృణాళికలతోడఁ
తే. దరశితరకంకణోర్చికాన్సురణతో విచిత్రనిర్మలమౌక్తికశ్రీలతోడ
నలరుఁ గలహంసగమనలీలాభిరామ, మాలినీ నామశైవలినీలలామ, 242
- ఉ. సారసుధాసమానజలశాలిని మాలినిఁ జేరి తీరకాం
శారసుగంధబంధుల తాఫలపుష్పనికుంజమంజులా
గారవిహారదూరితవిగాఢనిదాఘవిభాకరప్రభా
ఘోరతరా ర్చినె యచటఁ గొండొక సేపు వసించి యంతటన్. 243

చ. సలలితమాలినీనికటనైకతవాటి లతాంతసౌరభా

మలినకదంబభూమిరుహమధ్యమునన్ భ్రమరీకదంబమున్
కలరుతి జోల వాడ వలిగాడ్పుల సారెకుఁ దూఁగుతీరగయు
య్యెలఁ దలిరాకుఁబాత్తుల పయి నిద్రిలసిల్లుకుమారికామణిన్.

244

గీ. కని శకుంతలాతిగరుదంశుకాచ్ఛాద, నమునఁ దరణికిరణసముదయార్తిఁ
బొరయ కుండఁ గూర్చిఁ బ్రోది యొనర్పఁగా, గదియఁ బోయి వెఱుగు గదుర మనికి.

సీ. ఇది మాలినీనదీభృతశుక్తిసంజాతలలితముక్తారత్నతిలక మొక్కొ
యిది రతిమానినీహితచిత్రకారకరచితచామీకరప్రతిమ యొక్కొ
యిది యధికోన్నతద్విపాంతరోద్భవలసమానవిద్రుమలతిక యొక్కొ
యిది దివ్యబాలికాకృతి దాల్చి విలసిల్లువిసినాధిదేవతావిసర మొక్కొ

తే. కానిచో నీమనోహరాంగకశుభాంక, సౌకుమార్యరుచిఱిబ సన్నుతింప
మనుజశిశువుల కిలలేశమాత్రమైనఁ, గలదె యని సంభ్రమంబాత్తఁ గడలుకొనఁగ.

గీ. జగదభిష్టుత్యరూపలక్షణనిధాన, మీనినువు నింహళిభాదిమృగసమాశు
లమ్మడవి దుర్గమము మర్త్యులకుఁ దలంప, నిచట నొంటి వసించుట కేమి కతము.

గీ. అని యభిష్టానదృష్టిచే నాత్మ నెఱిగి, మేనకాగాధినందనానూనగర్భ
శుక్తిముక్తాఫలం బని జోక దానిఁ, గేలుగవ నెత్తి యెక్కునఁ గీలుకొలిపి. 248

చ పడఁతుక సంతతిం బడసి భావమునం గడుకూర్చి నుగ్గఁబా
లిడి యెడఁబాయ కెప్పుడు మహీస్థలిఁ బెంచుచు పృథ్వి గాంచిన
ల్లడఁ దనయింట ముంగిటఁ దగం జరియింపఁగఁ జూచుఁ గాక క
ట్టిఁడి యయి యేటిలోపల వడిం బడఁద్రోచునె కన్నసంతతిన్.

249

చ. అని యిటు లన్నిలింపవనజానన దూఱుచు నక్కుమారి న
క్కున నిడి తెచ్చి యెక్కు డగుకూరిమిఁ బెంచి మదాశ్రమస్థలం
బునఁ గలవస్తుజాలమున ము నిద్రిసినోర్వి శకుంతరక్షఁ గై
కొనినది గాన నెంతయు శకుంతల నాఁ దగుకే రొసంగితిన్.

250

వ. తరుణుల కిరువురు జనకు లభయప్రదాతయు నన్నప్రదాతయుఁ, బురుషునకు
మువ్వురు, జనికర్తయు నుపనీతయు విద్యాప్రదాతయుం గావున దీని కేనభయా
న్నప్రదాత నగుట జనకుండ నైతి, నా కిది కుమారి యయ్యె నని కణ్ఱుం డచ్చు
నీంద్రునకుం దెలివిన సంతసిల్లి యతిం డతని వీడ్కొని సగౌరవంబుగా నిజాశ్ర
మంబునకుం జనియె నివ్విధంబున.

251

- క. భూయువతీవర యిట్టిది, నాయది పుట్టువు తెఱంగు నా విని సంతో
షాయ త్తచిత్తుడై యతఁ, డాయంగన కనియె మంజులాలాసములన్. 252
- ఉ. పాత్రము నీచరిత్ర మిలఁ బ్రస్తుతి కంబుజశేత్ర మానిరా
బ్బుత్రి వటన్నసందియముఁ బొందితి ముక్ గనునప్పు డుత్తిమ
క్షుత్రియవంశపావనుఁడు గాధిఁగ డమహనీయమూర్తికిం
బుత్రిక వౌట నిన్ను మదిఁ బూనినప్రేమ వరింపఁగార్ దగున్. 253
- చ. అలఘుమరుత్పయోదతప నాతపబాధల కాత్మ నోర్చి కా
చలఁ గలకాయగూరి లశనంబులుగాఁగఁ గట్టినిబడవ
ల్గులపరిధానవై యిడుమలం ఒడి తక్కుట పెక్కువత్సరం
బులు విధిచేత యేరి కనుభూతిక రాక తొలంగి యర్వరన్. 254
- ఉ. కాలము రిత్తపుచ్చక ప్రకాశితరూపనియశ్శుభాంకరీ
బాలలితాంగి బీవు నవలా తగినట్టివరు న్నవించి యు
ద్వేలహృదిష్టసౌఖ్యములఁ దేలి యశంబును గౌరవంబు రాఁ
జాలినభంగి వర్తిలంచు సజ్జనసన్నతిఁ గాంచు మిం కటన్. 255
- గీ. కులచురూపకాంతిగుణయశోగౌరవ, ముల జగత్ప్రీసిద్ధి నలరుమేటి
రాచవట్టి వగుటఁ బ్రకటింప లోకము, మగువ యేన నీకుఁ దగినవరుఁడ. 256
- క. మొదల నినుఁ జూచునప్పుడు, మదికఁ బొడమె మోహవిభ్రమము మరుఁ డాపైఁ
బడను గలతమ్మితూపుల, గుది నలజడిఁ బెట్టెఁ గునుమకోమలి వింటే. 257
- క. సంతసమున చనుఁ గైకొని, కాంతునిఁగఁ రతిప్రసంగకలనానుభిత
స్వాంతునిఁగఁ జేయ వేని శి, కుంతల మరుఁ డేల నన్నుఁ గోల్కొన నిచ్చున్. 258
- క. గెలిచితి ననహాయుడనై, పలువురఁ గులిశోపమానభయదాస్త్రధురీ
ణుల నని మార్తరఁ దలిరు, నిలుఁ దాల్చినమేటి కొక్కనికెఁ జాలఁ జుమి. 259
- ఉ. సంగరభూమి న న్నెరురఁ జాలక మేటిగుఱాలు దేరు లే
నుంగులు కాంచనాంబరమణుల్ మొదలైననువనువుల్ వరా
టాంగకలింగకేరళకాంధ్రవిదర్భకరూశదేశరా
ట్సుంగవు లిచ్చి కొల్తురు కడుం బ్రియ మాఁగ నెల్లకాలమున్. 260
- చ. సలలితహేమసౌధములు సారసుధాకరకాంతివట్టిమ
స్థలములు పద్మరాగమణిధామము లింద్రశిలాశిరోగృహం

బులు నవహీరరత్నరుచిభూషితకుడ్యుకవాటగోపురం

బులు ఫలపుష్పశోభివనముల్ గల వెంతియు మత్పురంబునన్. 261

గీ. అతివ ననుఁ గూర్చి బాణిగ్రహం బొనర్చి, బహుతరామూల్యమణికలాపప్రదీప్త
వై మహీరాజ్యసంపద లనుదినంబు, ననుభవించుము లోకంబు లభినుతంప. 262

చ. తఱిఁ గని తుంటవింటిదొరి తామరితూపులఁ దాల్చి కత్తళం
బఱవఱఁ జేసి నాదువల పంగడిఁ బెట్టఁగ నిల్వ నోడి నీ
మఱువునఁ జేరితిన్ భువనమాన్య సుధీజనతాభిగణ్యుడ
గ్గఱి యభయం బొసంగి ననుఁ గ్రుక్కున నక్కునఁ జేర్చి కావవే. 263

క. భూనాథమణి మనోజశి, రానలపరితప్తహృదయుఁడై యిటు లాడన్
మానిని యమందమందా, ట్లనతముఖి యగుచు నిట్లు లనియె నతనికిన్. 264

మ. క్షితిలో లేరె తిలోదరుల్ నవవయస్విరూపలావణ్యజుం
భిత బుర్రీకె విరింప నీకుఁ గడుకూర్చిం గందమూలకాన
వ్రతనై నారలు గట్టి తాపఁకుటిరక్షిణి నక్రాంతి మీ
గతి వర్తింపుచు సున్ననన్నుఁ గవయం గాంక్షింతురే కెమ్మదిన్. 265

మ. చతురంభోనిధిముద్రితాఖిలమహీసామ్రాజ్యలక్ష్మీధరీ
ణతిఁ బెంపొందినమేటిరాజ వయి వన్యగ్రాసదీక్షాకృ
కృతగాత్రి న్మనివేషధారిణి ననుం బ్రేమాతిరేకంబునక
సతి గాఁ గోరి పరించినక నగరె రాజన్యుల్ సుహృద్బాంధవుల్. 266

క. నెలఁత లసంఖ్యలు ధర వా, రలలో నొకదాన రాజరాజపు నీ వ
ర్చిలి నను వంపఁ గోరుట, సౌలపున నేఁ జేయుపూర్వసుకృతమ్ము గదా. 267

క. తోలుబాచుల నోములు పె, క్కులు నోఁ చిననతికఁ గాక గురుయశి మీయం
తలవారితోడ నెయ్యము, గలుగునె సామాన్యకన్యకల కూపింపన్. 268

క. నా విని భూవిభుఁ డను లల, నా వేయేటికి వచింప నను మదిప్రేమం
గేవలసురత్నకసుఖ, స్థివివశునిఁ జేయు మనినఁ జేడియ వలికెన్. 269

క. పరతంత్ర లింతు లెచ్చట, పరియింతురె తమ్ముఁదామ వరులఁ బ్రమోద
ఘ్నరణ ధరిత్రీవర నీ, వరియనియది నీతి గలదె యవసీసలిపై. 270

క. విను ననుఁ బాణిగ్రహణం, బొనరింపఁ దలంచినాఁడ వూర్జితకరుణా
వననిధి మజ్జనకుం డా, తనియానతిఁ గొనక పూనఁ దగ దిప్పనికిన్. 271

క. తడవయ్యె మౌనివల్లభుఁ, డడవిఁఁ జని ఫలసమితుఁడౌదులు గొని నె
వ్వడ వచ్చుఁచి మెఱసె దివి, నడుమ సమయవిఘట సలుప నాటిననిష్ఠన్. 272

ఉ. వచ్చి త్వదియరూపరుచివైఘముల్ బొడఁగాంచి నెమ్మదిఁ
మెచ్చి ప్రసమ్మదాశ్రుకణమిశ్రితలోచనుఁ డౌచు చున్న నీ
కిచ్చి వివాహమున్ సలుపు కెల్లజను ల్గొనియాడ నంత నీ
యిచ్చ మెలంగ వచ్చుఁ బృథివీ ననుం గొని యెల్లకాలమున్. 273

క. ఇది నిక్కిము సందెయుము వల దినంగిశీముఖజ్వలనంతాపం
బెడఁ జొనుపక తాలిమిఁ బూర్వం దగు త్తుని వచ్చుదాఁ బార్థివముఖ్య. 274

చ. అన నరనాయకుం డనియె నాయతకాయజనాయకవ్యధం
గనలుచు నుండునామఁ ద్రుటికాలముఁ ద్రోయ విధాతృకల్ప మం
గన మని వచ్చు టెప్పు డెసకం డెసఁగ న్నిను నిచ్చు టెప్పు డ
క్కునఁ గదియంగఁ జేర్చుకొని కోర్కులు దీర్చుట యెప్పు డాయన్. 275

చ. కులమలరూపసంపదలఁ గోవిదు లెన్న జగత్పరిస్థితి బా
ల్పలరుమహీధవోత్తముఁడ నర్చిలి నన్నుఁ బరిగ్రహించినన్
గలికి మునీంద్రుఁ డొక్కరుఁడ కాఁడు సమస్తసుధీజనాదిభూ
తలపతు లెల్ల సంతసముఁ దాల్తురు నూవె హృదంతరంబునన్. 276

క. అనిన వనజాక్షి యిట్లను, నను మేనక ఘోరకాననత్వేతటిని
ఘననైకతనీమకదం, బనికుంజమునందు వైచి మసలక చనినన్. 277

క. తల్లియుఁ దండ్రీయుఁ దానై, యల్లనఁ గొనితెచ్చి పెనిచె ననికెంబును నా
కెల్ల పదార్థము లిడి మునివల్లభుఁ డమ్రేటి యాజ్ఞ వలదే యనినన్. 278

ఉ. భూలనావిభుండు విఁజిఁబోఁడికిఁ బల్కు నయోక్తిచాతురీ
శాలినులందు మేటి ననుచందముఁ దెల్పితి మెచ్చినాఁడ ని
న్నేల వృథాక థారచని లింతి సమత్కటచిత్తభూధను
ద్వ్యాలతికావిముక్తనికీతాశుగవేదనఁ దీర్చు నావుడున్. 279

ఉ. ఓనర నాథవంశకలశోదధిపూర్ణశశాంక నీమనం
బే నరయన్ బహూక్త నలయించితి నింతియ కాని శంక లో
నూనకు నాదుకోర్కి గల దొక్కటి యివ్వరి మీ వొసంగి న
లైన పరింతు నిన్ను మునియానతిఁ గైకొన కీక్షణంబునన్. 280

- క. ఆకోర్కి వినుము నీకృప, నా కొదవినసుతుఁ జతుర్వనధివేష్టితభూ
లోకరమాయువరాజు, త్వౌకలితుఁగఁ జేయ వలయు నన నృపుఁ డనియెన్. 281
- క. ప్రియమున నీకోరిక ము, న్న యెఱింగించిన జగజ్జనము పొగడ మృగీ
నయనా యవ్వర మొసఁగనె, నయోత్తులను గాలయాపనముఁ జేసి తొగిన్. 282
- క. ఇపు డిచ్చెదఁ గొను దైవము, కృప నీ కొదవినకుమారుఁ బృథివీసామ్రా
జ్యపదమునకు యువరాజుగ, నిపుణతఁ గావించు నిదియ నిజము పలికెతిన్. 283
- చ. అన విని యింతి యిట్లను నరాధిపవంశలలామ నీ యొసం
గినవర మత్తలేఖ యని కేవల మాత్మఁ దలంతుఁ గాని యై
నను బరికింప రాజ్యభరణంబునఁ గల్గినవైభవంబులూ
వున హృదయంబునకొ మఱితువో యనుశంక యొకింత దోఁచెడున్. 284
- క. నినుఁ గవయఁ గోరి మదనా, స్త్రీనిపీడితచిత్తవృత్తిఁ బ్రాజ్ఞతఁ చెడి ప
ల్కినయమ్మాటలు నిజములె, చను మన నా కెద్ది వెరవు సౌజన్య నిధి. 285
- క. ఇరువురమ కాని యొరు లెవ్వరు లే రిచ్చోట సాక్షి వలయు ధరిత్రీ
వరతిలక నీ యొసంగిన, వరమున క ట్లయిన నమ్మ వచ్చు మనమునన్. 286
- చ. అనిన విభుం డనుకొ హిమకరాన్వయసంజనితుండ సాధున
జ్ఞనహితకార్యధుర్యుడ నసత్యముఁ బల్కుదునే ధరాదిభూ
తనికర మంబుజాస్తహిమధామముఖగ్రహముల్ దిగిశ్వరుల్
గనుఁగొను చుండఁగా వికచకంజముఖి మది శంక యేటికిన్. 287
- చ. అన విని మందహాసరుచిరానన యై ననఁబోడి మిన్న కుం
డినఁ బతి దాని కాఁగి లిడి నెమ్మదిఁ గూర్చి చొలంకఁ గేలఁ గేల్
గొన వలిగబ్బిగుబ్బలు గగుర్పొడిచెం దమిహెచ్చె మానసం
బునఁ బ్రభవించె ఘర్జలవముల్ యువతీనిఖిలాంగకంబులన్. 288
- క. బాలామణి కేల్ దన కెం, గేలం గీలించి శీతకరణమలాభి
ప్రాలేయభానుఁ డనుపమ, నాశీకశరాగ్ని వేదనాక్రాంతుండై. 289
- పనమయూర. సారకదళీపనససాలబదరీఖ, ర్జూరికరవీరవటచూతలవలీజం
వీరతిలకక్రముకబిల్వముఖసాలో, దారవనిఁ ద్రిమృదుచు హర్ష మెగుర్తోత్తన్. 290
- చ. మలయమరుత్కిశోరహతి మాటికిఁ దూఁగుప్రఫుల్లమల్లికా
లలితలతానికేతనతలచ్యుతనూనరజోవృత్తైందమ్రా

- పలరుచిభాసమాన మగుభవ్యవితర్ది వసించెఁ బార్శ్వసం
కలితశకుంతలారతిసుఖంబున కువ్వితలూరుచున్ మదిన్. 291
- క. ఇందుకులుం డీటు సుమనో, మందిరమునఁ జెంది మధురమకరిందఝరీ
తుందిలమిళిందబృందా, మందారవఘటితహర్ష మగున్ డగుచున్. 292
- చ. మదమధుపాంగ నారచితమంగళగానయితశ్రుతిప్రియ
ప్రదబహుళద్విజోక్తుల విభాసితావనితోత్కరింబు న
వ్యదళశయాళిఁ గేసరశుభాక్షతముల్ పయి నింపఁ జొచ్చి ర
మిదియ సులగ్న మంచుఁ గదియించి లతాంగి నిజాంకపీఠికిన్. 293
- చ. అలకలు గేల దువ్వి మధురాధరపల్లవ మానితక్కుఁజె
క్కుల నెలవంక లూన్చి నెఱిగొప్పనఁ గమ్మవిరుల్ ఘటించి వె
గ్గల మగుసిగ్గు మాన్చి పులకల్ మెయిఁ గ్రమ్మఁ గళల్ స్ఫులించి నూ
త్తులఁ గరఁగించి డెందమునఁ గోరిక లీరిక లెత్త నత్తటిన్. 294
- ఉ. హెచ్చిన మోహదాహము సహింపఁగఁ జాలక బాహుశాఖలం
గ్రుచ్చి కవుంగిలించి రతిగూఢకళాకుశలుండు భూవిభుం
డచ్చపలాయతేక్షణ నితాంతలతాంతశరాసకేళిఁ దా
నిచ్చకు వచ్చినట్లు సుఖియించె నిరస్తమనోవికారుడై. 295
- చ. జనపతి యిట్లభీష్టసుఖసంపద నొంది శకుంతలం గనుం
గొని ప్రియ మారఁ బల్కు విను కోమలి యే నిపు డేగి పేటికిన్
నినుఁ గొనితేర నిచ్చటికి నేఁ దగువారలఁ బంచెద న్ననం
బున నినుమంతసందియముఁ బొందకు మన్న నతాననాబ్జయై. 296
- గీ. వెలది యిట్లు పల్కు వినుము భూపాలక, తిలక నీదుకోర్కిఁ దీర్చికొంటి
సరసబుద్ధి నా కొసంగినవర మీపు, ముఱవ కుండ వలయు మనసులోన. 297
- చ. ఇది మది నిల్పు మంచు వచియింపఁగ నట్ల యొనర్తు నంచు స
మ్మద మెదఁ గ్రమ్మ నమ్మగువ మక్కువ నక్కునఁ జేర్చి పోయి ప
చ్చెద నని యూఱుడించి నృపసింహుండు వీడ్కొని మల్లికాలతా
సదనతలంబు వెల్వడి వెనక్ జవనాశ్వము నెక్కి యంతటన్. 298
- చ. అలఘుచమూభరింబున మహావనిభారముఁ దాల్చుచిల్వవే
దలలమణుల్ చలింప నతిదారుణవై వినదుష్టజంతుమం

- డలిఁ బఱిమార్చె నంచుఁ బొగడం దను లోకము లెల్ల మేదిని
తలనగ శాసనుండు ప్రమదంబున వీటికి వచ్చి యత్తిఱిన్. 299
- ఉ. చెంతల నాణి ము త్రియపు సేసలు చల్ల మణినువర్ణశు
ద్ధాంతచరద్వఘానికర మారతు లెత్త ద్విజాంగ నాళి యం
తంతఁ గపింద్రగాయకజనాదివనీపకపర్యమానదొ
రంతరశౌర్యధైర్యచిరుదాంకజయధ్వను లాలకింపుచున్. 300
- కా. ఆజానేయము డిగ్గి యాత్మ చదనద్వారాంగణస్థాఖిల
క్షౌజానిప్రకరార్పితాశ్వమదవస్తాతంగమాణిక్యరా
జీజాంబూనదభూషణాంబరముఖాశేషధానమృద
శ్రీఁ జెల్వాంది విభుండు మందిరముఁ జొచ్చెం బారు లగ్నింపఁగన్. 301
- క. అన విని యనునకాతుక, మునఁ బొదలుచు శౌనకాదిమునిముఖులు సూ
తునిఁ గని మా కప్పలికథ, ననఘాత్మ యెఱుంగఁ జెప్ప మని యడుగుటయున్.
మ. కరుణారంగదపాంగ మాళివిలుతద్దంగానదీభంగ యా
భరణీభూతభుజంగ శీతనగజాభాస్వన్నిజోత్సంగ సం
గఁ నిర్భిన్న నిశాచరాంగ మునిహృత్కాసారచక్రాంగ దు
స్తరతాపత్రయధింగ పాతకరుజాధాటిభిషక్కుంగవా. 303

చతుర్విధకందము.

- ఫాలాక్ష దివిజసముదయ, పాలా స్తరగర్వహరణ భాస్వత్కరుణా
హలాహలాశ కలుషవి, ధఫాలా రిజాధినాథ పావనచరితా. 304

స్రగ్వీణీవృత్తము.

- దేవతాచక్రివర్తి సుధీకామ్యపూర్తి విధూతాత్రేతార్తి భవారీపురం
ద్రీవరస్వాంతవర్తి చిదాకాశమూర్తి విరించిస్తుతోద్వలకీర్తి భవా. 305

గద్య. ఇది శ్రీవిశాలాక్షీ కాశీవిశ్వేశ్వరికరుణాకటాక్షవీక్షాలభ్యసరస

సాహితీధారయ విద్యజ్ఞనవిధేయ గౌతమగోత్రపవిత్ర

సూరయామాత్యపుత్ర సద్గుణసమాజ నాగరాజ

ప్రణీతం బైనశకుంతలాపరిణయం బను

మహాప్రబంధంబునందు

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ రస్తు.

శ కుంతలాపరిణయము

పుత్రీయాశ్వాసము.

కంఠ త్రిజగత్తీర

తాకలనోత్కంఠ సకలసద్గుణగణం

త్నాకర సూరిదనశుభ

శీకర కాశీనివేశ శ్రీవిశ్వేశా.

గీ. అవధిరింపుము శౌనకాద్యఖిలసన్తు, నీంద్రుల కమేయశ్శేముషీంద్రులకుఁ గు
శేశయమరందకందశశేఖలోక్తి, సూతసూనుండు వలికె శంప్రీతి మెఱయ.

చ. క్షీతిపశులాగ్రగణ్యుఁ డిలు సేరి యటం రసనీయకుంభసం

భృతహిమవాహిమైఁ గడిగి వృత్తకటీతటిఁ బర్వశర్వరీ

ద్యుతిమయచేల మూని మణియుక్తవిచిత్రకీరీటకుండలా

వ్యతులకలాపదీ ప్తనిఖిలాంగకుఁ డౌచు సభాంధవంబుగన్.

చ. అనఘుఁ డతండు వైపినఖగామిషశాక విశేషపాయసో

దనమధుగోఘృతాదికపదార్థము లోలి భుజించి సారచం

దనకుసుమాద్యలంకృతివిధానముల న్నుదితాంతరింగుఁ డై

మునుకొని వందిమాగధసమూహరవం బిరుచక్కమోయఁగన్.

చ. నిరుపమితౌజరాగమణినిర్మితభూరికలాపకాంతి వి

స్ఫురితనిజాంగయప్తి నలపూర్వకుభృతసహితాత్మకుల్యుఁ డై

పరమదఘుకముల్ బెడరి పాఱు సుహృన్నయనారవిందముల్

సిరి మెఱయన్ సభాసలికఁ జేరి భటుల్గని కేలు మోడ్పఁగన్.

- చ. తరళమృగాక్షు లాత్మ కరతామరసస్ఫురితాబ్జరాగర
త్నరుచిరకంకణోదితనినాదముతో నిరుచక్కి నిల్చి చా
మరములు వీవఁ గాంచనసమంచితపీతి వసించి మేదినీ
వరుఁడు నెలంగె నిండ్రవిభవంబున నెల్లజనుల్ భజింపఁగన్.
- వ. అంత నయ్యశ్రమాంతరంబున శకుంతలాకాంతామణి నిజస్వాంతంబున.
- చ. అవిరళశక్తియుక్తి మృగయాగతి నాగతి రాజరూపగా
రవుఁ డవనీధవోత్తముఁ డరణ్యమహీస్థలి కేగుచెంచి న
స్థనినీ మనోభివాంఛితసుఖంబునఁ జేలి హయాధిరూఢుఁడై
జవమున నేగె వీరభటసంఘము చెంతలఁ గొల్ప వీటికిన్.
- ఉ. చక్కనివారిలో మిగులఁ జక్కనివాఁడు నృపాలకోటిలో
నెక్కుడువైభవంబున దినేంద్రుఁడు కాంతిసమృద్ధి నట్టిరా
జిక్కుడ కేగుచెంచె నఁట యివ్వని నారలు గట్టియున్న న
న్నక్కునఁ జేర్చి తేల్చె నఁట యబ్జశరాహతి సౌఖ్యవారిధిన్.
- క. కల యని నిక్కం బని మదిఁ, దలఁపఁగ రా దద్భుతము గదా యానృపవం
శలలామము ననుఁ గూర్చిన, జలజాసనునేర్పుకలిమి సామాన్యంచే. 10
- చ. పలికితిఁ బెక్కుభంగులు నృపాలునితో మునియాజ్ఞ లేక నీ
తలఁపు ఘటింప రా దిది యధర్మపు కామిను లెందు నస్వతం
త్ర లని యతండు మోహపరితాపమునకొ ధృతిఁ దూలి యాడుమా
టలఁ గడ నియ్యకొంటి నకటా వలరాయనిచేతిరాయిడిన్. 11
- క. అలఘుసన్తానసంచారహారి యైన, కువలయేళుండు నను డాసి కూర్చి దొలఁక
మృదుకరస్పర్శ మొనరింపహృదయమపుడ, కరఁగెవివరింపనిదిచంద్రకాంత మొక్కొ.
- క. తలిదండ్రులయనుమతిఁ బై, దలిపాణిగ్రహముఁ జేయఁ దగుఁ గాక మహీ
స్థలిఁ దనుఁ దా నక్కార్యము, దలకొని చేయు టిది యనుచితంబంద్రు బుధుల్.
- గీ. జగమునాజ్ఞఁ గొనక జవరాలు తనుఁ దాన, పతి వరింపఁ దగునె మతివిహీను
రాలఁ బోల దిట్టిచాలనిచుష్టంబు, గలదె తొల్లి యేయుగంబు నందు. 14

చ. హృదయములోనఁ దాఁ గనికరింపక తల్లి నదీతటంబునకొ
వదలి చున న్ననుం గరుణ వర్షిలఁ జేసినతండ్రితోప్పి యె
య్యదియొ తదాశయం బరియ కాఱడిచెయ్యునుఁ జేయునాకుఁ జె
ల్ల దిది విరించికృతృ మవిలంఘ్యము దీనికి నేమి నేయుదున్. 15

ఉ. చిన్నట నాఁటనుండి మునిసేవయ తక్కు నయుక్తకార్య మే
నెన్నఁడు సల్ప దీనికి నహింప కపూర్వతిపఃప్రభావసం
పన్నిధియల్గు నూల్కానఁ గృపామతిఁ బ్రోవ సమర్థుఁ డెవ్వఁ డు
ర్వి న్నునుఁ బోలివట్టియవివేకని గల్గునె యెంచి చూడఁగన్. 16

చ. అలఘుతపోమహత్త్వనిధి యై తగుగాధిసుతుండు వేయిగ
న్నులదొరమన్ననం దగు ననూనగుఞాకర తల్లి యిట్టివా
రలకు జనించి కణ్ణమునిరాఙ్కృపం బొడవై నువృత్తి ని
ర్తిలుచు నయుక్తకార్య మొనరించితి మెచ్చునె నన్ను లోకముల్. 17

క. ఇలఁ గలరాకొమరులలో, పల నెవ్వరిఁగొరి తెచ్చి పతిఁ జేయునో యా
తలఁ పెఱుఁగక తండ్రికుతూ, హల మడఁచితి నన్ను వంటియాఁడుది గలదే. 18

మ. ఘనుఁ డానల్వ తదీయకృతృ మవిలంఘ్యం బేరికికొ దీని కా
త్త నెగు ల్వానఁగ నేల మజ్జనకుఁ డుద్యద్భూరికారుణ్యశా
లి నృపాలుం డధికుండు గావున జను బ్రీతిరింప న న్నాదరిం
చు నిజం బింతయ కాని యేమిటికిఁ దాల్చుం గింక నాతం డెదన్. 19

చ. అని మది నిశ్చయించికొని యాననఘర్తజలాంకురాళి నొ
య్యనఁ గొనగోట మీటుచుఁ గరాంగుళియుగ్గమున న్రదచ్ఛదం
బనువుగదాఁచి సీత్యైతిరవాన్వితయై కడకంట సొంటిఁ గ
న్గొనుచు లతాంగి డాఁగెఁ బెనఁగొన్న భయంబునఁ బర్ణశాలికన్. 20

ఉ. అంత నొకింత సేపునకు నమ్మునిలోకవతంస మాత్రమో
పాంతవనాంతరాశ్ఫలప్రత్రసమిత్కుశి లూని చెంతి శ్రు
త్యంతవిచారసారకుశలాత్మకు లూర్జితశేముషీఘ్ర
క్రకాంతులు శిష్యు లొక్కమొగి రాఁ జనుచెంచె మరుజ్జవంబునన్. 21

ఉ. ఆయన వచ్చి పర్ణనిలయాంతిక బాలరసాలభూరుహ
చ్ఛాయ నొకింత నిల్చి నుమసారభసాంద్రనికుంజ సంచర

- ద్వాయుకి శోరదూరితనితాంతపథశ్రముడై యి దేమొకొ
డాయఁగ రాదు లేదు నికటంబున మత్సుత యేమి వింతయో. 22
- చ. అడవికిఁ బోయి వచ్చునపు డల్లన డాసి నమస్కరించి యె
క్కుడు ప్రియ మూని నాయసుఁగుఁ గూఁ తుఁ గవుంగిటఁ జేర్చి వన్యముల్
గడుచుఘరంబు లైనయవి గావలె ని మ్మని సారెసారె వే
నుడువులఁ జెంతఁ ద్రిమృదు మనోజ్ఞ గుణాంబుధిఁ జూడ నియ్యోడన్. 23
- గీ. అట్టియనుఁగుఁబట్టి కట్టెదురఁ జరింప
దేల వనమృగార్తి నె ననె నేమొ
యడవి కరిగి యచటఁ దడ వుంటి నని యల్క
పాడమి రాదొ నిదురఁ బొందె నొక్కొ. 24
- చ. అని జడదారిబొబ్బమెక మత్తటిఁ దత్తర మంది నందనిం
గనుఁగొనువాంఛఁ బర్ణగృహగర్భముఁ జేరి సమిత్కుశప్రభృ
త్యసుపమకాననద్రుమఫలావళి నచ్చటఁ బాఱ వైచి లోఁ
గనికర ముప్పత్తిల్ల నెమకక నలుదిక్కుల నొక్కచోటునన్. 25
- సీ. కొనగోట మీట వెంటన ఘర్తసలిలమ్ము గ్రమ్ములేవగుమోముఁదమ్మిదానిఁ
దల సూపి కలయంగ మొలచిననుఁగెంపుమొలకకెమ్మైవికెందలిరుదానిఁ
దెలుచు నాటినచిన్ని నెలవంకి లిరువంకఁ దళుకొత్తుచెక్కుటద్దములదానిఁ
గరపీడనమునఁ బల్కాసి గీల్కొన్నచొక్కపుగబ్బిగుబ్బజక్కవలదాని
తే. నశిఖిలానంగి సంగరాయాసకలనఁ, బొలయునిట్టార్పుఁగమ్మతెమ్మెరలదాని
జాటు నెఱిగొప్పగొజ్జంగిసరులదాని, ధన్య భువనత్రయీమాన్యఁగన్యఁ గనియె. 26
- మ. భువనస్తుత్యచరిత్ర నిర్మలగుణాంభోరాశి యామ్నాయధ
ర్మవిధిజ్ఞాననిధాన మామకనుతాఁత్వం బనుద్వాహ యీ
నవలామిన్ననిజాంగముల్ సుతచిహ్నప్రాప్తిఁ గన్నట్టుచు
న్నవి లజ్జావనతాస్యయైనయది దానంజేసి యూహింపఁగన్. 27
- మ. అగళద్దుర్భరవిక్రమాతనురిపువ్యాపారజైత్రుం డనం
తగుణశ్రీనిధి గోత్రధర్మభరణోత్సాహుండు సార్వస్వపీ
రగకాధీశుండు రాజశేఖరుం డనక రంజిల్లురాచూలిఁ బొం
దుగ నాతల్లికి సర్వమంగళమ నాథుం జేయఁగాఁ గోరుదున్. 28

మ. ఎద నే నొందు డలంప దైవ మొక్క డూహించెం గులసానసం
పదభిజ్ఞాననుకీర్తికౌర్య ధృతులం బ్రఖ్యాతిఁ గైకొన్న భూ
భృదధీశుం బతిగా ఘటింపక ధరిత్రీలోక సామాన్య నీ
ముదితాప్రాణవిభుండు గాఁ దలఁచె నేమో పద్మజుం డక్కటా. 29

గీ. ఆలఘుతరరూపశుభిలక్షణాంగి యగుల, తాంగికి నరూపు యెంతోహరిసమాస
రూపలావణ్యమూర్తి కరూపపతి ఘ, టించు విధి యని యుండ్రు పాటించి జనులు.

చ. కెలన వసింప కే నడవికే ఫలపుష్పసమిత్కుశార్కము
ములఁ జన నీతలోదరి సుమజ్జ్వలరూపవిలాససంపదకే
వెలయుఁగ నిం దొకర్తుఁ బృథివిం గలమానవుఁ డెవ్వఁ డేని హా
తిలకొని బల్కి బట్టెడు గదా వలరాయనిచేతిరాయడిన్. 31

చ. కరియుగము ల్విలోచనయుగం బభిరమ్యురూజలక్షణ
స్ఫురణముఁ దెల్ప నీతలిరుఁబోడి రమాంశజ నిశ్చయం బటం
చరయుడుఁగానఁ దా నరిదరాంకుని గోప రక్షణక్షమా
ధరుఁ బురుషోత్తము నిజయతత్పురుఁ గాని వరింప దమ్యునిన్. 32

మ. అని యూహించి తపోధనుం డెఱిగి దివ్యజ్ఞానసంసిద్ధి న
య్యనఘస్వాంతఁ బరిగ్రహించినవరుం డంభోధివేష్టిధవ
త్కనదుర్వీతలఘూర్వహక్షముఁ డుదాత్తశ్రీయశశ్శాలి దు
ర్జినకాంతారదవాశ్రయాశనుఁడు దుష్కంతుండుగా నెప్పుదిన్. 33

క. పరమాణుమధ్య భయత, త్వరమానస నయకలాపభవ్యతనూరూ
పరమాంచితనుగుణపరం, పరమాద్యదశీనకచఁ గుమారకనంతన్. 34

చ. తనవిపులాంకపీఠమునఁ దారించి పుణ్యజనప్రవర్ధనక
ఘనుఁ బురుషోత్తముం బ్రయోడుగాఁగ వరించితి నిన్నుఁ బెంపఁ గ
ల్గిన మదిలోనికొక్కలు ఫలించెఁ గదే జలజాతపాణి శ్రీ
వనితను గన్నతత్కలశవారిధియట్ల ప్రమోదమొందితిన్. 35

నీ. చిన్నిప్రాయమువాఁడు నీరి గన్నునుతుకన్న జగజంపు మేనిసోయగమువాఁడు
సోగనుఁజెక్కులవాఁడు పగడంబుజగడంబు నిరసించుకెమ్మోవి గరిమవాఁడు
నిడుదవత్తుమువాఁడు నెఱుచుందురునిఁ గ్రిందు పడఁ జేయువదనవైభవమువాఁడు
బలుకటిరిమువాఁడు వెలిదమ్ములమడమ్ముఁ గడఁ జిమ్మునేత్రయుగంబువాఁడు

తే. బాలరవిమండలప్రభాపటిమవాడు

సకలభూపాలకశిరోగ్రమకుటఘటిత

నిరుపమామూల్యమణివిభాసురుచిరాంఘ్రి

సారసయుగంబువాడు దుష్టంతుఁ డబల.

36

గీ. ఇట్టిరాచపట్టి యెనసినప్రేమ నీ, చెట్టఁ బట్టఁ బనిఁడెగట్టుఁ గన్న

వేదపగిది మదిఁ బ్రమోదంబుఁ గాంచితి, నింతకంటె శుభ మె దెద్ది నాకు. 37

మ. భయలజ్జ ల్పదిఁ బూన నేటికి శరత్పద్మాక్షి లోకైకభ

వ్యయశశ్శీనిధి నన్నుఁ జూడు మిపు డాస్యం బెత్తి నానారిపు

క్షయకృద్విక్రమశాలి యూర్జితతనుచ్ఛాయాధరీభూతహే

ళి యభిజ్ఞుండు తనూభవుం డొడవుఁ దల్లి నీదుగర్భంబునన్.

38

క. మునుగను దలిదండ్రులకుకొ, బెనిచిననా కలఘు కీర్తి పెంపుఁ బ్రమోదం

బానగూర్చితి నాతల్లి, నినువంటిసతీమతల్లి నెమకం గలదే.

39

క. అమ్మ భవదీయగుణగరి, మమ్మనకు నైచ్చినాఁడ మదిఁ గలయది శీ

ఘమ్మగఁ గొరుము నీకు వ, ర మ్మిపు డొనఁగెద మహానరాగమువేర్కిన్. 40

చ. అన సతి వల్కు నామది త్వంగంఘ్రిసుభక్తిశమక్షమాదయా

వినయవివేకశీలముల విశ్రుతిఁ గన్గొన మత్తనూభవుం

డనితిరశక్తివైభవచిరాయురభిజ్ఞతలం బ్రసిద్ధిఁ గై

కొని యిల నేలునట్టులుగఁ గూర్చి మెయి న్వర మిమ్ము నావుడున్.

41

క. కుటిలాలక నీకోరిక, యెటు లటు లగుననియె నపు డహీనకృపావి

స్ఫుటమతి జటిభూర్జటి యం, తట వనజాతాక్షి దౌహృదశ్రీఁ దాల్చెన్. 42

—|| వర్ష రువర్ణ నము. ||—

మ. జనతాశ్రోత్రపుటికతోరతరగర్జాశబ్దధాత్రిభృద

గ్రనటన్తమయూర మాహరమహాకాంతారదావాశ్రయా

శన మంభఃపరిపూరితాఖిలనదీసంతాన మాశ్చర్యకృ

ద్భనశంపాచయి మంబుదాగమ మిలం గన్నటై నత్యంతమై.

43

మ. అలపాధోనిధిజీవనంబు నెడకాఁ డై తెచ్చి మేఘుండు ని

ర్గశదంతస్సుగభీరభావరిచలై కన్నట్టుకల్లాలినీ

జలజాతాతులకిచ్చి ప్రాణవిభునికా నర్హంకషప్రాధిపం

గలయం జేసె ఘనుల్ పరోపకృతివిఖ్యాతప్రశంసుల్ గదా. 44

గీ. త్నౌవలయపాత్ర నిల్పి పర్జన్యం డడ్రె, లింగతతి గర్జితమనూక్తి రంగదబ్బ
కలశవారిమహాభిషేకం బొనర్చు, నాంగ జడివాన దిశలఁ బెల్లాంగి కురి? 45

గీ. ఘనతరులపూర్వప్రతంబు లినుఁ డగల్చి, తాచు వసునిధి గానఁ బత్రములు పిదపఁ
దెట్టెడరు కాని కొండని ప్రేమకొలఁది, నపరిమితమగఁ దైపయి నప్యలూసఁగె.

మ. సరసత్వంబు వహించి తారసిల వర్షా లక్ష్మీ పర్జన్యలో
నొరయం దత్సురతత్వరత్రుటితపీనోత్తుంగవక్షోరుహం
తరహరస్ఫురదబ్జరాగగురుముక్తజాలమో నాంగ ను
ర్వరపై వ్రాలె మహేంద్రగోపకరకవ్రాతం బనూనంబుగన్. 47

గీ. కుజసులకి భీష్టఫలసిద్ధిఁ గూర్చుచైత్రుఁ, డకిట జాత్యభిమానహైన్యంబు నొంద
నని యతనిఁ గేరి మేఘుండు ఘనుఁడు గాన, జాతి కత్యంతహర్షరసం బొసంగె.

క. ధీవరజాలబకత్రా, సావిలమతిఁ దమ్మివేరు లంటినవాళ్ళా
రావలి తటాకబహుసర, నీవితతులఁ దేలె జలము నెలఁగుటకతనన్. 49

మ. ఘనుఁ డుద్యత్తటినీతటాకసరసీగర్భంబులకా మున్ను డాఁ
చినయొ ప్పారసి నీవు తీవ్రకరరాజిం గొన్నయయ్యపూ లి
మ్మని పర్జన్యండు దారి కడ్డపడి గర్జాభీలవాచార్పణికా
దనచుట్టుకా గిటి గీసె నాంగఁ బరిధిక్ ఖద్యోతుఁ డొప్పెక్ దివిన్. 50

క. పరివర్షాలక్ష్మీ పయో, ధరనిర్గళదుద్యదమృతధారాప్లుతిభా
సురసస్యార్థకరజ్ఞా, కర యగుచు ధరిత్రి హాలికస్తుతిఁ గనియెన్. 51

చ. తెఱపి యొకంత లేక నలుదిక్కులఁ గ్రమ్మి పయోదమండలం
బటిముఠి వాన రేఁ గురియునప్పుడు రోదసి ఘూర్ణిలంగ బి
ట్టులునుఁ జలించి మానకుపితోత్పలలోచన లాత్తభర్తలకా
మెఱుంగుఁబసిండిగ బ్బిచనుమిట్టలఁ గొంగిటఁ జేర్చు రెంతయున్. 52

గీ. ధర వియోగిసమూహ చేతకతోర, దర్పకకరాగ్రనిశితశస్త్రములనంగ
ఁలలకుల్పాంతికక్షోణిఁ బొలు పెసంగెఁ, గోవలద్యుతిఁ గేతగీకుసుమతతులు, 53

మ. సలిలాప్తిం దటినీతటాకసరసీసంతాన మొప్పె న్నభివిం
గల సస్యోత్కిరముల్ ఫలాన్యుఖతచేఁ గన్నట్టై ఘాసాళితుం

దిలమై గోతతిదుగ్ధముల్ పెరిగెఁ జెందెన్ హంసముల్ మానస

సలి సారంగమనఃప్రమోదకరవన్నర్తుప్రభావంబునన్.

54

క. కనికరముఁ జిలుకుమాడ్కులఁ, గని కర మహ్మాని వార్షికదినంబుల న

వ్వనిత మనిచె నాశ్రమతల,వనితరువులరససమృద్ధి వాంఛ దలిర్పిన్.

55

క. తనయనుఁగుఁడనయ విఖ్యా, తనయ నిటుల నాతఁ డీప్సితపదార్థము లా

త్తనిరూఢతపోవైభవ, మున నిడి పోషింపు చుండె ముద్దియ కవలన్.

56

చ. మొలకపసిండిచాయచుముక్కులు నల్పు వహించెఁ జిట్టుముల్

బొలిచెఁ గహోలముల్ దెలుపుఁ బూనెఁ దనుశ్రమ మొప్పె లేతగౌ

న్నలిసె మెఱుంగుటారు గనుపట్టె నిహూర్పులు వుట్టె నోకిలిం

తలు పొడనూపె వెల్లిడిఁ దిన స్తన సయ్యెఁ బయోజగంధికన్.

57

క. ము న్నొకపరి నించుకచవిఁ, గొన్నపదార్థంబుఁ దా మగుడ నొల్లనియ

క్కున్నియకు వెలయుచున్నపు, లన్నియుఁ గొనితెచ్చి మాని యాదరమతియై.

58

క. తొడ నిడి నివురుచు ముంగురు, లేడనెడ ననుఁ గన్నతల్లి యివి గుడువు మనక

గుడువ దొకించుక ముట్టదు, పడఁతుక కెంగేల గర్భభారాలసయై.

59

గీ. సత్పథవిహారి కువలయోత్సవదుఁ డరిమ, నోభయంకరమూర్తి మనోజ్ఞరూప

సహితుఁడు కుమాచంద్రుఁడు జరరవార్ధి, నాఁడు నాటికి వృద్ధిజెందఁగ లతాంగి.

మ. పరమాయాసముఁ దాల్చి వ్రాలునుమనఃపర్యంకపాళి న్ననో

హఁశారీకుకకేకిలోకమృదువాక్యశ్రీసమాకర్ణనా

దరభావంబు వహింప కాత్మ గృహకృత్యంబొల్ల కష్టానిశే

ఖరు సేవింపక యోదనోదకము లాకాంక్షింప కెల్లప్పుడున్.

61

సీ. కొనగోట సవరించికొనదు నెమ్మెగముపైఁ జెడరిననీలంపుఁ జిన్నికురులఁ

జక్రనొత్తదు కెల నొక్కంత గబ్బిపాలిండ్లపైఁ దొఱఁగుపయ్యెడచెఱంగు

దయఁ గనుంగొనదు తేనియ లొలుక్కుపల్కుల సరసఁ గ్రుమ్మరుకీరశాబకములఁ

త్రేమఁ బిల్వదు వనక్రీడ కనుంగు నెచ్చెలు లైనజడదారిచిగురుఁబోండ్లఁ

తే. గోర దాబాల్యముననుండి నీర మెత్తి, పెనిచినరసాలకదళికాపనససారి

కేశముఖతరుమధురఫలాళి నైన, నబ్జముఖి దౌహృదభరాలసాంగి యగుట.

62

సీ. అతివర్ణనదనసంగత మాని సతి మానికఁపు మేల్చి మేడ లెక్కఁగఁ దలంచు

వల్మలాజినవాంఛ వెదలి బాల దుకూలకనకభూషణ దాహ్యుఁగాఁ దలంచు

చరసకాననశరేచ్ఛఁ దొలంగి చుపలాంగి మధురాన్నములు భుజింపఁగఁ దలంచుఁ
కఠినభూశయనకాంక్షల మీటి యలభోటి మృదుసూనశయ్య నిద్రింపఁ దలంచు
తే భయదవనజంతుకలకల్పాట్టుల రోసి, నూతమాగధపాతకస్తోత్రరవముఁ

జెలి వినఁ దలంచు వినుతింప నలవి గాని, గర్భకలితా కునిపుణ్యగౌరవమున. 63

చ. అళికచ యిట్లు దౌహృదభరణహయై విరిపాన్వనందు ను
మృలిక వహింపఁగా మునికుమారిక లూటడఁ బల్కి కల్కిఁ గేల్
దలిరులయూతఁ బాన్వఁ బదిలంబుగ దించి మనోజ్ఞవస్తువుల్
సాలపున మోవిఁ బూన్వఁ జవిఁ జూడక మోము మఱిల్పు సారకున్. 64

క. అసురక్తిచే నటఁ దప, స్విను లచ్చాలాళికరముఁ జేకొని శాఁ
ల్లన నడిపించుకొనుచు నూ, తనగాఢాకథనకులతాశాలిస్తులై 65

చ. కొలఁకులపజ్జల న్వలచుగొజ్జ గిహూ బొదరిండ్లఁ బొన్నగు
న్నల నెఱతావికప్రపుటనంటులఁ శోకకృపుఁజందనంపుమ్రాఁ
కుల నెలమవిజొంపములఁ గోనలఁ గానలఁ గమ్మ తేనియల్
చిలికెడుద్రాక్షపందిళులఁ జెల్వగుచ్చల నినీటికాల్వలన్. 66

సీ. లోలాక్షి నీమనోజ్ఞాలాపలీలాప్తి గోమ రొప్ప రాజకీరముల డాసెఁ
గలకంతకంతి నీకబరీభరచ్చాయ లూరియ పట్టదపరంపరిలఁ గదిసి
ననఁ బోడి నీఘనస్తనకుంభసంబంధ మాన మత్తరధాంగయుగము సేరె
గగనావలగ్న నీగమనవైఖరిసాటిఁ నొదల మేల్రాయంచుకొదమ లెనసెఁ

తే. గంటె చెలి నీవు సాంకవగంధి వగుట, హేమసుమనాసికాంగాభిరామ వగుటఁ
జంద్రికాహాస వగుటఁ జంచలతటిల్ల, తాంగి వగుట మనోగతి నరయ లేక. 67

మ. అతులన్న హభరంబునం బొదలి యిట్లారామ లారామభూ
లతికామందిరనిస్వనన్నధుకరాలంబాబ్జసౌరభ్యదీ
వితకాసారతటంబుల న్నణిదరీప్యందంబులం బ్రొద్దువు
చ్చి తటిద్ధాత్రకు సంతఁ దోడుకొని యక్షి జానురాగంబునన్. 68

క. తెచ్చి విరిసెజ్జఁ జేరిచి, యచ్చెలి దినదినము సమధురాలాపములకా
యిచ్చగ వర్షత్రయ మట, వచ్చెఁ బ్రసవనమయ మంత వనటఁ బొదలుచున్. 69

శ్లో. ప్రేమయి బిడ్డనొప్పు లొదవం చెలికన్గన మోడ్చు లేచు ని
లోపక నల్లడం దిరుగు నూర్పులు పుచ్చుచు చైన్యసంగతా

- లాపకలాపయై చదికిలంబడుఁ గెందలిరాకు నెజ్జ మే
మ్రోపు సమీరఘాతసుమనోలత వోలెఁ జలించు సారెకున్. 70
- చ. ఒకజడదారిబోటికర మూతగఁ బూవులపాన్పు డిగ్గి బా
లిక యెదకొంగు వేనలి చలింపఁగ నిల్చినచో నొకింత ని
ల్వక బహిరంతరస్థములం బటుకాహ్వాదభారవేదనా
వికలతఁ ద్రిమృరం గదిసి వేమఱు బల్కిరనుంగు నెచ్చెలుల్. 71
- చ. వినుమలివేణి నీవలె భువిం బటుగర్భభరంబుఁ దాల్చి నం
దనులఁ బ్రసూతి యైనప్రమదాతిలకంబులు లేరె యిజ్జగం
బున కరుదా విధాత విరి బోండ్లకుఁ జేసినమేర దీని నే
మనఁ దగునమ్మ దైవము దయంగ న నన్నియుఁ జక్క నయ్యెడున్. 72
- మ. కుడువం గట్టఁగఁ బూయఁ గల్గి తలిరాకుంబో డు లాత్మేశులం
గడుప్రేమకొ సురతాదిభోగములఁ జొక్కం జేయుచుం బాయ కె
ప్పుడు సంతానముఁ గొరి పెక్కులు వ్రతంబుల్ సల్పియుక్సంతతిం
బడయం జాలినవార లెంద ఱుని న్నాల్కపత్రేక్షణ. 73
- ఉ కాంతులఁ గూడి యిప్పితసుఖంబులఁ దేలుచుఁ గల్గిబల్కి నా
వంత గొఱంతఁ గానక చిరాయురభిజ్ఞతలం దనర్చును
ద్ధాంతవహుకదంబమునకన్న సుధీజన మెన్న మిన్నవై
కంతునివంటినందనుని గాంచి సుఖించెద వమ్మ కోమలీ. 74
- చ. రమణికి సోయగంబు నెలప్రాయము సంపదయుక్ నిబేళకూ
రిమియు మణివిభూషణసమృద్ధియుఁ గల్గినదానిచే యశం
బమరదు లోకరక్షణకళానుపమానమహాభుజాపరా
క్రమభృతిధర్మశీలములు గల్గునుతుం డుదయింప కుండినన్. 75
- మ. నీరితోఁ బుట్టి సుధాభిరూపసురుచిశ్రీ వజ్ర మన్నింప ని
ర్జరయోషిన్వణియై భవజ్ఞనని విశ్వామిత్రునిం గూడి సు
స్థిరసౌభాగ్యనిధాన నిన్నుఁ గని కాంచెం గీర్తి నీవట్ల శ్రీ
కరమూర్తికొ సుతుఁ గాంచి పొందెదవు గా కళ్యాణసాకల్యముల్.
- మ. జనపాలోత్తమరూపక్షణకళాసంపత్తి నీక్షించి సం
జనితానంగశిలీముఖాచలశిఖాసంతప్తవైక్రమ నా

తనితోఁ గూడ స్వయంకృతాగ మయి యేతద్దౌహృదశ్రీభరం
బునకుం గారణ మయ్యె నీ కది తలంపుల్ నింపు నిక్కంబుగన్.

77

గీ. తరుణి యీగర్భ వేదనాభర మొకింత, నైపు మభిరమ్యరూపతక్షణః గుమారు
బడసి యశ మొందెదవు మనోభవునిఁ గన్న, పాలమున్నటికూరిమిపట్టివోలె. 78

క. అని పలుతెఱఁగుల నమ్ముని, వనితారత్నములు కందువలు బల్కుచు మా
నిని నూఱడింపఁ దమనే, యొనరఁగ నీకరణి సచ్చపూర్తమునందున్.

79

నీ. నలరాజు వలరాజు నగుసోయగమువానిఁ దొగఁతొనిఁ దెగడునెమ్మెగమువాని
నలతామరల నోమఁ గలకన్నుఁగవవాని మెఱుఁగుబంగరుచాయ మేనివాని
దరలీల గలమేలమరుకంతరమవాని నవసంఖ్య నమరుకర్ణములవానిఁ
బగడం బనఁగ డంబ మగుమోవిజిగివానిఁ బల్లవకరపదద్వయమువాని

తే. విమలముకురాభగండభాగములవాని, నవమృణా లోపమాన బాహువులవాని
విపులవక్షంబువాని దోర్వీర్యశాలిఁ, గనియె ముద మంద నొక్కనందనులతాంగి.

క. వనితామణి భూజనతా, విశుతాకృతి సుకృతి తనయు విఖ్యాతనయుక్
గనఁ గాంచి నెనరు మదిఁ బెనఁ, గొనగారా మలర నెత్తికొని పోయి చెలుల్.

81

ఉ. అందము గుల్కుమోము శశి యందము వీరులఁ జూడ శ్రీలకున్

విందు లగున్ సరోజపదవిం దులగాఁ గొనుఁ గన్ను లమ్రెఱుం

గుం దఱుమం దనూచి దగుం దరసుందరతన్ గళం బెసం

గుం దిలకింప నాసిక నగుం దిలనూనము రాజనూతికిన్.

82

క. మునియాఁడుఁబడుచు లీగతిఁ, గొనియాడుచు ముద్దురాచకొడుకునకుఁ బ్రియం
బునఁ గడుపున కిడి శిర సా, య్యన నంటి నలుంగుఁ బెట్టి యతివేగమునన్.

83

మ. మృదులలోర్థస్థలిఁ జేర్చి వెచ్చ నగువారిం బోసి మై యొత్తి నె

న్నదుటం బొట్టిడి ధూపసారభరమానూనస్ఫురన్మోనిరా

టన్దనాగారతలంబునం దలిరునెజ్జ న్నిల్పి సంకల్పభూ

సదృశాకారుఁ గుమారు భూభరణదోస్సారున్ దయాధారునిన్.

84

నీ. జోజో మహారాజ రాజశకుంతలాప్రాక్తనపుణ్యతపఃఫలంబ

జోజో సుభగతామనోజ రాజాన్వయామృతపయోరాశిరాకేందుబింబ

జోజో విభాకర తేజ నిజాప్తవనీపకనీపవనీపయోద

జోజో సుతసుధీసమాజ సాగర మేఖలాభారభరణకళావినోద

తే. యనుచు జోక్రింబుదురు జవరాండ్రఁ గూడి, జోల వాడుచు రామాలి నోలి బాల
కనలయగ్రాసముదితకోకలకిడంబ, కంతకలనాడ సమధుర గానఫణితి. 85

ఉ. కూరిమియా డుబ్బిడలతకూన జయంతవసంతకంతుశృం
గారశరీరునిం గొమరుఁ గన్న సుధాకరతారకాబలం
బారసి నేటి కే నొరుల కండఁగ రానిముడంబుఁ గంటి నీ
డేఱు మనోరథం బని మునీశ్వరుఁ డుబ్బుచు నిశ్చలాత్మఁడై. 96

క. యతులార తపోమహిమా, యతులార గుణాంబునిధి సమాచరితశుభ
ప్రతలాలిత మామకసుత, సుతలాభముఁ బడసె నేఁడు సుముహూర్తమునన్. 87

క. అని యాశ్రమవాసతపో, ధనులకు నిగమాగమాదితత్వకళాశో
ధనులకుఁ బరిభూతక్రో ధనులకుఁ దద్వార్తఁ దెలిసి తదనుమతి నటన్. 99

క. కల్యాణగుణుల్యయత, కల్యాణఘృణికఁ గుమారకమణికి గతవై
కల్యాగమవిధి నమ్మని, కల్యునునం జలిపె జాతకరాదికముల్. 99

సీ. మెఱుఁగాయ ననూ నెకురులజాటుముడితోఁ బాలపెల్లుబ్బుగుబ్బకవతోడ
వదనాగ్రకటుతి క్తవస్తుసౌరభముతోఁ గాటుకకి సుదోయినీటుతోడ
నలరు మేదావిక్రిందగు భూతిరేఖతోఁ దాంబూలరాగాధరంబుతోడ
సునుఁద్రైట బిగియఁ జాట్లిన లేతనడుముతోఁ బసుపున ల్లిడిన మైమిసిమితోడ
తే. భుగభుగలఁ బర్వ సాంబ్రాణిపాగలతోడ, జటిఖిమణివిజవర్ణసదనసీమఁ
బఁగెఁ గాన్పున రంగద పాంగవిజిత, చితబాలకురంగి యాచంచలాంగి. 90

ఉ. సారస్వతోచనం గునుమ సాయకిరూపశుభాంకమూర్తి బా
లారుణతేజా దిక్రీకరాయతబాహు విశాలవతు రా
కారజనీశసుందరీ ముఖమృతిభాసితు నక్కుమారు దు
ర్వారిబలాభిరాము మునివంశిశిఖామణి చూచి పొంగుచున్. 91

మ. భువనైకి స్తవనీయ మానిజతపోభూరిప్రభావంబునన్
వివిధాపూషమృతోదనాదికము లావిర్భూతిగాఁ దత్పిదా
ర్థవిశేషంబులఁ గుంకుమాగరుహార్ద్రాపుష్పమాల్యంబులన్
నవలాలం దనిపెన్ శకుంతల మహానందంబుఁ బ్రాశింపఁగన్. 92

చ. పదయచనాఁటియుత్పివముఁ బన్నుగఁ జల్పి యనంతిరంబునం
దొదిలిన వేడ్కతోఁ బదునొకొండవనాఁడు మహర్షి కోటి శో

ప్పిదముగఁ గణ్యమాని సలిపెన్ భరతుండు నునామధేయ మా
సదమలకీర్తికం బ్రసవసాయకరూపశుభాంకమూర్తికిన్.

93

శా. ఆరాజన్యకుమారచంద్రుఁ డకలంకాంకస్ఫురద్రూపశో
భారమ్యాకృతి వృద్ధిఁ జెందఁగని దృక్పాశీచక్షోరోత్సవ
శ్రీ రంజిల్ల శకుంతలారమణి రాజీవాహితుం గన్నయం
భోరాశిస్ఫుటపీచి వోలె మది నుస్పాంగుం బ్రమోదంబునన్.

94

క. దినదినమభివృద్ధిఁ గనుం, గొని నితపక్షద్విప్రీయకుముదాపునిచా
ట్టున లోక మభినుతింపఁగఁ, దనరె నృపసుంతుండు లబ్ధదశహాయసుఁడై.

95

క. జనపతినుతు సదశాబ్దుఁ, మునిమాళి విధిప్రయుక్తముగఁ దా నుపనీ
తునిఁ జేసె నొకానొకశుభ, దినమునఁ బరమర్షిణము దీవన లాసఁగన్.

96

మ. చదివె నేవ్విదము లభ్యసించె బహుశాస్త్రంబున్ ధన్యుడ్య నే
ర్చె దురంగేభరథాధిరోహణకళాశ్రీ సంగ్రహించె నివిభా
స్వదసిప్రాసకుతారతోమరగదాప్రావీణ్యసంపాదనా
స్పదుఁ డయ్యె న్నునిరాజబోధకలనన్ శాకుంతలేయుం డొగిన్.

97

క. శాకుంతలేయుం డఖిలా, శాకుంతలఘటితకీర్తిసదమలముక్తా
నీకకచస్రగ్భాసితుఁ, డై కొమరెనఁగె న్నునీంద్రుఁ డానందింపన్.

98

చ. ఒకమరి నేర్పమై మునికులొత్తము నిష్కుటవాటి పుల్లహ
ల్లకసరసీజలం బిరుగెలంకులబోడెలఁ జిమ్ముఁ గేతకీ
వకుళకదంబనింబవటవంజులలుంగలవంగపూగచు
పకసహకారచుండనజపాపనసామలకద్రుమాళికన్.

99

మ. అసహాయుం డయి పోయి సంతత మరణ్యక్షోణికం గండమా
లసమిత్పత్రకుశప్రసూనఫలజాలం బూని సింహాదిస
త్వసమాక్రాంతపథాంతరాళమున వీతత్రాసుఁడై వేగవ
చ్చి సమర్పించు మునీంద్రమాళి కతినుచ్చేదిప్రపూజార్థమై.

100

మ. అనఘుం డబ్ధరతుండు తాపసకుమారాస్వీతుఁడై సంభ్రమం
బానరం గాననలైలముల్ దిరుగుఁ దా నొక్కొక్కవేళెన్ దిగున్
స్వనదున్వత్తమరాళమండలగరుద్వాతోచ్చలత్పుండరీ
కనవేందీవరపండ సౌరభకనత్రాసారవాఃకేళికన్.

101

సీ. గగనచుంబిన గాగ్రగళదఖండరవస్రవంతికాసలిలప్రవాహతటుల
బహుళగర్జారవప్రతిమానభయదసింహధాన్వనముఖరగుహంతరముల
గంధసింధురఘటాకటకటాహమదాంబుకర్దమితాహర్యకటకతటుల
క్రోడనాయకముహుర్ఘుర్సాన్వినాభిముఖమహావ్యాఘ్రసంపూర్ణవసుల
తే. సటులతరమాద్యదన్యోన్యసమరకుపితి, సారమైరిభవిసరవిషాణకోణ
ఘట్టనకతక్కరారవ్రాద్ధతివిహంగ, గహనభూముల నతఁ డనర్గళత మెలంగు.

సీ. ఎంకపిల్లలపోల్కి జెవులు వట్టికొని యాడించు నొక్కతిఁజి గంఠీరవములఁ
బిలిక్కునలభంగిఁ బెబ్బులులను బట్టి కిలఁకు లాండొంటి కొక్కయెడఁ జెట్టుఁ
గొడమమేఁకలగుంపు నడలించుగతిఁ దోలు నొకవేళ భయదభయకచయంబు
పందికొక్కులఁ బట్టుపగిది గండకముల నొక్కొకపట్టున నొడిసి పట్టుఁ

తే. గదిసి నడగొండల తెఱంగు గడుఁ జెలంగు
మదపుఁజేనుంగున్నులరడములందుఁ
బడము లూఁదుక లఘులీల పొదల నెక్కి
యొక్కొకప్పుడు విహరింపు చుండు నతఁడు.

103

కా. వేదండప్రభుతుండసన్నిభము మార్వీనాదదీర్ఘాశ మో
కోదండంబునఁ గూర్చి యేయుఁ గులిశక్రూరాంబకంబు ల్కు భృ
త్యాదాత్యున్నతపాదపంబులు వడం దద్గండశైలావళిల్
భేదిల్లన్మృపబాలకుండు పలుదోర్వీర్యాప్తి నొక్కొక్కవోన్.

104

క. ఈరీతిని శోభిల్లుచు, నారాజకుమారుఁ డాశ్రమాంతరధరణిక్
ధీరమ్యుఁ డైనమానికు, మారులతోఁ గూడి విద్య మను చుండంగన్.

105

— శ ర దృ తు వ ర్ణ న ము. —

గీ. అంత నవ్యహంసయానవిలాసంబు, కమలజప్రదీప్తఘనరసంబు
శారదాగమంబు శారదాగమ మట్లు, మెండుకొనియె నవనిమండలమున.

106

క. ఘనబీజమంజులభరి, మునఁ దూఁగుచు మందిపవనమున వరులు చలిం

చెను శాలిపాలికాచం, దనగంధులపాటలు విని తల లూఁచు ననన్.

107

క. మును దమ్ము వంచి తమమీఁ, దను బొంగుచు నడిచి పిదపఁ దమకుం గ్రిందొ
చు నొదిఁగి యడు గంటినవా,రిని నగె శరపంక్తు లు విరిసె నదితటులన్.

108

ఉ. అంబుజసంభవాండభివనాంతరకాంతివితాననీలప

ట్టాంబరమట్లు మేటినలుచై పొలుపై కనుపట్టె నంబరం

బంబుధి మేలుకొన్నహరికై శరదెందిర మంగళోపచా

రంబుగఁ బటువజ్రముకురం బనఁ బెండలు పొందె నిందుఁడున్.

109

క. పులినజఘనప్రదేశో, జ్వలమధుకరనికరముఖరవస్ఫుటరక్తో

త్పలరత్నఘంటికాశీ, విలసత్కాంచికల నదులు వెలయుచు నుండెన్.

110

క. కేళీవనాంతరాళమ, రాశీఘటనానిలాంకురచలితవికస

న్నాశీకయుతమదాశీ, నాశీకలగీతిరీతి నలరెం గొలఁతుల్.

111

చ. సకలదిగంగనాజనము శాలివనేందిరతుక హరిన్దణి

ప్రకరపుఁగుచ్చు లూనిచినరాంకవభవ్యవితానముల్ ప్రమో

దకలనఁ గట్టె నాఁ దగ్గ నభిషేకతఃప్రచరత్సముజ్వల

చ్చుకనికురుంబవద్దగనశోభిపిపాండుబలాహకచ్చటల్.

112

చ. పారిఁబారిఁ బ్రాంతకేళివనభూమిఁ జరించుశుక్రవజంబు చె

చ్చెర నరుదెంచి శాలివనసీమల వ్రాల నదల్చి తోలఁగాఁ

బరుగిడు శాలిపాలికలపల్లవకోమలపాణికంకణ

స్ఫురదురువాలవాయజరుచుల్ గని కంతకలస్వనార్భటిన్.

113

చ. కలమవనుల్ ఫలోన్మృఖతఁ గానఁగ నయ్యె శరవ్రసూనముల్

పాలిచె భుజంగభుజ్జుటనముల్ సడలెం గలహంసమండలీ

కలకలనాదముల్ కమలకాననవీధిఁ జెలంగె నిర్దురం

బులజలము ల్వినిర్మలతఁ బూనె శరద్దివసాగమంబునన్.

114

వ. ఇట్లఖిల జనమనోహరం బైనశరత్కాలంబున.

115

మ. ఒకనాఁ డమ్మనిరాజు కాననమృగవ్రాహచ్చిహాశూరు రా

జకుమారుం గని తత్సమున్నతభుజాస్తంభప్రతాపంగరూ

పకశాసాహసధైర్యసద్గుణకలాపశ్రీల కాశ్చర్యకా

తుకవిభ్రాంతులు ముప్పిరిం బెనఁగ జేతోవారిజాతంబునన్.

116

మ. పదియోతే డులపాపఁ డెన్నఁ దనురూపశ్రీల మన్నింపఁ డ

మ్మదనుం జెయ్యము లత్యుదారములు శుంభద్విక్రముల్ కార్తవీ

ర్యదశగ్రీవమరుత్పృథ్వీభేదసులు వారల్ దక్క నీదృగ్బలా

స్పదదోహరభినంద్యుఁ డెవ్వఁ డహహా పాటింప లోకంబులన్.

117

నీ. నడచునే స్థాణుకంటకశిలాభూములఁ దవనీయసౌధయూధములఁ గాని
 వినఁ గోరునే ఘోరవనజంతురవములు తతశంఖకాహళరుతులు గాని
 కుడువంగఁ దొడరునే యడవివూరలుఁ గాయ లనవద్యభక్ష్యభోజ్యములు గాని
 కనఁ గూర్కఁ దలంచునే కఱకుదర్భలమీఁదఁ బరిమళప్రసవతల్పములఁ గాని
 తే. లీల వనియించునే పర్ణశాల శకల, ధాదుణీపాలమాళిగోటీరఘటిత
 చిత్రతత్వవిభావిభాసితిసభాంత, రాశమునఁ గాని యిష్టహారాజనుతుఁడు. 118

శా.నానావన్యఫలాశనాభిరతిఁ గాంతారంబున న్నాదృశ
 జ్ఞానిప్రాతముఁ గూడి వర్తిలునె శశవద్విశ్వవిశ్వంభరా
 ధీనుండై యమరేంద్రవైభవసమృద్ధిం జెంది యెంతే యశి
 స్థి) నల్లిక్కుల నించఁ గల్గినమహీభృతూస్సునఁ దూహింపఁగన్. 119

ఉ.రామమయూరవాహరతీరాజులఁ గాంచినకోసలాత్తిజా
 హైమవతీరమాసతులయట్లు జగదితిసూచృతప్రతా
 పామలరూపశోభల సమంచితఁ డాసుతుఁ గాంచి సద్గుణ
 స్తోమ శకుంతలారమణి శోభితఁ గీర్తి దిగంతరంబులన్. 120

గీ. ప్రథితపరచక్రదళనవిక్రమకళావి, భాసి జైవాత్మికుండు సత్పథవిహారి
 యిట్టిసర్విజ్ఞమాళి నాపట్టిగర్భి, శిరినిధి జనించెఁ దద్భాగ్యమంది పొగడ. 121

క. రాజకుమారుల దేహవి, రాజితసౌందర్యబలపరాజిత రాకా
 రాజకుమారుల క్షితివతి,రాజసులం గనమె యెల్లరాచకులమునన్. 122

క. అమితభుజశక్తి వీనిక, సముఁ డెవ్వఁడు గల్గఁ డెల్లజనము వొగడఁ బెం
 పమరుఁ బ్రతిదినముఁ దనతేజ మరు లనుసరింప భువనజాతహీతుండై. 123

చ. అని మది నెంచి మించినప్రియంబున నమ్మనిసారవ్యామఁ డ
 య్యుంఁగుసుతకొ శకుంతల నిజాంకతలంబునఁ జేర్చి మూర్ఛ మూ
 ర్కొని కొనగోట ముంగురులు గూడఁగ దువ్వి హితోపదేశ మొం
 డనువగుదాని నియ్యకొననా మది మామకబోధఁ గోమతీ. 124

మ.పురుహూతుండు బహూకరించి కృపచేఁ బుత్రైరఁ ద్రైలోక్యభా
 స్వరసౌభాగ్యవయోవిలాసముల విశ్వామిత్రుఁ దేజోరమా
 ధరితాంభోరుహమిత్రునిం గదిసి తత్పాదాబ్జసేవాధరం
 ధరయై పెద్దగు కాలముంగడపి యంతం దత్ప్రసాదంబునన్. 125

క మేనక నిరుఁ గని కనికర, మానక మదిలో జగద్భయానకమృగసం
తానకలిత మగునొండొక, కానకడం బెట్టి జనియెఁ గమలదళాక్షి 126

గీ. అంత నొక్కనాఁ డహర్ముఖమునఁ గాల్య, విఘ్నలు సల్పి శిష్యవితతి గొల్ప
ఫలసమిత్కుశార్థ మలకాన కే నేగి, తరులఁ బొడల నదుల గిరుల డరుల. 127

చ. తిరుగుచు నొక్క నిర్మలనదీతటినీపనికుంజమందిరాం
తరగతవై శకుంతలముదాయగరుత్పరిక్షణంబునకొ
నెరయుచు నుండునిన్నుఁ గని నెక్కినుజాలి గ్రహించి తెచ్చి నా
యిరవున నుంచి నాకుఁ గల దెద్దియొ దానిన పెట్టి పెంచితిన్. 128

మ. నవలూ పెంపఁగ నాఁడునాఁటి కసమానశ్రీవయోరూపగా
రవసంశోభినివై వరించితి చతుర్వారాశిమధ్యావనీ
ధవు మాద్యద్విరదాయుతోపమబలాధారుం గుమారు న్ననో
భవశృంగారశరీరుఁ గంటి విమతింపక లోక మెల్లప్పుడున్. 129

ఉ. నారలు చీర లన్నము వనక్షితిజాతఫలప్రకాండముల్
గూరలు దర్భశియ్య లతిఘోరమృగాకులకాననంబు శృం
గారవనంబు పర్ణకుటి కాంచనసౌధము గా మదియనే
వారతిఁ గప్పపుండశల వర్తిలి తిన్నదినంబు లిచ్చటన్. 130

ఉ. చాయ దినేంద్రుచందమునఁ జూని నిజప్రియమైత్రి నేవలం
బాయక కీర్తివైభవశుభంబుల వన్నియ కెక్కిఁగాఁ దగుం
గా యిలఁ బుట్టినంట నెనకంబునఁ బెక్కుదినంబు లుండఁగా
నాయమ నీకు నాయ మగునా సకలార్థవిధిజ్ఞ వారయన్. 131

క. ముంగొంగుఁబనిఁడి చెంగటి, తంగెటిజు న్నంకసహితధనరాశి నివా
సొంగణకల్పమహీరుహ, మంగన కధినాయకుండ నుమా చపలాంగి. 132

చ. అనుపమరత్న కాంచనమయాంచితభూషణవస్త్రపుష్పచం
దనముఖవస్తుసంతతి మనంబున నెయ్యది గోరనం బ్రియం
బున సమకూర్చి సంతతము భోగములం బరితృప్తి జేయు నం
గనకు నిజాధినాయకుండ కల్పకభూరుహ మస్తు పుత్రికా. 133

ఉ. మానిని భర్తృసేవ నియవప్రతమంచుఁ జరింపుచుం దదీ
యానుగుణప్రవర్తన గృహగతసూరిజనాస్తబంధసం

తానములం దదీప్తితపదార్థనయప్రియభాషల స్వదం

బూనంగఁ జేయుచు న్వినుతి నొందు యశంబున సద్గుణంబులన్.

134

సీ. ఆభోగభోగపుష్పరామమధుమాన మధికవ్యధాసాగరౌర్వపహ్ని
హృదయామరాగబద్ధిణునాఘనలక్ష్మీ దారిద్ర్యవిటపికురారధార
నకలసంపల్లతానికరాలవాలంబు శంకాకళంక భుజంగనకులి
బహుశుభప్రతకార్యపద్ధవనీహేళి సంతాపకరటికేసరిశోర

తే. మభిమత్థారాంకురనుధారసాభిషేచి, నము విపదభారతిమిరసంతానభాను
మండలము భర్తృ సంసేవమానవతికి, మది యని య కోరక దగునమ్మ యుదితభక్తి.

క. లలితగుణవృత్తి నిర్మల, తల రంజిలి తరుణి యాత్మధవపదసేవా

కలనఁ దొలంగక యెన్నిక, దలకొనఁ దగు హారలతిక తరళముఁ బోలెన్. 136

ఉ. తేజినబుద్ధికల్పి యువతీమణి భర్తృహితంబుగాఁ దగఁ

వేటొకకార్యచింత మదిఁ బెట్టక బంధుసుహృజ్ఞనావలి

స్త్రీతినక్రేమఁ బ్రోచుచు ననిందితసద్గుణరత్నరాశియై

చూఱు పట్టు నాకపురినుస్థిరభోగము లుత్పాకంబునన్.

137

గీ. చాన యాబాల్యసౌశీల్యశమదమాది, సుగుణలతల కువంబుమై జగము వొగడ
భర్తఁ బాయక తదృక్తిఁ బర గెనేని, సాధ్వి యని యండ్రుఁ దాని సజ్జనులు మిగుల.

చ. అతను రిపుప్రతాపమథనాధ్యుఁ డహీనగుణప్రభాసితుం

డతులితగోత్రధర్మభరణైకవిశారదుడై తనచ్చ నీ

పతికడ కేగి సంపదల భాసిలు మమ్మ నిజాప్తబంధున

స్మృతమతి వై ధరాధిపతనాభవవీరకుమారమాత్మకా.

139

చ. వరగుణలక్ష్మీ చంజుతరవాణి సమస్తశుభైకమూర్తి సు

స్థిరసుమనఃప్రియుక్తా ఘనవిశేషకళాచితురాన్యురాజశే

ఖరుఁ గయికొన్నప్రోడవు తగంగఁ దదీయమహాభైరవార్గశాం

తరచుజీవీసముఖమునకా సరవి న్విలసిల్లఁ బోలెదే.

140

సీ. ఉరుతరస్ఫుటికోపలోపలాలితములై మిన్నందికొనఁ జాలు మేడగములు

భాసురాగరుహావహననాన్వితములై యనువొందు క్రీడాగృహంతరములు

సారాబ్జ కుముదకాసారగర్భితములై కనుపట్టు సరనశృంగారవసులు

శశికాంతవేదికాఛాయావృతంబులై పొలుపాడు జలయంత్ర భూతలములు

తే. కనకరుచిదంబు లైనయాకల్పకమ్ము

లభినవము లైనదివ్యపట్టాంశుకములు

గలవు పతిఁ గూడి నీయిచ్చు మెలఁగ వచ్చు

నరుగుటయ లెస్స యిది మదీయాభిమతము.

141

మ. అనవద్యాత్మ పతిప్రియాచరణకార్యాయ త్తచిల్లాబ్జ లై

యనువర్తింపఁ బతివ్రతామణులు నా ఖ్యాతిం బ్రకాశించి ర

య్యనఘస్వాంతలు భూరిశాంత లననూయారుంధతీకాంత లం

గన నీ వట్లు సుకీర్తిఁ గైకొనఁ దగుం గా భర్తృసేవారతిన్.

142

క. అని పల్కిన విని మునిచం, ద్రునియంకము డిగ్గి యాసరోజముఖి తనదుమనం

బునఁ బెనఁగుభక్తిగౌరవ, మున నాయన పాదపద్మముల కెఱఁ గి యటన్.

క. విను మయ్య విన్నవించెద, నని పలికి మరిందకందళాలాపములం

గనుఁగవ బాష్పజలము లూ, ర నెగుల్గాని సంతసముఁ దొఱ గి ధైన్యమునన్.

ఉ. భూరిదయానుషంగ పరిపూర్ణ తపోవహిమాంతఁగ నీ

సారథోక్తు లుర్వి శ్రుతిశాస్త్రవిధిప్రయుతంబు లుత్తమం

భోరహలోచనాస్రియదముల్ స్వరుదాత్మిసుఖప్రదానదీ

తారమణీయముల్ పొగడ శక్యమె మాదృశకన్యకాళికిన్.

145

గీ. తండ్రి గాధిసుతుఁడు తల్లి మేనక యని, యెరు లనంగ వినుచు నుండియుచు ఘ

నంబునందు నెపుడు నాపాలిజననివి, జనకుఁడవును నీవ యనుచుఁ దలఁతు.

క. కాంతురు బిడ్డలఁ గూరిమి, బెంతురు గామగ్రతరవివినభూమి నదీ

ప్రాంతమునఁ గన్నసంతతి, వంతలఁ బడఁ ద్రోచి పోవువనిత గల దొణో!

ఉ. ఏచినకూర్చి సంతతి మహి న్నైలఁతల్ గను తెప్పచాడ్పునం

గాచి తదీప్నితార్థపరికల్పనఁ బెంచుచు వృద్ధి నొందఁగాఁ

జూచుచు నేత్రపర్వముగ సొం పెన లారుదు రింతె యెటిలో

వైచి చనంగఁ దల్లి వలవంతలఁ గుందఁగ నేన నోచితిన్.

148

క. అలఘుమతి దండ్రి వారికే, వలకృపఁ గనుతల్లి యట్టి వారల సుత నై

యలజడిఁ బడ నోచితి నౌ, దల వ్రాసెను వ్రాఁత యటు విధాత కటకటా.

చ. అదయతఁ దల్లి యేటిపులి నాననిఁ ద్రోయ శకుంతలక్షచేఁ

బ్రదికితి సుగ్ర మా మెకమరాయిడిఁ జెందక గట్టియాయు వొ

- ప్రిద మగుటక భవత్కరుణఁ బెంపఁగ నీక్రియ నాదుతల్లి యై
పాదలఁగ దైవయోగమునఁ బొందునె యప్పుడు నన్ను నాపడల్. 150
- క. తలిదండ్రులచెంగట నర్పిలి నిచ్చులఁ బెంపఁగాఁ బెరిగి ముద్దులు మూ
టలు గట్టుచుఁ దిరిగెడుబిడ్డలు నో చిననోము లుత్కటము లూహింపన్. 151
- గీ. అడవి కరుగుదెంచి కడుఁ గృపఁ గొని తెచ్చి,మీరు బెనుప కున్నఘోరమృగక
దంబకంబు భోజనంబుగాఁ గొనఁ జూడ, నెవ్వ రడ్డపడుదు రిద్దఁచరిత. 152
- చ. కరుణమెయి న్నదీయ మగుకష్టపుఁబాటుఁ దొలంగఁ ద్రోచి భూ
చరఖచరాదు లెన్న నను సర్వపదార్థసమృద్ధిఁ బెంపఁగాఁ
బెరిగిన దానఁ గాన మదభీష్మిత మైనదృఢవ్రతంబు నీ
చరణసపర్య నాకపురికాత్వభోగము దానఁ గల్గజే. 153
- సీ. అకలంకపాయసాదికభోజ్యములు కాననోర్విజమధురఫలోత్కరములు
సౌవర్ణరుచికచకితాంబరములు పావనకురింగా జినవల్కలములు
బహుత్వ కాంతిమత్స్యాసాదనీమ భూజచ్ఛదాకలితోటజస్థలంబు
గురుకుశమండలాస్తరణవేదిక మనోహరమృదుప్రసవపర్యంకపాలి
తే. తావకకృపాకటాక్షపీఠావిలాస,మస్తదీయమనోభిమతార్ధరాః
కావున భవత్పదాబ్జ సేవావిధాన, మెడలి త్రుటికాల మెచ్చోటి కేఁగ నయ్యి.
- క. జననీజనకత్వముఁ గై, కొని పెంచిననీఋణంబు గురుతరభరమై
తనరు నది దీర్పఁ గలనే, జననసహస్రముల నైన సాధుచరిత్రా. 155
- క. పరిమతపోనిధి యుష్మ, త్కరుణామృతసేచనాప్తి ధర బెంపగుమ
త్సుగుచిరతమవల్లికి నీచరణసపర్య య ఫలంబు జన నెయ్యడకున్. 156
- క. ఘనగుణగరిమక హరిమ,న్ననఁ గన్నవభూమతల్లి నాతల్లి ననం
జనదు పురాకృతకర్తం,బనుభూతిక రాక తొలఁగ దయ్యి జనులకున్. 157
- క. అని కన్నీ రొలుక నతా,ననయై ననఁబోడి చింత నాటినమదితో
దనదుబొటవ్రేల భూతల,మును వ్రాయుచు నూర కున్న మునివరుఁ డనియెన్.
- క. ప్రమదామతల్లి నా తల్లి మదావాసమునఁ గుతుకలీల నొసఁగుచుం
గొమ రెసఁగ నీవు గల కా,లము భరమే తీవకుక ఫలము వ్రేఁగగునే. 159
- మ. అటచే నిల్చి సమస్తవస్తునిచయం బవ్వారిగాఁ గూర్చి నీ
కొఱ కే నర్పిలిఁ బెంచినట్టియనుగుంగూఁతు నిన్నినుం బాయ వే

మఱు నాడెండము జాలి ముంచు నిజ మస్తద్దేహమధ్యంబునకొ
దఱుచుంగాలము నీ వెసంగ నను నాత్మ న్నెచ్చునే లోకముల్. 160

ఉ. ప్రోడతనంబుఁ గైకొని సపుత్రక యై తగుహుఁతు భర్తతో
వేడుకమై సుఖం బరుభవింపఁగ నీక నిజాలయంబునం
దూడిగపుంబనుల్ గలుప నుంచిన వాఁడని నన్న భూజనం
బాడిక నేయు దానికొఱకై నినుఁ బంపఁ దలంచితొజ్జుమీ. 161

చ. నశినదభాషీ నీచిఱుతనాఁటివెతల్ మదిలోఁ దలంచి చిం
తలఁ బని లేదు బాలరవి తేజుఁ డుదాత్తభుజాపరాక్రమ
జ్వలుఁడు సుతుండు భూరమణవందితుఁ డై తగు భర్త వీరిచేఁ
గలుగు సుకీర్తివై భవసుఖంబులు నీకు ననశ్వరంబులై. 162

క. నాయింటఁ బెక్కుకాలము, గాయలు గూరలును గూడుగా మెసవినీ
యాయాసము దీఱఁగ ను, శ్రీయుతవై సుఖముఁ బొందు హృదయేశునితోన్.

గీ. హృదయపతిఁ బాసి సతి పుట్టినింటఁ బెక్కు
కాలము వనింప నుచితంబు గా దటంచుఁ
జాటు చుండుదు రిల భర్త కాస్త్రవేత్త
లది గదా యాచరింప యోగ్యంబు నీకు. 164

కా. ఆయర్థంబుల జాడ నే నెఱిగి ని న్నాల్మేళపాదాబ్జనే
వాయుక్తక సుఖకీర్తివై భవశుభావాప్తికొ సదా భూమిభృ
జ్జాయారత్నములందు మేటి వయి మించిం బంపఁగా నెఱిఁకొ
నాయంతకరణంబునం దలఁచితి న్నా తల్లి నిక్కంబుగన్. 165

గీ. భర్తృసేవావిధికి నిన్నుఁ బనుప నేని
నడిక లో నొదుఁ బనిచిన జాలిఁ దూలి
చిత్త మారట పడు నేమి నేయువాడ
విధిహితము దక్క నొండు భావింపఁ దగదు. 166

చ. అడవికిఁ గందమాలములకై చని క్రమృతీ పోయి యెప్పు డె
ప్పుడు నినుఁ జూతు నంచు మది పొంపిరిఁవ్రోయెడు జాలిదూలియ
య్యెడఁ దడ వుండకే నపుడ యింటికి వచ్చి వనీఫలవ్రజం
బిడి కడు గారవింతు నిను నిం పెసలార మదీయ మాతృకా. 167

- క. తోయజముఖి తల్లి నీ, పై యనురాగమునఁ బొదలుపామరమతి నే
నీ యడవిఁ దపం బేగతిఁ, జేయుదు నినుఁ బాసి యచలచిత్తముతోడన్. 168
- చ. పలుమటు నిట్లు సాంత్య నపుభాషలఁ దేర్చి యతండు లోచనం
ఱుల నుడివోక బాష్పజలపూరము గ్రమ్మ నిజాంకపీఠి న
య్యలికులనీలకైకికఁ బ్రియంబునఁ జేర్చి విచారశీలుడై
పలుకక యున్నఁ బంకరుహపాణి కరంబులు మోడ్చి ట్లనున్. 169
- సీ. పవలు మాపును హోమగవెఁ గేల నిమిరి మెత్తని పూరి మేపి దుగ్ధములు పిడుకఁ
గమ్మకన్తురి నీటఁ గలిపి పర్ణకుటీర మలికి ముత్తయపుముగ్ధులు రచింపఁ
గ్రీడాసరోవారికెలన బ్రోది యొనర్చి యెలమావిమోకబోదెలకు దిద్దఁ
గీరమరాశీమయూరకారీశాబములకు నిష్టాహరములు ఘటెంప
తే. నహరహము మీకు దేవపూజానుకూల, ఫలదశాగరుహాపదిప్రసూన
ముఖపదార్థంబు లాయితములుగఁ జేయ, నెవ్వ రిచ్చోటఁ బతికడ కేను జనిన, 170
- ఉ. నా విని యింతిఁ బల్కు మునినాయకుఁ డభిపరీతవిశ్వధా
త్రీవరసార్వభౌముని వరించి యమూల్యవినూత్నరత్న శో
భావహాభూషణాంబరముఖాఖిలవస్తున మేతరాజ్యల
క్ష్మీవిభవానుపంగతి సుఖింపఁగఁ గోరఁ దగు న్ననంబునన్. 171
- ఉ. కొమలి మమ్ము బోఁటబడుగుంజడదారులఁ గూడి దుర్దమో
ద్దామన్యుగౌఢయుక్తవనధారుణి శాకఫలోపహరదీ
క్షామతిఁ గోరఁగాఁ దగు నె సాగరముద్రితభూరిరాజ్యల
క్ష్మీమహనీయునిం బతిగఁ జేకొను ధన్యకుఁ గీర్తిమాన్యకున్. 172
- క. అని యిద్విధిఁ బల్కుతపో, ధనుమధురాలాపములకుఁ దరళాక్షిమనం
బునఁ గడు భయమును వినయం, బునుఁ దోఁపఁగ సరసవచనముల నిట్లనియెన్.
- ఉ. నైవమ పీవ తల్లియును దండ్రీయు నీవ నిజంబు నాకు నీ
వేదిధి బోధఁజేసిన నువృత్తము దానిన సల్పు ట్లాప్సవీ
నేవఁ దొఱంగి పోవుటకుఁ జిత్తము రా దది యట్లు లుండ ని
వ్వాపనుధాధినాథుఁ గలయం జన నెక్కువ గల్గ దారయన్. 174
- మ అదయుత్ కూఠతరుల్ బహిర్భురవాక్యారంభు లాత్మైకకా
ర్పదృఢస్వాంతులు మాయకు ల్లహితి లాభ్యతుల్ దదీయాసుర

క్తి దలంపకౌ మృగత్వస్థ మేఘరుచి యెంతే నన్దుఁ గాఁ బోల దై
న దిగిశాదులు సాక్షులై వెలయు చుండకొ శంక నా కేటికిన్.

175

చ. అనుటయు నాతపోధనకులగ్రణి యంకగతాత్మజ్ఞ దయా
వినయవివేకశాలినిని నేమఱు నూత్తులఁ దేర్చి యాత్మలో
చనవిగళన్తు ద్రుకకణజాలముతోడ శిరస్తలంబు మూ
ర్ఖున జవరాలికప్పనెఱిగొప్పమరెక సజలాంబుదాకృతికౌ.

176

క. ఇదియ సుముహూర్త మిం కిట, సుదతీమణి తడయ వలదు సురుచిరసుగుణా
స్వదులగు శిష్యులనేఁ బని,చెద నాచ్యుర నికుఁ దోఁడు చెందినప్రేమన్.

177

మ. అనుజన్తు ల్బలై ని న్నభీభీతకథావ్యాహరసంతోషితా
త్తను గావింపుచు వారు వెంట నడవం దల్లి మదీయాజ్ఞఁ బూ
ని నృపాలోత్తముసన్నిధానమున కున్నిద్రానురాగంబునం
జని భాసిల్లుము వాధిముద్రితమహీసాబ్రాజ్యధౌరేయ వై.

178

చ. అనుటయు గాధిరాజతనయాత్మజ తత్ప్రియపూర్వకోక్తిసం
జనితమనోనురాగ యయి సంయమియంకము డిగ్గి భక్తిపెం
పునఁ దల వాంచి కొమ్మైఱుఁగుముంగురు లాన నమస్కరింప నా
యనపదయుగ్మ మొప్పె సమదాళికులస్ఫురితాంబుజాకృతిన్.

179

ఉ. అంకతలంబు డిగ్గి వినయాప్తిఁ బ్రణామము లాచరించునే
కాంకముఖి న్తునీందుఁడు ప్రియంబునఁ గౌగిటఁ గుచ్చి యెత్తి దృ
క్పంకరుహద్వయాగళదభంగురశోకపయఃకణాళిని
ర్వంకల గోట మీటుచు నవార్యవిచారకృశీకృతాత్మఁడై.

180

ఉ. ఆలతకూనఁ బల్కు నిలయం బుటజం బువహర మివ్వన
క్షౌలలితదుఃపక్వఫలజాతి మృగాజినవల్కులచ్చటల్
చేలము లిట్టి సంపదలఁ జెన్నగునే జడదారి నిన్ను నే
చేలగు వస్తుజాలమున మెచ్చఁగఁ జేయుదు నమ్మ కోమలి.

181

గీ. అవని నీరి గల వాఁ డెవ్వఁ డతని యింటఁ
బుట్టఁ దగు నాఁడుపడుచులు పుట్టి రేని
సుభయసంకల్పములు సిద్ధి నొందుఁ జేద
కును జనించినఁ గుడుపు గల్గుటయ యరిది.

182

క. కావునఁ దల్లీనాయది, దీవన నీ కెల్లనిరులు తేజమును బెం

పావహిలఁ జేయు మది సం, భావింపఁగ నింక నరుగుమా యన నంతన్. 183

మ. ఉటజాంతర్గతపంజరాంతరమునం దొప్పారు కీరాంగనా

చ్చటలం బ్రాంతరసాలభూజనికరచ్చాయావృతాంభస్సరి

త్పటలీపర్యటనోజ్జ్వలత్సితగరుత్పాలి న్విలోకించి యు

త్కటచింతానలవంతితాత్మయయి వాగ్దైవచిత్రితో నిట్లనున్. 184

ఉ. చిన్నటనాటనుండి మిముఁ జే కొని వన్యతరూజ్వలత్ఫలో

త్వన్నరసోపహర మిడి పల్కఱుఁ బెంచి శ్రుతిప్రియోక్తి సం

పన్నిభులై ప్రవర్తిలఁగ మక్కువఁ జేసితి ముద్దుఁజిల్కరా

కన్నియలార నేడు జనఁ గా వలసె న్నిముఁ బాసి యక్కటా. 185

మ. మమతం బోగ్రిది యొనర్చి కెళివనసీమామధ్యకాసారవా

ర్విమలస్వర్ణమృణాలికాన్నపరిపూర్తిక్ యానవైచిత్రి నే

ర్పి మిముం బోగ్రిడలఁ గాఁగఁ జేసితిఁ గదా పేర్చి న్నరాళీసమూ

హములారా యెడఁబాయఁ గా వలసె నాహా దైవయోగంబునన్. 186

చ. పాలఁతుక సారి కక్కరణిఁ బోషితకీరమరాళరాజి నూ

త్తులఁ గడు గారవించి తనకుఁ జనకప్రతిమాను లౌమునిం

ద్రులకుఁ దదీయభార్యలకు మొక్క తదర్పితపుష్పచందనా

ద్యలఘుపదార్థతోషితమనోంబుజ యాచు సగౌరవంబుగన్. 187

క. నను మీర లిపుడు బలుదీ, వన లిడి పనిచినను బోయి వచ్చెద నని పీ

డ్కొని వారలఁ గణ్వమహా, మునిమోలకు వచ్చి డెందమున భయ మొదవన్

క. వనితామతల్లి నిజనం, దనుతోడఁ బునఃపునః పృణతి సల్పునుతక

మనుమని నాయుద్ధీర్ఘత, మను మని యాశీర్వదించి మధురతరోక్తిన్. 189

సీ. తాఁగవై మేర మీఱక సపత్నులఁ గూడి చెలువునికన్నుసన్నల మెలంగి

మన్నించి యత్తమామల బావమఱుదుల నేరాండ్ర కనుకూలవృత్తిఁ దిరిగి

రాలచ్చికలిమి గర్వము లేక యతిధుల నిష్టమృష్టాన్నసంతృప్తిఁ దేల్చి

యాప్రబంధపురోహితామాత్యజనులకు మృదువాకృతలన సమృద్ధ మొసంగి

తే. కరుణఁ బాయకి సత్యంబుఁ గడకుఁ దోయ

కార యిటువంటి సాధ్యకులావతంశ

మెందుఁ గల దని లోకంబు లెన్న నెగడి

కీర్తిఁ గైకొను మంబుజాక్షీ మతల్లి.

190

సీ. శ్రీమానిసీసరసీరుహాక్షులభంగి శారదావారిజాసనులకరణి
క్షీతిభృత్తనూభవాశితకంధగులరీతి వరహోపాణీనుధాకరులయట్ల
ఛాయావనూసారసహితులచందాన రతిరుక్త టీకుమారకులయోజ
జనకపుత్రీ) రామచంద్రులకైవడి నలకచీలేఖనాయకులపగిడిఁ

తే. దామరసగంధి నీవు నీధవునిఁ గూడి

మానసాభీష్టసకల సంపత్సమృద్ధి

నవనిఁ జిరకాల మనువొందు మనుచుఁ బనిచె

నందనీమణిఁ జాతుగి నానందగరిమ.

191

మ. తనశిష్యావళిపాత్తునం జనుసుతం దత్పుత్రుగి దీవించి యి

ట్లసుపం గొండొకదూర మేఁగి హృదయవ్యాలీఢచింతాభరం

బున బాహ్వాకులలోచనాబ్జుఁ డయి యూర్పుల్ పైవయిం గగ్గిమ్మ న

య్యనఘుం డాశ్రమభూమిక్కై నురలె నూరార్ప స్తునీందోత్తముల్. 192

వ. అంత.

193

సీ. కచబంధసంబంధగరిమఁ బొల్పుమదాళికులము సంగీతకాశలము సైరప

వరతనూమిత్రితావాప్తిఁ జెన్నగుతీవ లలరు దోయి శ్లపాయనము బట్టి

సహజసౌరభరమాసంసక్తి నెలకొన్నవలిగాడ్పు వీవనపాలుపుఁ దాల్చుఁ

గలకంతనిస్వనైక్యముఁ గన్నకలకంతములు శ్రుతిపీయదవాక్కలనఁ బొగడ

తే. వర్ణనీయదశీసఖిత్రమునఁ బొదలు, సరససరిదూర్తి కాపరంపరలు సలిల

శీకరవృచ్చముక్తాళి సేస లిడఁగ, జనవరాలోకనేచ్చ రాజసము మెఱయ. 194

శా. చెంతల నాత్మజాండు మునిశిష్యజనం బగుదేర షట్పదీ

కుంతల యభ్యుచుంబిగిరికూటగళ త్తటినీజలప్రవా

హాంతికపుష్పితదుగ్గినివహాంతరగుంజదశీనపుంజసం

క్రాంతనికుంజవాటి సుకరం బగుమార్గముఁ బూని యేగుచోన్.

195

గీ. మోగిలఁ గనుపట్టె హరిశితకూరనఖివి, దళితగజకుంభగళిత ముక్తాఫలంబు

లతిశయప్రేమ విపినదేవతలు భూప, కులసతికిఁ గానుకలుగాఁగ నిలిపి రవఁగ.

ఉ. సారథోజ్వలత్కటకశైలదరీసుహరప్రదేశశృం
 గారపటీర సాలసహకారమహుకకదంబనింబఖ
 ర్జూరసువర్ణముఖ్యతరుశోభివనాంబునదీనదంబులక్
 సారసగంధి చూచుచు ససంభ్రమలీలఁ బథాంతరంబునన్. 197

ఉ. మానిని గాంచె మోల శతమన్యుశిలాఫలకప్రకీర్ణకే
 శీనిలయోపశోభిత మలిప్రమదాకలగానమాధురీ
 మానితనిష్కుటం బనుపమానమణీమయగోపురం బధి
 ఘనపురీవరం బఖిలసంపదధుకృతగోపురం బటన్. 198

కా. ఖ్యాతేంద్రోపలసాంద్రపార్శ్వయుగతుడ్యోన్నత్య మంతర్బహి
 ర్యాతాయాతజ నాచుబింబని కరోద్యత్పద్మరాగచ్ఛటా
 స్వీతప్రాంశుకవాట ముగ్ధికదనోర్వీదోర్బలశీభట
 వాతం బై విలసిల్లుపట్టణముఖద్వారంబుఁ బొచ్చె న్నెసన్. 199

ఉ. చొచ్చియుఁ జూచుచుం బసిఁడి చొక్కపు మేడలు జాతికల్పపూ
 నెచ్చెలితాహజారములు నిద్దఁపుఁజాయలఁ గుల్కుపచ్చటా
 రచ్చలు గెంపుడాల్ మిసిమిరాణఁ బొసంగెడుపాన్పుటిండ్ల బా
 రొచ్చెము తేని మేటికన్రవోగిరపు సృతనాలహటముల్. 200

చ. అతులితభూరిరత్ననికరావృతమై బహువాహినీసమా
 హిత మయి రాజసంజననహేతుకమై నిజదత్తి జీవనో
 ర్ధతఘనమండలం బయి ధృతప్రబలారిదరాంకమై రమా
 సతికి బలారె పుట్టినిలుచందముఁ దెల్పుఁ బురీంద్ర మెన్నఁగన్. 201

మ. ధ్వనివిశ్రాంతిపదార్థభావరసవృత్తప్రాసలీలం గనుం
 గొన భేరీసురతక్రియాపరవశజ్ఞోణీభృదావాసస
 జ్జనకాసారవహుపయోధరతటీ సదభ్యుత్ససంఘంబులం
 దొనరిం బ్రోచు సుధీప్రణీతకృతి నా నొప్పారు వర్ణింపఁగన్. 202

చ. అచుగతరాజశేఖర మనంతమణిద్యుతిభాసమాన మ
 త్వస్రపమవాహినీకులసమాశ్రయమున్ సుమనోన్వితంబునై
 యను వగుఁ బ్రోలు రాప్యకుధరాచ్ఛశృంగపయోనిధానకాం
 చనకుధరంబులం బలెఁ బ్రశంసకు నెక్కి జగత్ప్రియంబునన్. 203

ఉ. సారకశాధిరాదుపలజాలవినిర్మితకేళిమందిర
ద్వారకవాటభూములు నవాంబుజరాగమణిగభస్మివి
స్తారకనత్సువర్ణమయసౌధశిరోగృహమండపంబు లు
ద్వారకలంకపంకజనివాసము లారయ నెచ్చటం బురిన్. 204

చ. అని పురవైభవంబుఁ గొనియాడుచు జవ్వని రాజమార్గముం
గొని చనువేళ్ రాజగృహగోపురసౌధసరోజరాగర
త్సనికరదీధితుల్ దనువునం బొరసెన్ నృపసాధ్వీ గాన నొ
య్యన బురలక్ష్మీ మానికపుటారతులం దన కైతెనో యనన్. 205

మ. ఉపధానీతమదద్విపేంద్రనికరప్రోత్తుంగదంతాగ్రదీ
ర్ణపయోదాంతరనిర్గతాచ్చకరకవ్రాతంబు నా నొప్పుకు
క్తిపుటప్రోద్భవరంగవల్లి కము సుందీప్తక్షమామండలా
ధిపలీలాభవనాంగణంబు నృపసాధ్వీరత్న మీక్షింపుచున్. 206

క. ఘనహర్షాద్భుతములు మదిఁ, బెనఁగొన మునిశిష్యజనము వెంబడి రా జ
వ్వని సుతుకేల్ దనకేలం, గొని నృపసౌధంబుచెంతకుం జని యంతన్. 207

సీ. నవరత్నశుభగభస్మినినూత్నమకుటాదికములతోఁ జేమాంశుకములతోడ
రవివింబతులికకాంతివిడంబభవ్యగాత్రములతో నాతపత్రములతోడ
ననివార్యశంఖకాహళీతూర్యనిస్వనార్భటులతో రణవీరభటులతోడ
బలవైరిభయదదుర్భరభేరిభూరిభాంకృతులతోఁ గరటిఘ్నంకృతులతోడ

తే. నలసుధామాఘరీఘరీజైకభాష
ణములతోఁ బాణిభృతకృపాణములతోడ
నెసఁగు వసుధేశకోటిఁ గ్రిక్కిరియుపెద్ద
కొలుపుమొగసాల దాఁటి ముంగల లతాంగి. 208

సీ. తులుమువన్నియఁ జూచి పురివిచ్చి నర్తించు నెమ్ములు విన్న నైయెమ్మెఁ దొఱంగ
నడవోయి ల్వాడ గాంచి గడిచేదేనమరాళకులము పైకొనునానఁ దలలు వంప
నరుణాంఘ్రిరుచి శీతకిరణాశ్చ సరణి జపాంతికస్ఫటికవిభ్రాంతిక దాల్చ
నలుదిక్కులఁ గనత్కనకభిత్తికలకల్చి మేని నిద్దపుఁజాయ మెఱుఁగు లూన

తే. భూభవనభారధౌరేయభూమిరమణ
కోటియుత మగు మొగసాల దాఁటి తెఱపిఁ

జేసికొని ప్రాజ్యరాజ్యలక్ష్మీవిహార

ధామ మన నొప్పు పతిసభాస్థలిక నరిగి.

209

గీ. అచట దౌవారికవితాన మనుపమాన, మాననీయాత్మరూప సంపదలఁ గాంచి
తవిలి విభ్రాంతిఁ దారచే తనము పగిది, దరల కుండిన నచ్చోటఁ దడయ కుండ.

క. మునిశిష్యజనము మున్నుగఁ,దనయునికెంగేలు గేలఁ దనరఁగ నలప

ద్దిని యినదర్శనమానస, జనితాభినవాసురాగసంరంభమునన్.

211

సీ. చిన్నారిమోముపై జెన్నారజగజంపుఁగుటిలాలకములు చీకటులు రాల్పఁ
దలిరులేఁబ్రాయంబు దళుకొత్తు నెమ్మేను గ్రొక్కారుమెఱుఁగులఁ గ్రుమ్మరింప
సోగకక దళమి చూచుమెఱుంగుఁ జూపులు కలికితుమ్మెదమానకదుపు లీనఁ
దరుణారుణకుభాంకచరణవిన్యాసంబు గెలఁకులఁ గెందామరలను గురియ

తే. జలుఁగుఁ బయ్యెదవలఁ జిక్కి తొలఁగువెరవుఁ

గనుఁ గొనఁగ లేనిజక్కవకవయ పోలె

బొదలులిగిగుబ్బప్రేగునఁ గడలఁ గౌను

కమలలోచన కేళీలగమున కరిగి

212

మ. గమదారాతిధరాధిభూజయరిమాసర్వంసహ లాష్ట్రలై ॥

ద్విముఖుల్ శ్రేణిలఁ బాణికంకణయుతాక్రూరోల్లగచ్చామరా

గ్రామరుత్వోత్కృత్యోపచారముగ రాగం బూన్ప మాణిక్యకాం

తిమయప్రోన్నతభద్రద్రపీరమున సందిప్రాంగజాభాకృతిన్.

213

మ. నలినాపుం డుడయాద్రిచందమున రత్న స్వచ్ఛభూషాసము

జ్వలతేజోమయుఁ డై సదధ్వగనిజవ్యాపార మాప్తద్విజా

వళి కెంతే వసుసంపదం బ్రముదితస్వాంతంబుగాఁ జేయ నిం

పులు దల్కొత్త వనించి యున్ననృపతిన్ భూతిప్రభావోన్నతిన్.

214

గీ. కాంచి భయగంధ్రమంబులు గడలుకొనఁగ

జలరుహానన యలసభాస్తంభ మొరిసి

కొని నిలిచె సర్వభువనమోహనమవర్ణ

చిత్రితవినుత్న సాలభంజికయ పోలె.

215

చ. నిలిచిన యవ్యభూకులమణిం గని నివ్వెఱుఁ జెంది తత్సభా

స్థలి నృపు లిట్లు బుండ వలదా జలదాకులదాలకాళి యీ

చెలువముఁ గాన మెందుఁ దులఁ జెప్పఁగ రా దవు నేమొ వజ్రచెం
తలఁ గలసర్వలేఖవనితాజనతాభినుతాభిరూప్యముల్.

216

మ. అభికశ్రీ శశిరేఖఁ గేరు నగు నుద్యద్భూరిశారీరకాం
తులు హేమోన్నతి నూరుదీప్తి తల దన్నున్ రంభ శుంభత్క టా
క్షలవశ్రీలు నిరాకరించు హరిణిం జర్పింప నిక్కన్యకా
కులరత్నావయవై కసుండరతఁ జేర్కొ శక్యమే యేరికిన్.

217

చ. అనఘ సువర్ణ వర్ణకములై రసవర్తులతాన్నితంబులై
యనవరతక్షమాధిపతయబ్జపరిస్ఫురితంబులై కరం
బాసరుట నిమ్మపండులు పయోరుహపత్రవిలోచనాఘన
స్తనయుగళంబుతోఁ బెనఁగఁ జాలునో యేమొ యొకింత సాటికిన్.

218

గీ. అనిశ మతనుసుధర్మ సమాశ్రయరతి
నలరి వనమధ్యమున సుమనోనుమైత్రిఁ
దపము సల్పి మధువ్రతోత్కరము లలరుఁ
బోఁడికురు లయి పొడమెఁ గాఁబోలు నొక్కొ.

219

మ. అలకశ్రీ లళు లారు పొల్చు మరువాలై వాలుగల్వాలు గ
న్నులు జన్ను ల్విరిచెండ్లు విండ్లు బామ లేనుం గౌ నడల్ గౌనుతీ
రలవి శ్నౌ దొలుకారుమించుసరి మేనా నార యి ట్లుండఁగా
వలదా యింతి మనోజ్ఞ రూపరుచిలినన్యాంబులం జేర్కొనన్.

220

క. సురలోలాక్షులు కిన్నర, నరలోకనరోజలోచనలు దీనిం బో
లరు రూపవయోలక్షణ, గరిమ నొకింతైన నెన్నఁగా నారారా.

221

ఉ. ప్రాగచలగ్రభాగహిమభానునిభాంగసువర్ణయప్టి
లాగరిమాప్తిఁ జూడ్కి కతులప్రమదం బానగూర్చునిమ్మహా
భాగునితో నృపాలకసభాస్థలి కీలతకూన యొంటిగా
రాఁ గత మేమి యం చుచటి రాజులు దన్ను నుతింప సారెకున్.

222

మ. లలితామూల్యవిశేషరత్నకటకాలంకారపాదు స్తవహా
జ్వలదప్టేపదసానురాగుని సమంచత్సంకవామోదని
ర్మలగండస్థలు ఘోరఖడ్గధరు శుంభద్వాహినీజాలు ని
స్తులశృంగార యుతుక్ ధరాధిపకులేంద్రుం జూచి హర్షంబునన్.

223

సీ. నలవసంతజయంతనలకూబరులకన్న కమనీయ సౌభాగ్యగరిమవాఁడు
 ధారుణీభార మాదలఁ దాల్చుఫణికన్న సరసభాషావిశేషంబువాఁడు
 కల్యాదితసహస్రకరమండలముకన్న భవ్యశోభావిజృంభణమువాఁడు
 బలితంపు నెమ్మిబాబావజీరునికన్న ఘనభుజావక్రవిక్రమమువాఁడు

తే.చక్రవాళాంతరాళభూచక్రభూరి, రాజ్యపరిపాలనకళాభిరామనిశ్చ
 లానుకంఠైకహృదయతోయజమువాఁడు, వీఁడు తావకనూనఁ దుర్వీతలేంద్ర.

మ.తనసౌందర్యముఁ గాంచి యంతికధరాధ్యక్షుం బ్రశంసింప న
 ల్ల న నేతెంచి భవత్పదాబ్జనతి సల్పం గౌఁగిటం గ్రుచ్చి యే
 త్తి నిజోత్సంగతలంబునం దిడి ధరిత్రీనాథ హర్షాశ్రవా
 రినిమగ్నాంగునిఁ జేయు మంచు సుతుఁ గూర్చిక్ ప్రాణకుం ద్రోచినన్. 225

చ.పతి గని వల్కు రూపజితపల్లవకార్చకు నీతినిక్ భవ
 త్సుతుఁ డని ప్రాణలఁ ద్రోచితివి చూడ నొకానొకనాఁడు వీని నె
 వ్వతే వితఁ డెవ్వఁ డెయ్యదినివాసము వే రెటువంటి డేల వ
 చ్చితి పని యేమి నీకు సరసీరుహలోచన యీశభాస్థలిన్. 226

చ.జలనిధిముద్రితాఖిలరసావలయేశుఁడ నై వనంబునం
 గలఫలకాకముల్ గుడుపుగాఁ గుశవేదిక పాన్పు గాఁగ వ
 ల్గలములు గట్టుపుట్టములుగాఁగఁ దపస్విని వై ననిన్ను నే
 వలన వరించినాఁడఁ దెలువా జను లెవ్వ రెఱుంగ కుండఁగన్. 227

క. వీఁ డెవ్వనికి జనించిన, వాఁడో నీ వెవ్వతెవ్వె రవర వాడువు నీ
 పాడి దొఱంగినమాటల, పొండుములు వినంగఁ గర్ణముల కింపగునే. 228

చ.అన విని యింతి యిట్లు నృపాగ్రణి కీవు కరగ్రహం బొన
 ర్చినసతి నాట యేను బెఱచేడియ నాట యితండు నీకుఁ గాం
 చినసుతుఁ డాట యన్యన్యపక్షిరజుం డగుటక్ సుధీజనా
 వన హృదయంబునం దెఱుంగవా తగవా యిటు లాడఁ గొల్పవన్. 229

చ.అలఘుగుణాధ్యుఁ డిక్కిమరుఁ డన్యజుఁ డేనిఁ గనుంగొనన్ భవ
 త్సలలితరూపలక్షణభూబలనీతికళాతిదైర్యకా
 శలములకల్పి వీనియెడఁ జాటునె నెమ్మది నీ వెఱింగి కె
 వలకితవోక్తు లిట్లు చుడువన్ ఫల మెయ్యది గల్గు భూవరా. 230

- క. నీకన్నకొమరుఁ డీతఁడు, నీకన్న బలాధికుండు నిస్తులకీర్తి
స్వీకృతదిక్కులమదా, నేకపరదనికరసితఘృణివ్రజఁడు గదా. 231
- మ. కొనియాడక జగముల్ దనూజు బలయుక్తుఁ యావరాజ్యాభిషి
క్తునిఁ గాఁ జేయుము మున్ను తాపనవనక్షోణీనదీవాయులొ
లనికుంజాంతరమత్కరగ్రహణవేశాదత్తదీవ్యద్యుతో
క్తి నిజస్వాంతమునం దలంచికొని ధాత్రీమండలాఖండలా. 232
- చ. పాలఁతుక యిట్లు లాడ విని భూపతి యన్వర మిచ్చు టెన్నఁ డెం
దులకులకాంత వెక్కడినుతుండు నభం ద్రప లేక నిల్చి చెం
తలప్రజ నవ్వ నేర్పుగలదాన నటంచు బహూక్తిఁ శ్రేణి నే
ఫల మిఁకఁ జాలు నీయునికపట్టున కేగుము నా నృపాలుతోన్. 233
- చ. జలరుహగంధి బల్కు విలసద్రథదంతితురంగపైన్యసం
కుల మిరుఁగ్రేవలం గొలువ ఘోరమృగావళిఁ ద్రుంపఁ గాన కీ
వలరుచు వేఁట వచ్చి మునియాశ్రమభూమిఁ జేలంగునన్న న
ర్చిలి వరియింప లేదె యిది మిథ్యయె నెమ్మదిలోఁ దలంపుమా. 234
- ఉ. నా విని యింతిఁ బల్కు నరనాయకమాళి యశేషరాజలో
కావృత మీసభాసలి కులాంగన వీ విట నిల్చి పెక్కు మి
థ్యావచనంబు లాడఁ దగ దవ్వలఁ బొమ్మ భవచ్చమత్కియా
భావము గాన నయ్యె నయపద్ధతు లీవ యెఱుంగు దుర్వరన్. 235
- శా. భూమికాగ్రణి యిట్లు లాడ విని సుభూరితన్న మత్యంతచిం
తామగ్నత్తమనోబ్జయై పలుకు నానావిద్యదుర్వీఠర
స్తోమాస్తీతనభక్ భవాద్యుతులు రాజుల్ ధార్మికుల్ దోర్బల
శ్రీమంతుల్ భువియందనత్యవచనశ్రేణిం బ్రసంగింతురే. 236
- చ. సితకరవంశదీపక విశిష్టజనావన ధర్మశాస్త్రబో
ధితవివిధార్థగౌరవవిధిజ్ఞుఁడ వార్యజనోపదేశక
ల్పితశుభకార్యదతుఁడ వభివృత్తసద్గుణశాలి వీవు నూ
న్యతమ దృఢవ్రతం బని గణింప మోకింత మనోగతంబునన్. 237
- గీ. జగతిఁ గల ధర్మశాస్త్రార్థసరణు లెఱింగి
యఖిలవిద్యత్స మేతసభాంతరమునఁ

బార్ధివేంద్ర యసత్యంబుఁ బలుకఁ దగు నె

నాన్మతాత్పతకంపర మ్మనఁగ వినవె.

238

చ. సిరులు దొలంగు శోభనము నేరదు రాదు యశంబు గౌరవ

స్ఫురణ మడంగుఁ బుణ్య ముడివోవు విపద్దశ లొందుఁ బాపము

ల్లరణిధరంబులై పెరుఁగు లాఘవ మబ్బు జనాపవాదము

లొవ్వరయు రుజాభరం బొడవు భూవర సత్యము లేనిపట్టునన్.

239

గీ. కుటిలవృత్తి గాధికొడుకు పెట్టిన దుర్గ, శలకు నోర్చెఁగాని జగము వొగడ

ధృతిసమగ్రుఁ డాహుశ్చంద్రధరణీంద్రుఁడనృతభాషణంబులాడఁడయ్యె. 240

గీ. ఇందువంశజమణి భవాదృశుల యిట్టు, లనృత మాడంగ నితరుల ననఁ బనేమి

కపటభావంబు మాని శ్రీకరకరాస్త్రీ, నీకుమారుని నన్ను మన్నింపు మనిన. 241

చ. విని నృపహాలి వల్కు నరవిందముభీశతధానహస్రధా

తనయుఁ డితండు నేను కులతామరసాక్షి నటంచు శంకఁ గై

శౌనక సభాంతరాళమునకుం జనుడెంచి వృథా నయోత్తులా

డిన ఫల మెద్ది చాలఁ బ్రకటించితి నీయది ప్రాప్తి యిచ్చటన్.

242

క. ఎక్కడి వరు మెక్కడి సుతుఁ, డెక్కడి సతి వేల యిచటి కెతెంచితి పా

మృక్కుముడహితకులోద్భవుఁ, డొక్కపు డనృతంబుఁ బలుక నూహించు నొకొ.

క. భూలనావిభుఁ డిట్లు ని, రాలంబోత్తులఁ గలంగ నాడినఁ జింతా

డోలాయమానమానస, యై లోలమృగాయతాక్షి యధిపున కనియెన్.

244

ఉ. సన్నుతిరూపలక్షణభుజాబలరాజ్యరమావినీతిసం

పన్నిధి నన్ను రాగరి సమగ్నుఁడవై విరియించి యిష్ట సౌ

ఖ్యోన్నతి మన్వజాలక యయో విడనాడగఁ జూతురే „గృహీ

తన్నపరిత్యజే” త్రినెడుధార్తికనూత్త లెఱుంగవే నృపా.

245

క. పరమస్వరూపకరుణా, పరవినతసుశీల యైనభార్యామణి నే

పురుషుఁడు వదలునొ ధరణీ, శ్వరి యాతండు ఘోరరారి వంబునఁ జెందున్.

సీ. రమణీయవంశకై రవశరచ్చంద్రిక సంతానఫలదానసౌరశాఖి

క్రతుకర్తకరిణదీప్తామంత్రకళ నాకపద్యానువర్ణసోపానరాజి

తనుభోగసంపల్లతాదోహదక్రియ సకలశుభవ్రతాచరణహేతు

వాత్సవ్యధానాగరౌర్వానలజ్వాల సదనలక్ష్మీపరిష్కరణలీల

తే. యగుకులాంగన నిష్టసౌఖ్యములకలిమి

మనుపఁ జాలక విడనాడ మదిఁ గలంచు

నతఁడు పురుషాధముఁడు గాక యాధ్యుఁ డగునె

భూవర యెఱుంగవే నీతికోవిదుఁడవు.

247

ఉ. కోరి వరించినట్టిసతిఁ గూడుట నీతి పరిత్యజింప రా

దూరక నూనృతోక్తి నుతి నొండఁగ నన్న భవత్పదాబ్జసే

వారతి నుండఁ గైకొని ధృవంబుగ నీనుకుమారమూర్తి ని

ర్వారణకీర్తిఁ బుత్రు యువరాజుగఁ జేయు మఖిండధాత్రికన్.

248

క. గోత్రోద్ధరుఁ డార్యస్తుతి, పాత్రుం డసమానబాహుబలుఁ డహితలతా

దాత్రుఁడు శుభచారిత్రుఁడు, బుత్రుఁడు గలవారడె పుణ్యపురుషుఁడు ధాత్రిన్.

చ. అమితయశఃప్రతాపనుగుణాన్వితుఁ డాత్మజుఁ డేమహాత్ముగ

ర్భమున జనించునో యతనిభాగ్యగృహాన్వయనామగోత్రధ

ర్మములు జగన్నుతంబు లయి రంజిలుఁ బిమ్మటఁ బుణ్యలోకసౌ

ఖ్యము నులభంబుగాఁ గలుగుఁ గాదె సుధాకరవంశభూషణా.

250

చ. అమయ రవిద్యుతిన్ జగము లబ్జితీన్ జలమున్ శుచిక్రియన్

బ్రహ్మద జవాప్తి వాజి శశి రాత్రి సదోత్సవలీల నిల్లు దా

నమున గజంబు హంసమిథునంబున నిమ్నగ శబ్దయుక్తి వా

క్యవహిమ పండితసితి సభావని పుత్రునిచేత వంశమున్.

251

ఉ. వేయి వచింప నేల పృథివీప సమస్తవినితీశాస్త్రవి

ద్యాయుతమానసుండపు గదా రమణీయపురాతపఃఫలం

బో యన డాయ వచ్చిననుపుత్రుని రాజ్యరమామషక్తవా

హాయుగలోపగూహనసుఖాంబుధిఁ దేల్ప వడేమి చెప్పమా.

252

మ. అని సుభ్రూతిలకంబు వల్కు నయవాక్య స్ఫూర్త లాలింప క

జ్ఞననాథం డనియెం గృపావిరహితస్వాంతాబ్జుడై మీనలో

చన నీ వెక్కడిభార్య వెక్కడితనూజన్మండు పో పొమ్ము నీ

వసుమానింపక శీఘ్రయానమున మిథ్యావాద మింకే లనన్.

253

ఉ. ఆ మనుజాధిపోక్తి చెవి నానఁగఁ దాఁ బునరుక్తి లేమి దృ

క్తామరసద్వయీవిగళితస్ఫుటదుర్దమశోకబాష్పధా

- రామిళితోన్నతస్తనరథాంగకయై జగదేకపుణ్యసా
ధ్వీమణి గాఢమూర్ఛ గొని తెప్పిటి ముప్పిరి గొన్న భిన్నతన్. 254
- మ. అనుకంపాలతికాలవిక్రము లసత్యాలాపమూలంబు ల
న్యనరశ్రీహరణోత్సుకంబు లనయవ్యా విధముల్ గ్రూరక
ర్షనివాసంబులు నేమహదూరములు గర్వచ్ఛన్నముల్ సాధుస
జ్జనసంతాపదముల్ గదా నృపమనోజ్ఞంబు ల్వీచారింపఁగన్. 255
- చ. అని తలపోసి నెమ్మది మృగాయతలోచన కన్నుఁ దమ్ములకొ
ఘనతరళోకబాష్పకళికల్ దొఱఁగక మును తల్లిదండ్రులుం
గని విడనాడి రిప్పుడు జగన్నతుఁ డాత్మ విభుండు గూర్చిఁ జే
కొనక పరిత్యజించె నెట కేగుదు నెవ్వరు దిక్కు నా కిఁకన్. 256
- ఉ. శుంభదభీష్టభోగములఁ జొక్కి సదా ప్రియభర్తృగాఢదో
స్తంభకృతోపగూహన ముదారసుఖాప్తి మహాశుభవ్రతా
రంభమనోజ్ఞులై నెడల గ్రాఁగక వేడుక నుండునట్టియా
బంధరసీలకుంతలలప్రాకృతసపుణ్యము లెన్న శక్యమే. 257
- మ. రమణోత్పరిత కామినీజనతనూప్రాంచద్వయోరూపల
క్ష్మీ మహాశూన్యగృహస్థదీపకళికాశ్రీఁ బోలి విఖ్యాతిఁ బెం
పమరం జాలదు మత్పురాచరితపుణ్యం బిట్టిదై యుండ న
ల్పమదికొ దూఱఁ బనే మటంచు నుతుకేలం బూని భిన్నాత్మయై. 258
- చ. కమలహితాంబుజాహితముఖగ్రహరాజి ధరాదిభూతపుం
జము దిగధీశ్వరప్రతతి సాక్షి గదా మును రాజవంశర
త్నము ననుఁ గూడునప్పుడు గనంబడ విప్పు డహో యసత్యవా
క్యమ బల మయ్యె సత్య మడుగంటెఁ గనుంగొనఁగా వసుంధరన్. 259
- క. అని పలికి కలికి మును వ, చ్చిన జాడఁ జనంగ నూహ నేయునవసరిం
బున వినఁ బడె రాజసభా, జనకర్ణపుటీకతోరశబ్దము నింగిన్. 260
- క. అది యెట్టిదన నృపాలక, “యది నీ కులభామ యాతఁ డాత్మజుఁడు నిజం
బెడ నెఱిఁగి యసత్యముఁ బ, ల్కుదురె భవాదృశులు నీతికోవిదు లెందున్.”
- చ. అని యశరీరి యాకసమునందు ఘనాఘనగర్జితస్వం
బునఁ బలుకక ధరాతలవిభుండుఁ దదంతికభూమిభృత్సుధీ

- జనముఁ గుతూహలాద్భుతరసస్థితి నెమ్మదిఁ గాంచెఁ బైపయి
న్వినఁబడియెక్ “నిజం” బ నెడు నిర్భరఘోష మశేషదిక్కులన్. 262
- సీ. కురిసెఁ బైపై మనోహర వాసనారమామృతకల్పతరుప్రసూనవృష్టి
మొరసె గర్జారవస్ఫురణసౌపర్యణభేరిపటహదుందుభిప్రజంబు
లూరసె నానాదిగంతరముల నప్పరోగణనుధామంజులగానరవము
నెరసె వియద్వాహినీతరంగాచ్చపయఃకణశితవాతాంకురములు
- తే. వేదవిద్యున్నరాశీర్ని నాద మెవయు, సకలదేశాంతరాగతస్త్రాసీంద్ర
నూతనగాఢపాశస్తోత్రరవము, లలరె నప్పుడు రాజసభాంతరమున. 263
- మ. ఉభయాశాగతశౌర్యవైభవసమాఖ్యోజేత ముర్వీతల
ప్రభులోకం బనురాజవంశజశిఖారత్నంబు నీక్షించి యీ
శుభచారిత్రతనూజతో ఘనసభాక్షోజీస్థలిక్ నిల్చి య
స్తభయభ్రాంతి ముచుర్పుమూర్ఖ్యనయభాషాపాండితిక్ జూపఁగన్. 264
- క. ఆలింపక తత్ప్రతికూ, లాలాపములం గలంగ నాడిన నీ న
బ్బాలమదిఁ గుండ నివి నా, భీలస్వన మొదవెఁ జెవులు పిమ్మటఁ గొనఁగన్.
- శా. ఈ లావణ్యవతీకులాభరణ మీహేమాంగి యీరూపక
ఖలంకారనమిద్ధ బాహుబలుఁ బ్రాగ్దిస్థలవిర్భవ
న్నాశీకాప్తసమాననూను విహితానందానుసంధాను గం
గేలం గైకొని వచ్చుటేమి నృపలక్ష్మీభృత్యభాక్షోజికిన్. 265
- చ. అన విని రాజలోకమున కవ్యిభుఁ డిట్లను మున్న ఘోరకా
నననివసన్న్యగౌఘమథనంబున కే బృతనాన్వితుండె నై
యనిలజవాక్య మెక్కి భయదాటవిఁ జొచ్చి యనేకభూమిభృ
ద్ధనతటిసీదరీన్ను కటకంబులు చూచుచు మూర మేగితిన్. 267
- చ. చని కనుఁగొంటి ముండట రసాలనమేరుకదంబనింబకాం
చనకదలీపటామలకచందనకుండకురంటకానిభూ
జనికరశోభితంబు మదపట్నదళోకిలకీరశారికా
నినదసమాహితం బొకమునిప్రవరాశ్రమభూమి నొక్కెడన్. 268
- ఉ. కాంచి హయోత్తమంబు డిగి గ్రగ్గునఁ బ్రాంతనదీపయఃకణా
భ్యంచితశితమారుతము లధ్వగతశ్రమ మార్పు చుండఁగా

- నించుక పాదచారి నయి యేగి మునిప్రవరోటజ సలిం
బంచశరై కరాజ్యరమభంగిఁ జెలంగెడునిప్పుగేత్తుణన్. 269
- క. చూచి మనోభవశితనా, రాచములం దవిలి దుర్భరపుమోహమునే
నైఁచక గాంధర్వంబున, నీచెలిఁ గైకొంటి జనము లెఱుంగక యుండన్. 270
- గీ. లేనికొపంబు గనుఁగవ నూని లాఁతి
పగిది నిష్కరభాషలు పలుక కేను
మత్కులాంగన యిది నాకుమారుఁ డీతఁ
డనుచుఁ గైకొంటి నేని మోహమున నిపుడు. 271
- చ. చిటుతనిఁ గేలఁ బూని యొకచేడియ యెవ్వతో కాని లజ్జ పెం
పటి సభఁ జేరి యేను కులభామ నితండు సుతుండు నీకు నా
నెటి కులగోత్రముల్ దెలియ నేరక దాని గ్రహించె రాజుం
చురక జనం బొనర్చునడి కొప్పట యెట్లు ధరితఁ గావునన్. 272
- చ. సురుచిరమైన నూనృతము చొప్పుఁ దొలంగి యసత్యవాక్యవి
స్మరణముఁ జూప నే నలరుఁబోఁడి నిరూఢపతివ్రతాత్వజై
ఖరి నశరీరవాగ్ధరిమ గర్ల పరిష్కరణం బొనర్చె ను
ర్వరఁ బ్రజకంతరంగమున వర్తిలు సంశయ మెల్లఁ దీఱఁగన్. 273
- క. అని పలికి శకుంతలఁ గనుఁ, గొని ప్లాతివ్రత్యమహిమకు నైచ్చితి మా
నిని యంతఃపురమునకుం, జను మని తగువారిఁ గూర్చి జనపతి పనిచెన్. 274
- చ. అనిచి శకుంతలాససీతులై యరుదెంచిన మానిశిష్యులం
గనుఁగొని లేచి వందనము గౌరవ మున్నతిఁ జేసి యున్నతా
ననముల నర్ఘ్యపాద్యముఖసత్క్రియలం దనియించి భద్రమా
యనఘమునీంద్రులార తమకం చని పక్కి యతండు వెండియొన్. 275
- చ. కృతసత్కారహృదంబుజప్రముదితోర్వీనిర్జరాశీర్వచః
ప్రతతిం జెంది తదాననోక్తి నిజపుత్రశ్రేష్ఠానామం బెఱిం
గి తుషారాంకుకులావతంసము తపఃకీర్తిక్షమాసత్యభూ
పితులక్ వారిఁ దపోవనక్షితికిఁ బంచెం బంచి తా నంతటన్. 276
- చ. అకలుషమూర్తి పార్శ్వసమితార్కుఁడు లోకభయంకరాసమాం
బకదహనామాతాతనువిపత్తుఁ డుదంచితగోత్రధర్మవృ

ద్వికరుఁ డనంతభూషణుఁ డుద్దీర్ఘకళానిధి రాజమాళి శ
క్షికలితునిం గుమారుని నతిప్రమదంబునఁ జేర్చి కాఁగిటన్.

277

ఉ. అంకమునందు నిల్పి నయనాబ్జముఁడశ్రుకణాభిషేచనా
లంకృతుఁ జేసి కాంచనకలాపము లంగమునన్ ఘటించి భ
ద్రాంకవయోభిరూపనిధియై తగువీఁడు సమస్తశత్రునా
శంకరుఁడై వసుంధరఁ బ్రజన్మచుం జీరకాల మున్నతిన్.

278

చ. అని మది నెంచి శీతకిరణాన్వయమాళి తనూజు నొక్కశో
భనదివసంబునం దిఖిలబంధపురోహితభృత్యవర్గములో
గని తగునంచు సంతసిలఁగా యువరాజుగఁ జేసె ఘోర్ణిలక్
ఘనతర భేరికాపటహకాహళశంఖమృదంగఘోషములో.

279

మ. యువరాజై భరతుండు దా నిటులు గర్వోదగ్రానానావిప
క్షువిభుశ్రేణి భుజాబలోధతి రణత్నామండలిం గెల్చిత
జ్జవనాశ్వభతాంగవస్త్రమణిభూషాద్రవ్యములో దెచ్చిక్
ర్దివిశాలుం డగుతండ్రిమోల నిడే భక్తిన్ మ్రొక్కి నిల్పున్ సభన్.

280

ఉ. తాలిమిఁ దండ్రయాజ్ఞఁ దలఁ దాల్చి పదాబ్జనమద్విపక్షరా
జ్ఞాలరథద్విపప్రభృతిపై న్యము చెంతలఁ గొల్పఁగా హరి
త్కూలవిస్మృత్వరస్వభుజహుయ్యగ శీఘ్రతప్రతాపల
క్ష్యలలితుం డతండు మెఱసెన్ జనతాభిరుతాభిధేయుఁడై.

281

చ. అగణితరూపలక్షణుఁ డనంతబలాధ్యుండు వీతిశాస్త్రపా
రిగుఁ డగువీని కొక్క యెలప్రాయపుజవ్వనిఁ బెండ్లిఁ జేయఁగాఁ
దగు నని కొల్పవనం గలబుధప్రతతిం గని పల్క భూమిభృ
న్నగరిపుఁ డట్ల నేయు మన వారలు నెమ్మది సంతసిల్లుచున్.

282

ఉ. చిత్రజరాజ్యలక్ష్య సరసీజముఖమణి రూపలక్షణా
యస్త్రతృభాంగి సద్గుణగణాన్విత యా ననఁ బొల్పునొక్కరా
జోత్తమజన్ మనంద యుచుగల్గిలఁ దై కొని తెచ్చి చేసె భూ
భృత్తిలకంబు పుత్రునకుఁ బెట్టి సులగ్నమునందు నిత్తినన్.

283

ఉ. శ్రీకరభూపసారభము నౌద్యహర్షణితోరణంబు ము
క్తాకృతరంగవల్లిక మఖండగృహంతరరత్నదీపికా

సకము భద్రవాద్యరవనిస్తుల మై కనుపట్టెఁ బోలు భూ
పాక భిదాత్మ సంభవవివాహమహోత్సవకారణంబునన్.

284

మ. అనతారాతిజయేందిరాయుతుఁ డతం డత్యంతహర్షాప్తఁ బు
త్రున కుద్వాహ మొనర్చి తెచ్చె హితబంధుస్తోమవిద్యత్క పీం
ద్రనికాయాద్యఖిలార్థిజాతములఁ బ్రత్యగ్రాంబరమాల్యకాం
చనభూషాహయవీటికాప్రభృతిచంచద్వస్తుసంపూ ర్తితోన్.

285

క. కృతపరిణయఁ డై భరతుం, డతులబలశ్రీసుకీ ర్తి యగు దువ్యంత
క్షీతిపాగ్రణి యనుమతిఁ దను, మతిమంతులు మోగడ ధీసమగ్రత వెలయన్.

మ. క్షీతి దువ్యంతుఁడు పెక్కుకాలము సుఖశ్రీ తృప్తిఁ జెల్వొంది వృ
ద్ధత రా నొం డొకనాఁడు బంధుబుధభృత్యశ్రేణులం గూర్చి శా
శ్వతభూలోకరమాపురంద్రిఁ ద్రిజగిత్యంస్తూయమానస్వదో
రతులస్ఫూరి బలుం గుమారకు నయవ్యాపారుఁ జేర్చెం దుదిన్.

287

చ. నిజభుజమండలీమిళితనిస్తులరాజ్యరమాపురంద్రి నా
త్మజ భుజపీఠి నిల్చి యుచితంబుగ వాని కతండు బల్కు నం
బుజహితునిన్ సరోజములు వోలెఁ గుమారక నిన్నుఁ గాంచి భూ
ప్రజ లనురాగ మొందఁగ ధరాపరిపాలన మాచరింపుమా.

288

మ. అతిదాక్షిణ్యమున న్నహించురు పాయప్రాధి కాదార్యసం
గతి శక్తత్రయరూఢి ఘోరరిపుశిక్షాదక్షిణాహంబలో
న్నతి సత్యవ్రతధర్మకర్తనిరితిన్ నానాబుధాభీష్ట దా
ప్రతిమశ్రీఁ బృతనాప్రసక్త జగతిం బాలింపుమా పుత్రకా.

289

చ. అని నృపనీతు లెన్నిగల వన్ని యు నేర్పడ బోధఁ జేసి నం
దనునకు భూమిపాలుఁడు నితాంత తిపశ్చరణానుర క్తిమైఁ
జన మది నిశ్చయించి నిజసాధ్వీ శకుంతలతో మహాతపా
వనగమనోస్తుఖుం డయినవానిఁ గనుంగొని జాలి దూలుచున్.

290

మ. భరతత్వపతియున్ నునందయు నుద్ధబంధుస్వభృత్యవ్రజం
బిరుచక్కిం బరి తేరఁ బోలె వ్వడలి భూభృత్కృతి యాశ్లేషణా
చరణన్నహరి సానుకూలమృదుభాషాచాతురిం దేల్చి యొం
డొరుల స్వీకృతి నెవ్వడం జనియె భావోద్వేగుడై కానకున్.

291

చ. గోడుగుల నీడ వజ్రమణికుట్టిమభూమిఁ జరించురాజరా
జడవి దుగ్ధద్ధృతికంటకమయం బగు తోవ లతాంగిఁ గూడి పో
యెడుఁ గను మంచుఁ జొరతతి కేర్పడఁ జూపుచు నిట్లు జింతితా
త్మఁ డయి సునందఁ గూడి భరతుం డరుదెంచెఁ బురంబులోనికిన్. 292

ఉ. వచ్చి బుధాప్తమంత్రీజనవర్గము చెంతలఁ గొల్పి లోకముల్
మెచ్చ నఖండవైభవసమృద్ధి భుజాయుగళ క్తి సర్వభూ
భృచ్చయమస్తోపరికిరిమణిద్యుతిభాసితాంఘ్రియై
నిచ్చలు ధర్మ వూది ధరణీపరిపాలన మాచరింపుచున్. 293

మ. తపనీయోన్నతసౌధవీధికల నుద్యానోర్వి నెత్తవీయ
చ్చపుఁబూదేనియయేటికాలువలపజ్జం గాంతిమచ్చంద్రీకాం
తపుటిండ్రై సరసీజక్రై రవమిత్యాసారతీరంబులన్
నృపరత్నంబు సునందఁ గూడికొని యుండెం బెక్కుకాలంబిలన్. 294

క. అంతట దుష్కృంతమహీ, కాంతుఁడు కులకాంతఁ గూడి ఘనతరగహనా
భ్యంతరమున మునిజనసం, క్రాంతం బొకవనముఁ గాంచి కదియం జనియెన్.

సీ. చని తద్యవత్త్వవసన్తునిశ్రేణికిఁ బ్రణమిల్లఁ బరమగౌరవముకలిమిఁ
దగుపూజ వార లాత్మకుఁ బ్రీతిఁ గూర్పఁ దన్మైత్రిచేఁ దపము సమగ్రనిష్ఠఁ
గులకాంత బరిచర్య సలుఁపఁగా బెక్కిండ్లు చేసి పిమ్మటఁ దపస్విధిఁ బొరసి
జలజాప్తతులిత తేజనూన్ఫురి సతితోడ నరిగి స్వర్లోక సౌఖ్యంబుఁ జెందె

తే. జంద్రకులమాళి దుష్కృంతజనవిభుం డ
టంచు నూతుఁడు వినయవాక్యములఁ బలుక
నాలకించి కుతూహలు లగుచు నతని
సభినుతించిరి శౌనకాద్యభిలమునులు. 296

క. లోకులు చదివిన వ్రాసినఁ, బ్రాకటముగ విన్న నీపురాతనపుణ్య
స్థోకకథ వారలకు నుక, లాకాశలభృతియశోబలశ్రీ లాసఁగున్. 297

క. ఎందాక నిందుభాస్కరు, లందాక జగత్ప్రసిద్ధమై సర్వసుధీ
సందోహశ్రుతిహితపద, బృందం బగుమత్రప్రణీతకృతి భాసిల్లున్. 298

మ. గణనామేయమహత్ప్రవిష్టపవిస్థానైవసంహారకా
రణచాతుర్య కటినిబద్ధగజచర్మత్తేమ గంగాపయ.

కణముక్తాఫలమండలీరచితరంగద్రంగవల్లిశుభాం

గణ కాశీనగరాధినాయక జగత్కళ్యాణసంధాయకా.

299

క. దివిజారిసామజస్పటి, ప్రవిమలవామాంగలనదపర్ణారమణీ

భవతిమిరద్యుమణీ కం, తవిభూషితశేషఫణిఫణారత్నఘృణీ.

300

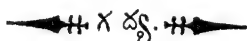
మాలినీవృత్తము. అవిరళవిశదాంగా యార్యచేతోజ్జ్వలంగా

ధవళవృషతురంగా దర్పితానంగభంగా

భువననిధినిపంగా భూతధాత్రికతాంగా

భవతిమిరపతంగా పార్వతీచిత్తసంగా

301

ఇది శ్రీ విశాలాక్షీ కాశీవిశ్వేశ్వరకరుణాకటాక్షపీఠాలభ్యసరస

సాహితీధారేయ విద్యజ్ఞనవిధేయ గౌతమగోత్రపవిత్ర

నూరయామాత్యపుత్ర సద్గుణసమాజ నాగరాజప్ర

ణీతం బైనశకుంతలాపరిణయం బనుమహా

ప్రబంధంబునందు సర్వంబును

దృతీయాశ్వాసము.

మంగళమ్.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

PRINTED AT THE ANANDA PRESS, MADRAS.

శుద్ధ పత్రిక.

ప్రథమాశ్వాసము.

పుట.	పంక్త.	తపస్.	ఓష్ప.
2	5	యాపద్మాక్ష	యోపద్మాక్షి
2	8	నంతర్వాణి	నంతర్వాణిః
3	6	సోపిన	సోపిన
4	1	నీపురచించిన	నీపురచియించెడు
4	7	మద్వంతావతార వర్ణనా పూర్వ కంబుగ...సమర్పించితి	మద్వంతావతారంబభి వర్ణించెద
6	17	విభాంగుడు	విభాంగుఁడు
7	16	యాహ్వయుఁడు	యాహ్వయుఁడు
11	19	విశ్వనాథుడు	విశ్వనాథుఁడు
8	2	స్థనా	స్థనా
„	19	శీఁడె	శీఁడె
14	2	హిరోక్త	హిరోక్త
16	18	జెందగఁ	జెందఁగఁ
„	19	క్రేగంటి	క్రేగంటి
23	5	లేగెన్నింటికి	లేగెన్నింటికి
„	22	బలైములఁ	బలైముల
24	11	కడిండి	కడింది
„	12	నెలుగు	నెలుఁగు
„	20	మవ్వపు	మవ్వపు
„	28	నవ్వనోర్విని	నవ్వనోర్వినిం
25	9	బొడగాంచి	బొడఁగాంచి
„	24	కేగె	కేగె
26	27	నేగుదెంచు	నేగుదెంచు
27	21	మెందుగాన	మెందుఁగాన
„	25	మూగినతు మెదల	మూఁగినతు మెదల
28	9	వెలదుల నెలత	వెలఁదుల నెలత

పుట.	పంక్తి.	తప్స.	ఓప్స.
28	18	ముంగులుల మెఱుంగు	ముంగురుల మెఱుంగు
„	24	పడఁతుక	పడఁతుక
„	28	బెక్కుచూపులు	బెక్కుజూపులు
29	1	తెఱవసోగ మెఱుంగుకులు	తరుణిసోగ మెఱుంగుగురుల
„	5	వెలది	వెలది
„	25	హసించు	హసించు
31	25	మీరిట	నీరిట
32	4	నందాక	నందాక
„	6	డాతడూ	డాతడూ
„	9	నాడహర్షఖం	నాడహర్షఖం
„	12	కేగుదెంచు	కేగుదెంచు
„	28	వృత్తిదా	వృత్తిదా
34	21	బచరిప	పచరిప
35	24	చూడగఁ	చూడగఁ
36	2	బొడినేయు	వొడినేయు
„	8	మెఱుంగుబోండ్లు	మెఱుంగుబోండ్లు
„	26	నేగి	నేగి
„	27	లో	లో
37	15	చెక్కునాట్య	చెక్కునాట్య
„	16	నత్తమిల్ల	నత్తమిల్ల
38	6	విన్నదనము	విన్నదనము
„	7	జెచ్చెర	జెచ్చెర
„	22	బ్రాక	బ్రాక
„	24	దన్నగల	దన్నగల
„	26	తక్కుచెక్కు	తక్కుజెక్కు
39	10	వేల్పుప్రబోయాలు	వేల్పుప్రబోయాలు
„	12	కేగి	కేగి
41	27	నిర్వంచన	నిర్వంచన
42	3	తలపఁగ	తలపఁగ
„	9	బడచె	బడచె

పుట.	పంక్త.	తపస్వ.	ఓపస్వ.
43	11	ననుంగుచెలికత్తియ	ననుంగుజెలికత్తియ
,,	15	సైన్యములతో	సైన్యములతో
44	24	పరిణయమునందు	పరిణయంబనుమహాప్రబంధంబునందు

ద్వితీయాశ్వాసము.

46	13	తలప	తలఁప
47	23	నాడునాటికి	నాఁడునాటికి
,,	24	లేఁగాదుపు	లేఁగాదుపు
48	12	కలన	కలనఁ
,,	22	మీద	మీఁద
,,	23	కొలకుల	కొలఁకుల
,,	24	రజపుచొక్కపు	రజపుఁజొక్కపు
49	2	రపుపొన్న	రపుఁబొన్న
,,	4	విరితే	విరిఁదే
50	2	మూది	మూఁది
,,	3	గండుదుమైద	గండుఁదుమైద
,,	5	పొలతుక	పొలఁతుక
51	6	జేదిగిచి	జేఁదిగిచి
,,	27	కాకటి	కాఁకటి
52	14	నేగి	నేగి
,,	16	జీలుంగుపావడలు	జీలుంగుఁబావడలు
53	16	మీద	మీఁద
54	6	సానబట్టిన	సానఁబట్టిన
57	8	పాలక	చాలక
,,	23	గొర్ర	గొఱి
60	5	కలికి	కలికి
,,	7	నీప్సిత	నీప్సిత
61	12	గ్గిరిదరియరు	గ్గిరిదరియరు
69	26	చనపు	చనుపు
71	12	పటిలీల	పటులీల

పుట	పంక్తి	తెప్ప	ఒప్పు
71	26	కళికా	కళికా
73	13	దట్టపుపుష్పరి జము	దట్టపుఁబుష్పరిజము
74	16	యద్దపుచాయ	యద్దపుఁజాయ
76	10	నప్పర	నప్పర
„	24	యవసరము	యవసరమునఁ
80	6	గదియఁబోయి	ఁగదియఁబోయి
„	12	గలదె	గలవె
82	24	సుఖశ్రీవివతునిఁ	సుఖశ్రీవివతునిఁ
86	19	ధపాలార	ఫాలాధర

తృ తీ యా శ్వాసము

88	20	క	గీ
„	25	చెన్నుంబ	చెన్నుంబ
89	23	నేపునకు	నేపటికి
90	3	నమస్కరింపయె	నమస్కరింపనే
94	5	నాతఁడీప్సిత	నాతఁడీప్సిత
„	9	నిహూర్పులు	నునూర్పులు
„	27	మానికపు	మానికపు
95	4	గర్భకలితాకుని	గర్భకలితార్భకుని
„	11	పూబొదరిండ్ల	పూబొదరిండ్ల
96	11	తలిరాకుంబోడులు	తలిరాకుంబోడులు
98	16	లేత	లేత
99	8	చాల్పు	చాడ్పు
100	14	విహరింపుచుండు	విహరించుచుండు
101	2	బట్టువజ్రముకురంబన	బట్టువజ్రముకురంబన
102	4	దర్శలమీద	దర్శలమీద
103	2	బెట్టిజనియె	బెట్టిచనియె
„	27	జరింపుచుం	జరించుచుం
104	1	దీప్సిత	దీప్సిత
105	9	సరోజముఖితినదుమనం	సరోజముఖిమనం
„	22	దీప్సితార్థ	దీప్సితార్థ

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
105	23	యెటిలో	యెటిలో
106	4	నోచిన	నోచిన
„	5	బెనుప	వెనుప
„	19	బెనుగు	బెనుగు
107	9	క్రమోజ్వులుండు	క్రమోజ్వులుండు
„	26	పొంపిరివోయెడు	పొంపిరివోయెడు
108	9	కెలనబ్రోని	కెలనబ్రోని
109	8	నాన్వరసిక	నాన్వరసికు
„	9	భీష్మితి	భీష్మితి
„	10	గావించుచు	గావించుచు
„	12	సామ్రాజ్య	సామ్రాజ్య
110	7	తరుజ్వుల	తిరుజ్వుల
111	17	బట్ట	బట్ట
112	1	సారతిరోజ్వుల	సారతిరోజ్వుల
„	4	శీలగాథాంతరంగునక	శీలగాథాంతరంగునకన్
„	16	కనవోగిరపునతనాల	కనవోగిరపునతనాల
„	18	జీవనోద్ధత	జీవనోద్ధత
113	12	మీక్షించుచుక	మీక్షించుచుక
115	14	బోడికురులు	బోడికురులు
„	18	లానణ్యంబు	లానణ్యంబు
117	11	వల్కు	వల్కు
119	20	మానసుండవు	మానసుండవు
„	24	జననాథుండనియెం	జననాథుండనియెం
122	12	చురక	చురక
123	18	లక్ష్మీలలితుండు	లక్ష్మీలలితుండు
124	14	వల్కు	వల్కు
„	26	బరతేర	బరతేర
125	8	మాచరించుచుక	మాచరించుచుక
„	10	బూదేనియ	బూదేనియ
„	22	సభినుతింపిరి	సభినుతించిరి
„	25	ఎందాక-లందాక	ఎందాక-లందాక

